

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 911 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 911 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 911 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 911 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 911 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 911 8° copy 1

31-136 BOX

ex 1

Vendit hinc l'isto petrus
sibi l'ure libellum, Et l'ia
m. pastor. Emptus Anno
1595. 7. Augusti
8 p.

Bevuhard:

Cum me torquet angustia
peta. deterruit, tum occulto
me in s angustia Chri
vulnibus.

Salom. 15

Longe est d'nis ab impijs:
& orationes iustorum exau
dit.

Ecclesi 7.

Melior est finis orationis
quam principium.

Salom. 16.

LN 911 8° 1 M

font
my
Den
pim
9

Sp
p
v

Si
mo
ta

H
ni

Jog

fortior est expugnator cuius
in expugnatores ubi inq.
Den som er gode officerer
sind. Hand er bedre, end den
der vinder det.

Aristoteles
Optime enim is docet, & im-
probat qui sine doctrina ty-
pus est, & improvata pri-
mus facit.

Marcellus
Si fuerint domus robustis
enervatis fortitudinem parces,
tanquam ab igne, Cava,
comburentur, ab ovam.

Homo sum humani à me
nihil alienum probo.
Hæc est sententia Sæpè dicta.
Jog er de seelft it menigke, os

Hand ike sigs mig fj for nog
m i miferlige papir eller
puff. *Ethivius.*

Ausorius.

*Oracionum Summa boni & mens
quia sibi consilia recti.*

Sof est, En god samtidighed er
den første lydelighed

Chrysostomus.

*Sicut si erunt scurrillorum
in magnam dixeris, profum
dum, Nam exin xeris. In
dum & omnis tristitia su
p adimantia in bonam n
sa conscientiam, Exingritur
facile.*

B R E V I S

R E P E T I T I O

D O C T R I N Æ

de vniuersali

Gratia.

per

Nicolaum Hemmingium.

Iacob. 4. Vers. 6.

Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.

1. pet. 5.

H A F N I Æ

Impressit Iohannes Stockels

man. 1595.

6331

BREVIS
REPETITIO
DOCTRINÆ
de vniuersali
Gratia.

per
N. H.

Lectori. S.

 Accipe, Lector, hanc
Epitomen de Vni-
uersali Gratia, eo
animo quo eam tibi
offero. Gratiam vniuersalem
voco non quæ omnibus contin-
git, sed quæ omnibus offertur,
cuiusq; omnes participes fieri
pos.

possunt qui volunt obedire E.
uangelio. Non est, teste Pau.
lo, distinctio siue scilicet pecca-
tum spectes siue Gratiam, vt
enim omnes peccauerunt: Ita
conclufit Deus omnes sub pec-
cato vt omnium misereatur.
Omnes, ait Paulus, vos filij
Dei estis per fidem in IESu
Christo quotquot enim baptiza-
ti estis in Christum, Christum in-
duistis, non est Iudæus neq; Gra-
cus, non est seruus neq; liber, non
est Masculus neq; Fæmina, om-
nes enim vos vnus estis in Chri-
sto IESu, si autem vos Christi,
Ergo semen Abrahamæ estis &

A 2

secun-

secundum promissionem heredes. In his persistito pie Lector, nec sinas te hinc abduci ullius quantumvis sapientis & magni nominis Sophistica. Vale & vive in Christo vita nostra ut eternum viuas,
A M E N.

Nicolaus Hemmingius.

PRÆ-

3
P R Æ F A T I O.

DAulus Roman: 9. 10. 11.
mandatum Christi quod est
Marci ultimò declarans
Ecclesiam Dei, non intra
angustos limites alicuius
nationis claudit: sed eam ad fines usq;
orbis terrarum extendit: unde fit ut Ec-
clesia iam sit & dicatur CATHOLI-
CA, hoc est, non unius familiae, nationis
& populi sed uniuersalis per totum terra-
rum orbem dispersa. Mandatum Christi.
hoc est: Ite in mundum uniuersum, præ-
dicate Euangelium omni creaturæ, qui
crediderit & baptizatus fuerit, saluus
erit, qui uero non crediderit, condemna-
bitur. Omnis ergo qui credit, cuiuscunq;
nationis, conditionis aut sexus fuerit, fi-
lius Dei nascitur, & secundum præscien-
tiam Dei electus est & prædestinatus ad
uitam æternam. Qui uero non credit eius
filius est cuius opera facit, hoc est, Diabo-

A 3

li

DE VNIVERSALI

li & secundum præscientiam Dei repro-
bus est & abiectus. Ex mandato filij su-
matur Regula de proposito patris alios
saluantis alios damnantis, hæc uidelicet:
Propositum Dei de saluandis & damnan-
dis manet firmum secundum uerbum pro-
missionis & comminationis. Iam ad Pau-
lum ueniamus.

Occasio: cap. 9. 10. 11.

Cum Paulus Romanis scriberet, mul-
ti Romæ erant Iudæi quorum non pau-
ci calumniabantur doctrinam Pauli hoc
modo:

Si Iesus quem prædicat Paulus, esset
Messias semini Abrahamæ seu Israëlitis pro-
missus, reciperetur ab Israëlitis, quod non
fit: & non prædicaretur gentibus, quod
fit. Hanc obiectionem Paulus scripturis
diluens definit semen Abrahamæ seu ueros
Israelitas esse filios promissionis, hoc est,

eos

eos
bra
gin

uic
ha
me

ter
Isi
m

fa
ne
in

in
or
ni

p
fa
o

DE GRATIA.

eos omnes qui insistant uestigijs fidei Abrahamæ, siue à Iudæis, siue à gentibus originem ducant secundum carnem.

Sententia Trium: cap. Epist.

Paul. Rom. 9. 10. 11.

Quemadmodum in familijs patrum uidelicet Abraham & Isaac illi soli qui habebant promissionem scribebantur primogeniti & hæredes patrum suorum in terrenis bonis, ut Isaac & Iacob, exclusis Ismaele & Esau, qui non habebant promissionem: Ita in uniuerso mundo seu in familia Dei, illi soli qui habent promissionem adoptionis scribuntur hæredes Dei in coelestibus bonis, ut Iesus Christus & in ipso omnis qui credit. Habent enim omnes credentes promissionem adoptionis in Christo IESU, nam in Christo per fidem nascuntur filij DEI: & quia sunt filij, hæredes quidem sunt DEI.

A 4

coha-

DE VNIVERSALI

coheredes uero Christi, Roman: 8.
Vers: 17.

ORDO.

Disputatio Pauli Rom. 9. 10. 11. de
Ecclesia & de praedestinatione quatuor
constat: Exordio, Expositione, Contene-
tione & Epiphonemate. Ego autem hic
tantum de expositione, nonnulla adijci-
am, cuius expositionis probatio nobis sit
Apostolica auctoritas. Tunc enim suf-
ficit rerum narratio seu expositio, quan-
do probatio in auctoritate dicentis posi-
ta est.

Expositio disputationis Pau-

linae hoc Argumento con-
tinetur.

Vt non omnes nati ex semine Abra-
hae secundum carnem, sunt filij iure suc-
cessio-

cessi-
tum
Iaco-
runt
nes
lij D
tant
nes
est,
ti si
enim
met
clay

cet
Isr
ne
on
bo

GRATIA.

8.
de
or
no
pic
ti=
sit
f=
n=
si

cessionis in terrena hereditate, sed tantum qui habent promissionem ut Isaac & Iacob cum suis posteris quorum multi fuerunt increduli & perierunt: Ita non omnes qui sunt filij iure successionis, sunt filij Dei & heredes coelestis hereditatis sed tantum qui habent promissionem, ut omnes insistentes uestigijs fidei Abrahamæ, id est, credentes ex quibusuis parentibus orti siue Iudæi fuerint siue gentiles: non enim est distinctio. Partes huius Argumenti ordine probantur & Typicè declarantur.

TYPV S.

Non omnes qui sunt ex Israel [scilicet per carnalem propagationem] sunt Israel (iure successionis in hereditate) neq; quia sunt Semen Abrahamæ (carnale) omnes filij (iure successionis in paternis bonis) sed in Isaac (habente promissionem)

A 5

GRATIA.

nem) uocabitur tibi semen (id est, Isaac
reputabitur filius tuus & heres non au-
tem Ismael.)

Antitypon.

Hoc est (ueritas Typo respondens
hæc est,) Non filij carnis (id est, non na-
ti Deo uel ex sanctissimis parentibus se-
cundum carnalem nascendi modum) hi
sunt filij Dei, (Adoptione & gratia) sed
filij promissionis (id est, omnes quibus
facta est promissio Adoptionis in Christo
Iesu) reputantur in semen (annumeran-
tur filijs Dei ex qualibuscunq; parentibus
orti secundum carnem.) Est autem hic di-
ligenter obseruanda duplex promissio,
una hereditatis terrenæ, quæ est seminis
Abrahæ cui facta est promissio de terra
Chanaan. Altera, hereditatis cœlestis
quæ est seminis Dei, hoc est, omnium cre-
dentium. Omnes enim credentes quia
per

per
fuit
pi &
strat

hæc
sion
her
excl
nem
mili
nem
rede
clus
tibu

pro
Ioh
rece
Dei
qui
car

GRATIA.

per fidem sunt in Christo (cuius Typus fuit Isaac) semen Dei sunt. Ex hac Typi & Antitypi collatione sequens demonstratio concluditur:

Quemadmodum in familia Abrahæ & Isaac illi soli qui habebant promissionem reputabantur filij primogeniti & heredes paternæ & terrenæ hereditatis, exclusis cœteris fratribus secundum carnem: ita in uniuerso mundo (id est, in familia Dei) illi soli qui habent promissionem Adoptionis censentur filij Dei & heredes paternæ & cœlestis hereditatis, exclusis omnibus promissionem non habentibus.

Iam autem omnes credentes habent promissionem Adoptionis iuxta dictum, Iohan. capit. i. Vers. 12. & c. Quotquot receperunt eum dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomen eius qui non ex sanguinibus, neq; ex uoluntate carnis neq; ex uoluntate uiri, sed ex Deo
nati

DE VNIVERSALI

nati sunt. Marci ultimo. Euntes in mundum uniuersum, prædicate Euangelium omni creaturæ, qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit, qui uero non crediderit, condemnabitur. Gal. 3. Vers. 22. Conclufit scriptura omnia sub peccatum, ut promiffio ex fide Iesu Christi daretur credentibus.

Omnis igitur qui credit filius Dei est, electus & heres cœlestis hereditatis reiectis omnibus incredulis. Quapropter constans & firma secundum propositum Dei stat uniuersalis cum promiffio, tum comminatio. Promiffio quidem: Omnis qui credit saluabitur, ut filius & electus Dei. Comminatio uero: Qui autem non credit peribit ut à Deo reiectus, Iohan. 3. Vers. 26. Quantum autem ad Infantes Christianorum attinet participes manent ut ueri rami radicis & pinguedinis oliuæ, hoc est fœderis initi inter Deum & Abrahamum semenq; eius (cuius rei testimo-

131478

niu
in
da
Ve

Ele
uer
ser
uite
aut
des
ma
san
Ma

act
eos
dus

GRATIA.

nium est Baptismus) idq; donec steterint
in radice & non defringantur aut præci-
dantur propria incredulitate. Roman. II.
Vers. 20.

Hinc etiam manifestum est, cur nam
Electio sit particularis tametsi gratia uni-
uersalis. Gratia enim pendet à sola mi-
sericordia DEI uolentis non mortem sed
uitam peccatoris conuertentis se. Electio
autem pendet ex conditione fidei, quæ fi-
des non est omnium: quia multi se contu-
maciter opponunt Euangelio & Spiritui
sancto. Huc pertinet querela Domini:
Multi sunt uocati, pauci uero electi.

Porro quoniam Paulus sex gradus
actionum DEI in hoc Argumento ponit
eos breuiter declarabo, sunt enim hi gra-
dus.

Præscientia.

Electio.

Prædestinatio.

B

Voca

DE VNIVERSALI

Vocatio.

Iustificatio.

Glorificatio.

Horum tres primi gradus ad consili-
um DEI referuntur. Tres posteriores
ad executionem pertinent. Nam quos
præsciuit, elegit, prædestinavit ab æter-
no, hos uocat in tempore, iustificat &
glorificat.

Præscientia DEI est certa notitia
in Deo, qua Deus ab æterno omnia futu-
ra ex qualibuscunq; causis eueniant, præ-
scit. Hac ergo præscientia præsciuit De-
us, & eos qui credituri essent & qui con-
tumaciter se opponerent Euangelio, neq;
tamen fit aliquid quia Deus hoc præsci-
uit, sed quia futurum erat, Deus hoc præ-
sciuit. Iudas non prodidit Christum quia
hoc DEVS præsciuit & Prophetæ præ-
dixerunt, sed quia Iudas ex sua pte ma-
liti-
a

lit
D
di
q
ci
Al
m
te
ti
en
sc
N
p
Id
sc
di
Et
en
fi
fi

GRATIA

litia suum Dominum erat proditurus,
Deus hoc præsciuit & Propheta præ-
dixerunt.

Electio est duplex, una terrena quæ
quis eligitur ad certam dignitatem & offi-
cium in terra ut Isaac eligitur in hæredem
Abrahæ. Iacob ad ius primogeniti in fa-
milia Isaac. David in Regem, &c. Al-
tera, cœlestis, quæ est credentium, Adop-
tio in filios Dei, hæc fit secundum præsci-
entiam, I. Pet. I. Electis secundum præ-
scientiam. Item, Roman. II. Vers. 2.
Non repulit Deus populum suum quem
præsciuit scilicet populum fore per fidem.
Ideo, Eph. I. dicitur. Elegit nos in ipso
scilicet Christo ante constitutionem mun-
di. Teneatur autem hoc loco quod Ele-
ctio & Adoptio se mutuo definiant. Ut
enim Electio est credentium Adoptio in
filios Dei: ita Adoptio est credentium in
filios Dei Electio.

B 2

O B.

DE VNIVERSALI OBIECTIO.

Salus nostra pendet ab æterna Dei
Electione, Ergo non ex fide.

Responsio.

Collectio hæc inepta est. Nam con-
trarium concludendum est hoc modo: Sa-
lus nostra pendet ab æterna Dei Electio-
ne. Ergo pendet ex fide. Consequentiam
probo: Electio Dei æterna [elegit enim
nos ante iacta fundamenta mundi] pen-
det à præscientia Dei [quos enim præsci-
uit, hos elegit] præscientia Deus præsci-
uit, ut omnia, ita credituros. Credituris
in CHRISTUM facta est promissio salutis
iuxta illud: Quisquis crediderit, saluus
erit. Item, Gratia saluati estis per fi-
dem. Salus itaq; hominum pendet ex fi-
de iuxta æternam Dei electionem.

Regu.

GRATIA

Regula

Principale requirit subordinata media necessaria ad finem. Sunt autem subordinata media ad finem, id est, ad salutem nostram necessaria: MEDIATOR: FIDES in Mediatorem qua renascimur: & NOVA OBEDIENTIA in Renatis.

Prædestinatio est præordinatio, & electorum seu filiorum DEI ad crucem & gloriam, Roman. 8. & Medij ad gloriam uidelicet prædicationis crucis (que sapientia DEI est, 1. Corinth. 2. Versu: 7.)

Quando scriptores extendunt uocabulum prædestinationis & ad saluandos & ad damnandos, in hunc modum definienda est:

Prædestinatio secundum præscientiam Dei est præordinatio omnium homi-

DE VNIVERSALI

rum, credentium quidem ad salutem, incredulorum uero ad damnationem. Hæc definitio congruit cum mandato & promissione Christi. Marci ultimò concluditur ex disputatione Pauli & habet totius scripturæ consensum.

Vocatio fit in tempore per prædicationem Euangelij, unde & κλητοὶ dicuntur proprie Paulo qui uocati ueniunt profitentes Christianismum. Atq; hæc uocatio Dei est ἀμιταμέλιτος, Rom. 11. Vers. 29. Huius enim Deum non poenitet. Vult ergo Deus omnium quos uocat salutem, modo eam fide amplecti uelint ueste nuptiali induti.

Iustificatio est uocati & credentis Euangelio absolutio à peccato, imputatio iusticiæ Christi & acceptatio gratuita ad uitam æternam.

Glorificatio sequitur iustificationem, nam quos iustificauit, hoc etiam significauit & in presenti uita & in futura, idq;
maxi-

GRATIA.

maximè ubi liberati ab insidijs hostium triumphabimus cum Christo in omnem eternitatem.

Sed cur Paulus in enumeratione horum graduum utitur tempore præterito uocauit, iustificauit & glorificauit, cum multi nondum nati sint uocandi, iustificandi, glorificandi? Respondeo. Hoc fit propter duo uidelicet propter certitudinem euentus & propter præscientiam uocantis. Nam propter præscientiam DEI Christus, Iohan. 10. Vers. 16. ait: Et alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili & illas oportet me adducere.

Paulus etsi ad tempus fuit lupus rapax, uastator ouilis Domini, secundum tamen præscientiam Dei fuit ouis: Nam conuersus ad Deum fit ouis obediens uoci pastoris sui. Atq; ita multi sunt hodiè uastatores ouilis Christi, ex quibus tamen aliqui secundum præscientiam Dei sunt

DE VNIVERSALI

oes, quos Christus uoce Euangelij adducturus est suo tempore. Iam ad Typos & Antitypa redeamus.

Paulus duos Typos proponit ex quibus colligit propositum Dei de Electione & Reprobatione.

Primus Typus.

Vt Abraham pater in sua familia fuit Typus Dei patris in uniuerso mundo: ita Isaac filius fuit Typus Christi (& in Christo omnis credentis) reiecto Ismaele Typo incredulorum.

Vt Isaac est filius Abrahæ Natura & Electione: Natura quia ex semine Abrahæ natus est: Electione, quia prelatus est Ismaeli in successione: ita λόγος & æternus est filius Dei Natura & Electione: Natura quidem quia est eiusdem essentie cum patre: Electione uero, quia in assumpta humanitate natus est filius ut ius habeat

hab
ni
cre
etia

Ty
Iac
Ch
po
tia
alic

ma
ele
de
Ism
ma
qu

GRATIA.

habeat solum celestis hereditatis seu regni paterni. Sic omnis homo est filius Dei creatione: at qui credit nascitur filius Dei etiam regeneratione.

Secundus Typus idem significans.

Sicut Isaac pater in sua familia fuit Typus Dei patris in uniuerso mundo: ita Iacob filius fuit Typus Christi (& in Christo omnis credentis) reiecto Esau Typo incredulorum. Hinc in hanc sententiam concludit Paulus de proposito Dei alios eligentis, alios pretereuntis.

Quemadmodum propositum Dei manet secundum promissionem quia Deus elegit Isaac in filium Abrahamæ & in eiusdem heredem in terrenis bonis, excluso Ismaele à successione: ita propositum Dei manet firmum secundum promissionem, qua Deus elegit Christum in filium &

DE VNIVERSALI

ps. 2.
heredem coelestium bonorum, de quo
Psalm. 2. sic scribitur: Narrabo decre-
tum: Dominus dixit ad me, Filius meus
es tu: ego hodie genui te. Postula à me,
& dabo tibi gentes hereditatem tuam &
possessionem tuam terminos terræ. Huic
addit comminationem, Adhortationem &
Promissionem. Comminatio est hostium:
Conteres eos, id est, contumaces Iudæos,
in uirga ferrea, id est, gladio Vespasiani.
Hortatio est ad dociles: Osculamini fi-
lium. Promissio: Beati omnes qui con-
fidunt in eo.

Vt autem adhuc omnia fiant clario-
ra, Schema propono, in quo omnia tan-
quam in speculo cernentur.

Schema.

1. Abraham.	1. Deus.	1. Deus.
2. Isaac.	2. Christus.	2. Renatus.
3. Promissio.	3. Promissio.	3. Promissio.
4. Hereditas.	4. Regnum.	4. Vita æterna.

Decla-

GRATIA.

Declaratio.

Quemadmodum Isaac solus secundum promissionem fuit filius & heres Abrahæ in terrenis bonis: ita Iesus Christus Filius hominis solus secundum promissionem est Filius & heres Dei in regno patris. Atq; hoc est, quod dominus Nicodemum instruens de uita æterna obtinenda, magna cum asseueratione testatur cum ait Iohan. 3. Vers. 13. Nemo ascendit in cœlum nisi qui descendit de cœlo Filius hominis (Iesus Christus) qui est in cœlo. Ergo Filius hominis IESVS CHRISTUS solus ius habet regni pæterni.

Quid igitur hic dicemus de hominibus aspirantibus ad cœlestem hereditatem, cum hereditas illa sit solius IESV Christi Filij hominis? Cum certum sit & ex Typo & ex asseueratione domini constet neminem ascendere in cœlum nisi so-

lum

DE VNIVERSALI

lum Filium hominis (qui & Filius Dei est Iesus Christus) necesse est, ut qui coelestem hereditatem appetit, per regenerationem inseratur Filio hominis (id est, Iesu Christo) ut eius membrum fiat, atq; adeo unus cum ipso. Ob hanc causam se hic Filium hominis nominat, nimirum ut ipsi iuncti efficiamur Filij Dei quo nobis in illo ascendere in coelum liceat. Ideo dominus dicit Nicodemo Iohan. 3. Vers. 5. Nisi quis natus fuerit ex aqua & Spiritu non potest introire in regnum Dei, quod natum est ex carne, caro est (id est, qui nascitur ex Adam, Adam nascitur, damnatus à damnato) Quod natum est ex spiritu, spiritus est (hoc est, qui natus est ex Deo, filius Dei est, & spiritu Dei agitur)

Porro, quomodo homo filius iræ nascitur filius Dei, docent Iohannes & Paulus, ut alios testes præteream. Iohannes quidem capit. I. Versu: II. ait:

Quota

Qu
test
non
ex
uir
do
ne
cre
ritu
ritu
nou
rum
hoc
tion
tibu
spir
est.
stum
dun
tis
non
lus

GRATIA.

Quotquot receperunt eam dedit eis potestatem filios Dei fieri ijs qui credunt in nomen eius, qui non ex sanguinibus neq; ex uoluntate carnis, neq; ex uoluntate uiri sed ex Deo nati sunt. Nam credendo purgamur à peccatis nostris sanguine Christi, iustificamur iusticia Christi credentibus imputata, regeneramur spiritu Christi & nascimur filij Dei, qui spiritus Christi in corde credentium spirat novos motus congruentes legi Dei. Horum omnium [quæ adiuncta sunt fidei] hoc est, purgationis à peccato, iustificationis per iusticiam Christi nobis credentibus imputatam, & regenerationis per spiritum sanctum, Baptismus Symbolum est. Nam baptizati in Christum, Christum induunt cum suis meritis modo credunt, nam sine fide Baptismus in Adultis ociosus est, sicut circumcisio in Iudæo non credente, Roman. 2. Vers. 28. Paulus uero, Galat. 3. Vers. 26. ait: Omnes

C

nes

DE VNIVERSALI

nes uos filij Dei estis per fidem in Iesu Christo, hoc est, Omnes credentes quia sunt in Christo Iesu nati sunt filij Dei & dicuntur.

Coeterum quia iusticia Dei requirebat aut poenam commeritam peccatorum, aut λύτρον, quo satisfaceret iusticiae Dei, Dominus ipse & Typo & clariis uerbis erudit Nicodorum de satisfactione seu λύτρω. Typus est Iohan. 3. Versu. 44. Sicut Moses exaltauit serpentem in deserto: ita oportet exaltari Filium hominis, ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat uitam aeternam. Typo subiungit haec clara uerba, Versu. 16. Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret: ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat uitam aeternam: Quia scilicet iam unus est cum Christo herede uitae aeternae, seu regni paterni.

Pat
lat.
sec
ho
Isa
mij
Ch
cap
ita
cur
dix

h.e
à
qu
tur
fid
Isa

GRATIA.

In hanc sententiam accommodat Paulus Typum Isaac ad credentes, Galat. 4. Versu. 28. Nos autem, fratres secundum Isaac promissionis filij sumus, hoc est, explicata similitudine: Sicut Isaac fuit filius Abrahamæ secundum promissionem (nam Isaac fuit Typus & Christi & membrorum eius, siquidem caput & membra unus Christus sunt:) ita omnes credentes sunt Filij DEI secundum promissionem de qua supra dixi.

OBIECTIO.

Isaac electus est in heredem Abrahamæ sine fide propria, similiter & Iacob à DEO accepit ius primogeniti antiquum, natus est in hanc lucem. An igitur & nos electi sumus absq; conditione fidei nostræ? Respondeo. Abrahamæ de Isaaco futuro heredem facta est à DEO

C 2

pro

DE VNIVERSALI

promissio. Hanc promissionem fide apprehendit Abraham, nam credidit DEO promittenti ac dicenti: in Isaac uocabitur tibi semen. Rebecca matri Iacobi & Esau facta est promissio de iure primogeniti Iacobi. Hanc promissionem fide amplexa est Rebecca tribuens DEO laudem ueritatis in suis promissis. Est autem Isaac pater filium Esau propter cursum & industriam in uenatione praetulerit Iacobo & uoluerit ipsum iure primogeniti gaudere. Rebecca tamen mater sancto quodam, ut ita dicam, dolo, effecit, ut Isaac pater Iacobo filio ius primogeniti cum benedictione conferret. Hic ergo tenendum est discrimen inter singularem promissionem & communem:

Singularis promissio terrene dignitatis non derogat communi promissioni hereditatis caelestis, quarum illa absoluta est, haec conditionata.

GRATIA,

In familia Abraham: Ismael & Isaac habebant communem promissionem hereditatis coelestis quae ipsis circumcisione tanquam sigillo DEI obsignata fuit. Huic non derogat singularis promissio, quae facta est Isaac de hereditate terrena patris sui Abraham, excluso Ismaele.

In familia Isaac: Iacob & Esau communem promissionem habuerunt coelestis hereditatis per fidem obtinendae, quae ipsis sigillo Dei nempe circumcisione obsignata fuit. Huic communi promissioni non derogat promissio facta Isaac de iure primogeniti.

In familia Iesse: Septem fratres fuerunt, qui omnes communem promissionem hereditatis coelestis, testante circumcisione habuerunt. Huic communi promissioni non derogat singularis electio, quod David minimus fratrum suorum electus est in Regem:

DE VNIVERSALI

Ad eundem modum in familia Dei, id est, in uniuerso mundo, communis promissio uite eterne est omnium credentium. Huic communi promissioni nihil derogat diuersitas officiorum & uocationum in mundo, modo Decalogo non aduersentur.

Omitto quod omnibus notum est, non omnia requiri in Typo, quæ in Antitypo concurrunt, alioqui Typus & Antitypon idem essent. Nunc autem sunt discreta, siquidem Typus umbræ, & Antitypon corporis rationem habet. Sic discernit Paulus ad Hebre. 10. Versu: 1. Umbram habuit lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum.

Discernendum est igitur accuratè inter personalem, electionem ad certum munus in terris, & communem uocationem omnium hominum ad hereditatem in coelis, cum unus sit Deus omnium, ut creator, ita & Saluator. Illa pendet à
sola

GRATIA.

sola uoluntate uocantis, hæc pariter & à uoluntate uocantis & à fide uocati. Qui enim non credit (de adultis loquor) ad hæreditatem cœlestem nequaquam admittitur, ut qui extra corpus Christi in peccatis suis adhuc hæret.

Electus fuit Dauid in Regem populi Dei, similiter & Saul. Electus fuit Petrus in Apostolum, sicut & Iudas. Hæc Electio non in omnibus similem habuit exitum. Dauid enim & Petrus saluati sunt fide reiectis Saule & Iuda ob suam contumaciam.

Sciendum proinde est, quod ut Isaac & Iacob non sunt saluati, quia ille fuit hæres Abrahæ, hic primogenitus in familia Isaac, sed quia crediderunt: ita Ismael & Esau non sunt damnati, quia exclusi erant à familijs patrum suorum propter politicum finem (uoluit enim Deus in plures quasi colonias distribuere posteritatem Abrahæ, ut constaret ex

DE VNIVERSALI

qua tandem familia Christus nasceretur) sed saluati sunt modo crediderunt. Nam omnibus ex æquo data fuit circumcisio, quæ erat signaculum Dei, quo obsignauit Deus iusticiam omnibus credentibus non minus Ismael & Esau quam Isaac & Iacob. Circumcisio enim (ut promissio Dei) fidem circumcisi postulabat. Fieri igitur non potest quin Dominus illorum resipiscentiam & salutem uoluerit. Sunt enim ἀμεταμέλητα τὰ χαρίσματα καὶ κλήσις τοῦ θεοῦ. Roman. II. Veras: 29. Piè igitur Lutherus ex Esau reconciliatione & pietate erga patrem mortuum, resipiscentiam & salutem eius colligit tanquam ex fructu arborem.

Conueniunt quidem umbra & ueritas seu Typus & Antitypon in tribus. Nam ut Isaac & Iacob electi sunt ad certas functiones in terra, nulla neq; originis sanctæ, neq; conatus paterni, neq; meritorum propriorum habita ratione: ita creden-

cre
co
pr
sec
&
Et
in
ua
ri
ue
be
no
pr
no

in
m
te
ci
&
lu
da

GRATIA.

credentes sine sanctitate maiorum, sine conatu parentum & absq; meritis proprijs electi sunt ad hereditatem coelestem, sed mediante fide Christi, quae de alieno & non de suo gloriatur. Teneatur dictum Domini absq; omni Sophistica: ite in mundum uniuersum & praedicate Euangelium omni creaturae, qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Qui uero non crediderit condemnabitur. Habes hic apertam distinctionem à Domino nobis commendatam inter Electos & Reprobos. Electi sunt credentes, qui uero non crediderint, reprobi sunt.

Porro, quod promissio Adoptionis in Christo non claudatur ita angustis terminis, ut quidam uolunt, sed potius extendat se promiscue ad omnes homines cuiuscunq; fuerint nationis, conditionis & sexus manifestum est. Sic enim Paulus Galat. 3. Vers: 28. ait: Non est Iudaeus, neque Graecus (hic tollitur natio-

DE VNIVERSALI

nūm distinctio) Non est seruus, neque liber (hic remouetur dignitas & obscuritas personarum (Non est Masculus, neque Foemina (hic adimitur sexuum differentia) sed omnes uos unus estis in Christo Iesu, Roman. 3. Vers: 2. Non est distinctio, omnes enim peccauerunt & destituuntur gloria Dei iustificati ipsius gratia per redemptionem quæ est in Christo Iesu, Roman. 10. Vers: 12. Non est distinctio iudæi & Græci: idem enim Dominus omnium est, diues in omnes qui inuocant eum. Omnis enim qui inuocauerit nomen Domini saluus erit, idque secundum propositum & iudoniæ Dei, quæ duo nempe propositum & iudoniæ Dei, non alibi quærenda sunt quam in uerbo DEI. Propositum immutabile, Gene. 3. Vers: 15. exprimitur: Semen mulieris conteret caput serpentis. Hoc propositum Dei ex mandato Christi, Marci 16. concludi supra diximus. Omnes
ergo

GRATIA.

ergo qui hanc promissionem fide amplectuntur electi sunt, & adoptione filij secundum propositum Dei. De Beneplacito ipse pater testatur, Matth. 3. Versu: 17. Hic est Filius meus dilectus, ἢ ὡς ἐυδοκῆσα. Et Angeli canunt: Homi- nibus ἐυδοκῆσα, id est, homines accepti sunt patri in Christo. Beneplacitum ergo Dei non est alibi quærendum quam in Christo, in quo solo omnes qui credunt accepti sunt Deo ut dilecti in dilecto. Nec aliud uult prædestinationis uox, ut supra clarissimè ostendimus.

Qui igitur quædam dicta Pauli torquent ad confirmandam suam sententiam de particulari gratia quasi Deus non uellet omnium hominum salutem, spiritui sancto in Paulo loquenti iniuriam faciunt, & Typos quibus Paulus utitur non rectè accommodant ad suam particularitatem probandam. Non enim, ut par est, distinguunt inter electionem Typicam,

DE VNIVERSALI

eam, terrenam & temporalem, quæ est posteriorum iacob: Et Electionem ueram, cœlestem & æternam, quæ est filiorum Dei, hoc est, omnium credentium.

Habes mi frater sententiam ueram de Electione & Adoptione credentium in filios Dei luculenter expressam, quam ut spero, mecum amplecteris, quæ suauissimos fructus in corde credentium producit, uidelicet certam expectationem promissæ salutis, gratiarum actionem, timorem Dei castum, inuocationem, charitatem erga proximum, patientiam in cruce & alios fructus spiritus.

In hac doctrina qui constantè perstiterit firma suæ salutis anchora nititur, unde fit ut non turbetur ullis Stoicorum somnijs, quæ alios dubitatione frangunt, alios perplexitate inuoluunt, multos carnaliter securos efficiunt, non paucos in desperationem impellunt, ut prorsus à Christo deficiant, qui Christus omnibus
ex

ex aequ
ne, si
perint
fidem
finem.

de per
mum
malis
idem
Christi
nam,
seu Cl

mo no
hoc e
telligi
homi
contu
gredi
tra e
Veru

GRATIA,

ex æquo datus est, sed cum hac conditione, si oblatam Christi gratiam fide acciperint, ac ut decet filios Dei retineant fidem & bonam conscientiam usque ad finem.

Porro, quoniam salus nostra ex fide pendet huc duo de fide adijciam. Primum tradam discrimen inter fidem animalis hominis ac spiritualis: seu quod idem est: inter fidem Philosophicam & Christianam. Alterum, Modum exponam, quomodo fidem spiritualis hominis, seu Christianam consequamur:

Discrimen hoc est: Animalis homo non percipit quæ sunt spiritus Dei, hoc est, doctrinam spiritualem non intelligit. Quare? Quia fides animalis hominis, quæ & Philosophica dicitur continet se intra rationis fines, non transgreditur humanæ naturæ usum, non ultra experientiæ terminos progreditur. Verum fides spiritualis hominis quæ Christiana

D

stiana

DE VNIVERSALI

stiana dicitur quia uerbo DEI nititur,
transgreditur rationis fines, naturæ hu-
manæ usum & experientie terminos.
Ut ergo animalis homo seu Philosophus
credit secundum operationem potentie
roboris naturæ, ex quo fit ut etiam uiuat
tantum secundum animam carnis uitiatæ
& uitiosæ: ita spiritualis homo seu Chri-
stianus credit secundum operationem po-
tentie roboris DEI, Roman. 4. Ver-
su: 18. & c. Ephes. 1. Versu: 19. Ex quo
fit ut etiam uiuat secundum spiritum re-
nouatæ mentis.

Quomodo autem hanc fidem qua
nascimur filij Dei consequamur, iam ui-
deamus. Dominus ipse Iohan. 17. Ver-
su: 20. & Paulus Roman. 10. Vers: 17.
Mittunt, nos ad uerbum, ex cuius auditu
fides concipitur, hac enim creditur uer-
bo Euangelij non sine gratia spiritus effi-
cacia in uerbo. Deinde hanc fidem na-
ctus homo excitatur ad inuocationem
Dei,

GRATIA.

Dei, in qua inuocatione fides fiducie in corde creatur. Nam iuxta filij Dei promissionem pater dat spiritum sanctum petentibus eum. Hic spiritus sanctus cor nouum creat in homine dum in eo fidem excitat eumq; regenerat, atq; hac fide homo iustificatur & acceptus est Deo in dilecto. Huius ordinis exempla habemus in peccatrice, Luc. 7. in Dauide, in Manasse, in Publicano, in Latrone, ut interim taceam omnium sanctorum experientiam. Hec fides iustificans dicitur & donum Dei & opus Dei. Donum quidem Dei quia gratis petenti datur, opus uero Dei quia accepta est Deo, ut summum opus hominis, quo homo Deo acceptus est. Capernaite, Iohan. 6. interrogant Dominum his uerbis: Quid faciemus ut operemur opera Dei (id est, opera Deo grata) quibus Dominus respondens ait: Hoc est opus Dei ut credatis in eum quem misit ille. Fides igitur

DE VNIVERSALI

tur opus DEI dicitur, quia ea summè DEO placet, propter quam etiam reliqua obedientia grata est, & sine qua nihil placet.

Hic obiter teneatur differentia operis Dei: dicitur enim opus Dei tripliciter. Primo opus Dei dicitur quod ipse facit gubernans & conseruans secundum suam prouidentiam omnia. Secundo opus DEI dicitur quod Deo probatur, ut Fides, Spes, Charitas, & quæ ex his manant. Tertio opus DEI dicitur, non quod ipse facit sed quod permittit ut eo utatur ad suam gloriam illustrandam. Vt induratio Pharaonis, quæ tamen obduratio habuit suam propriam causam in Pharaone uidelicet Tyranidem & crudelitatem in peregrinum populum. Quemadmodum Pharaon etsi permissum erat ei seruire in populum Israel, idq; probandi eius causa: tamen non potuit sua potentia impedire promissionem DEI factam

GRATIA.

factam filijs Israel de terra Chanaan possidenda: Ita Satanas etsi permissum est ei in mundo seuire in Ecclesiam DEI, idq; probandi eius caussa: tamen non potest sua potentia impedire promissionem factam Filijs DEI de regno coelesti possidendo. Atq; ita DEVS utitur malitia Diaboli & Pharaonis in suam gloriam. Quemadmodum enim nos sepe bonis operibus Dei malè utimur in nostrum damnum: ita Dominus semper nostris malis operibus & Diaboli, benè utitur in suam gloriam secundum suam sapientissimam prouidentiam.

Verum quoniam fides, ut ex dictis patet, non est humanarum uirium tantum, sed donum DEI, tenenda est hæc Regula:

Quicquid mandat Dominus ut faciamus, hoc ipsum iubet Dominus ut petamus, significans non solum conatum

DE VNIVERSALI

hominis & auxilium Diuinum simul re-
quiri, uerumetiam DEVM promptum
esse ad præstandum quod iuxta uolunta-
tem ipsius petimus. 1. Iohan. 5. Vers. 14.
Si quid petierimus secundum uolunta-
tem eius audit nos, hoc est, quod Do-
minus ipse magna asseueratione ait, Io-
han. 16. Versu: 23. Quicquid petieri-
tis patrem in nomine meo hoc dabit uo-
bis. Nemo igitur dubitet quin credere
possit, modo fidem à DEO petat qui om-
nium uult salutem iuxta promissionem
constantissimam DEI. Ezech. 33. Ver-
su: 11. Vivo ego, dicit Dominus, nolo
mortem peccatoris, sed ut conuertatur
impius à uia sua & uiuat. Huic eterno
DEO cum Filio eterno & spiritu
sancto sit laus, honor, gloria,
imperium in omnem
æternitatem,
Amen.

Con=

GRATIA.

22

Consolatio Christianorum est dulcis & iucundus conscientie sensus ex fide Adoptionis in Christo, & ex spe glorificationis per eundem per spiritum sanctum excitatus cum pio uiuendi & moriendi proposito.

Errata

Pag. A. 6. Vers. 13. pro Vers. 26. lege, Vers. 36. Pag. B. 1. Vers. 6. lege, gratia est uniuersalis. B. 5. Vers. 15. pro quia: lege, qua.

H A F N I A E

Impressit Iohannes Stoc-
kelman.

Sumptibus Henrici VV aldt.
kirch: C. & B. Hafniensis:
spud quem etiam ue-
nalis extat.

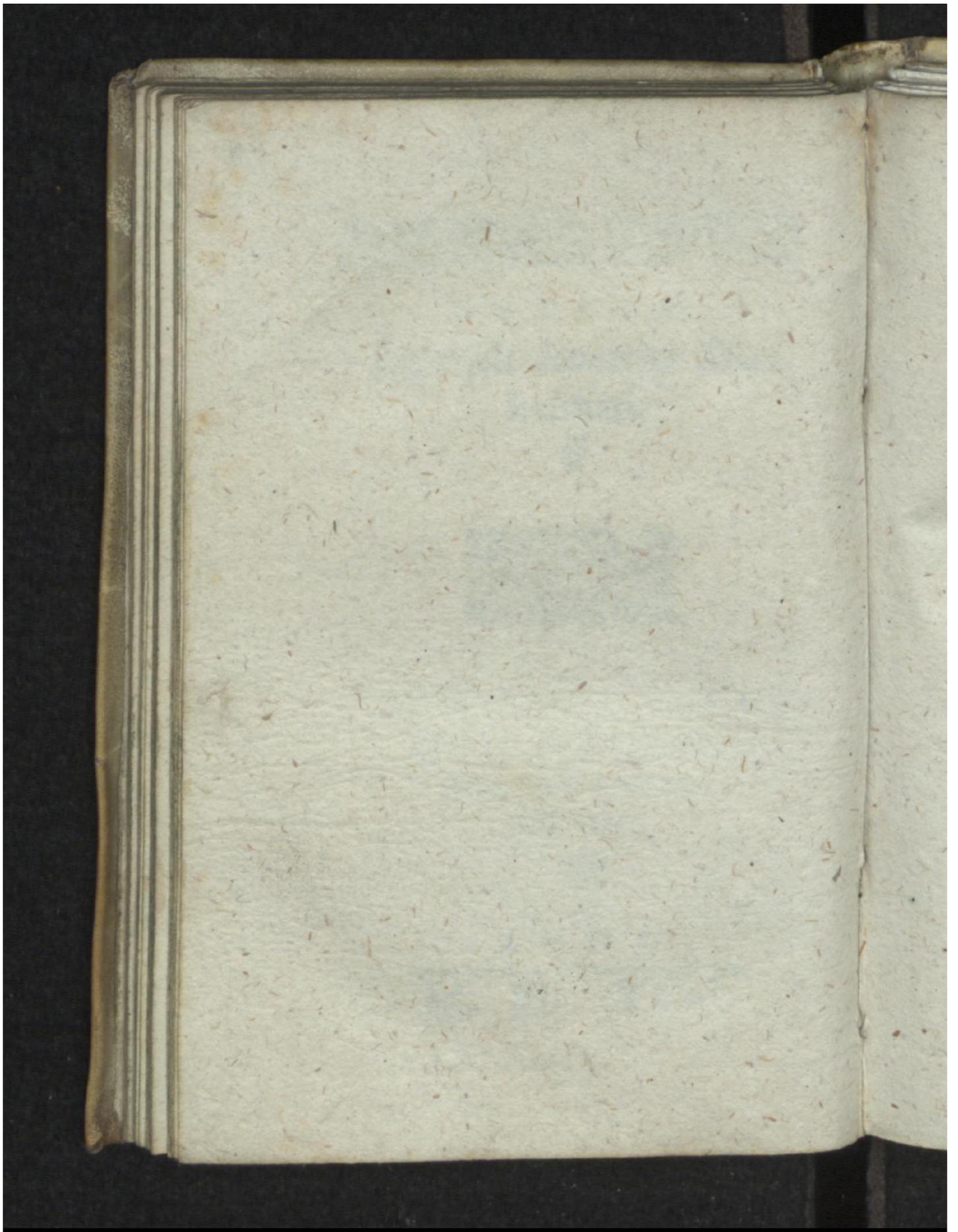
A N N O

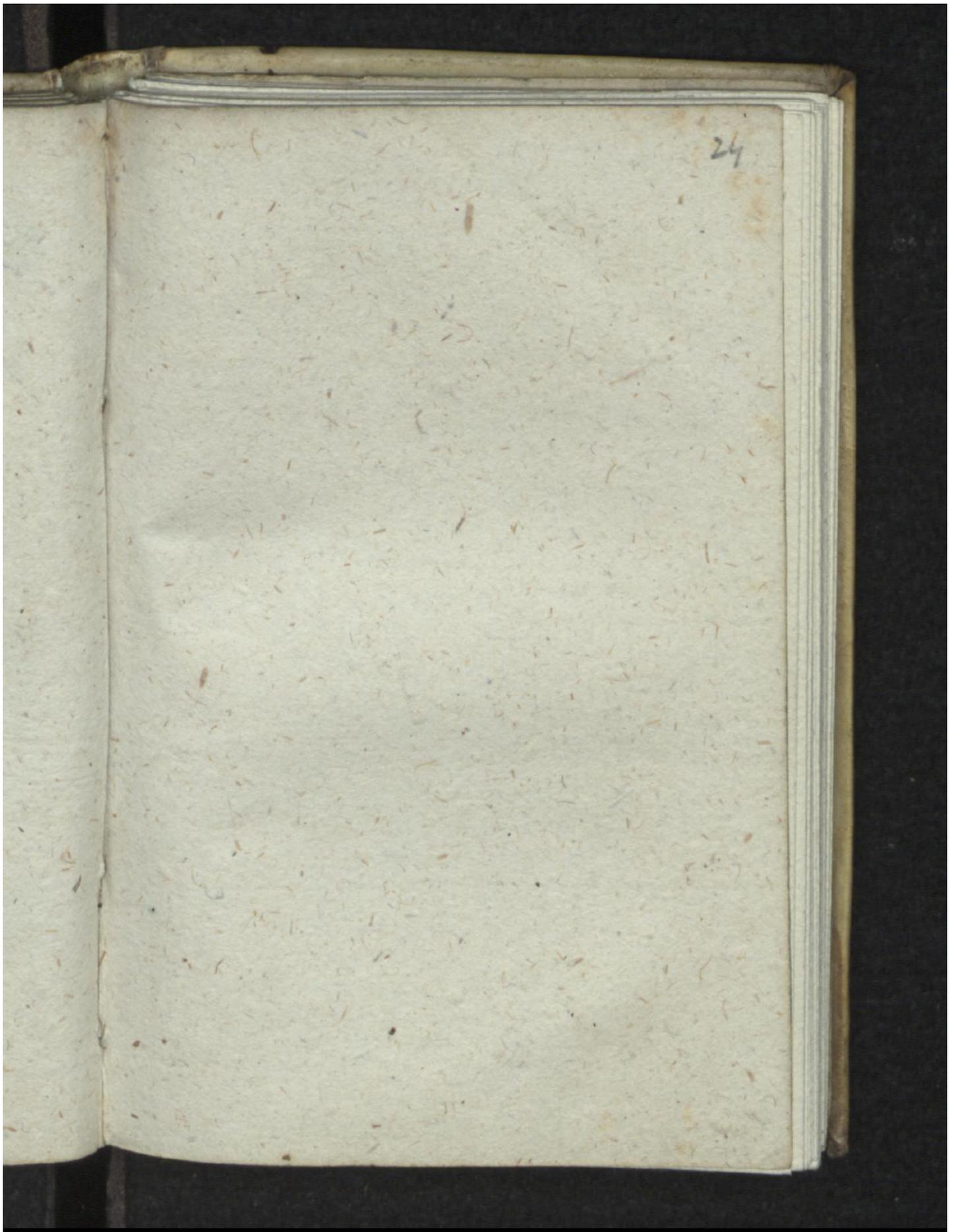
M. D. XCV.

23

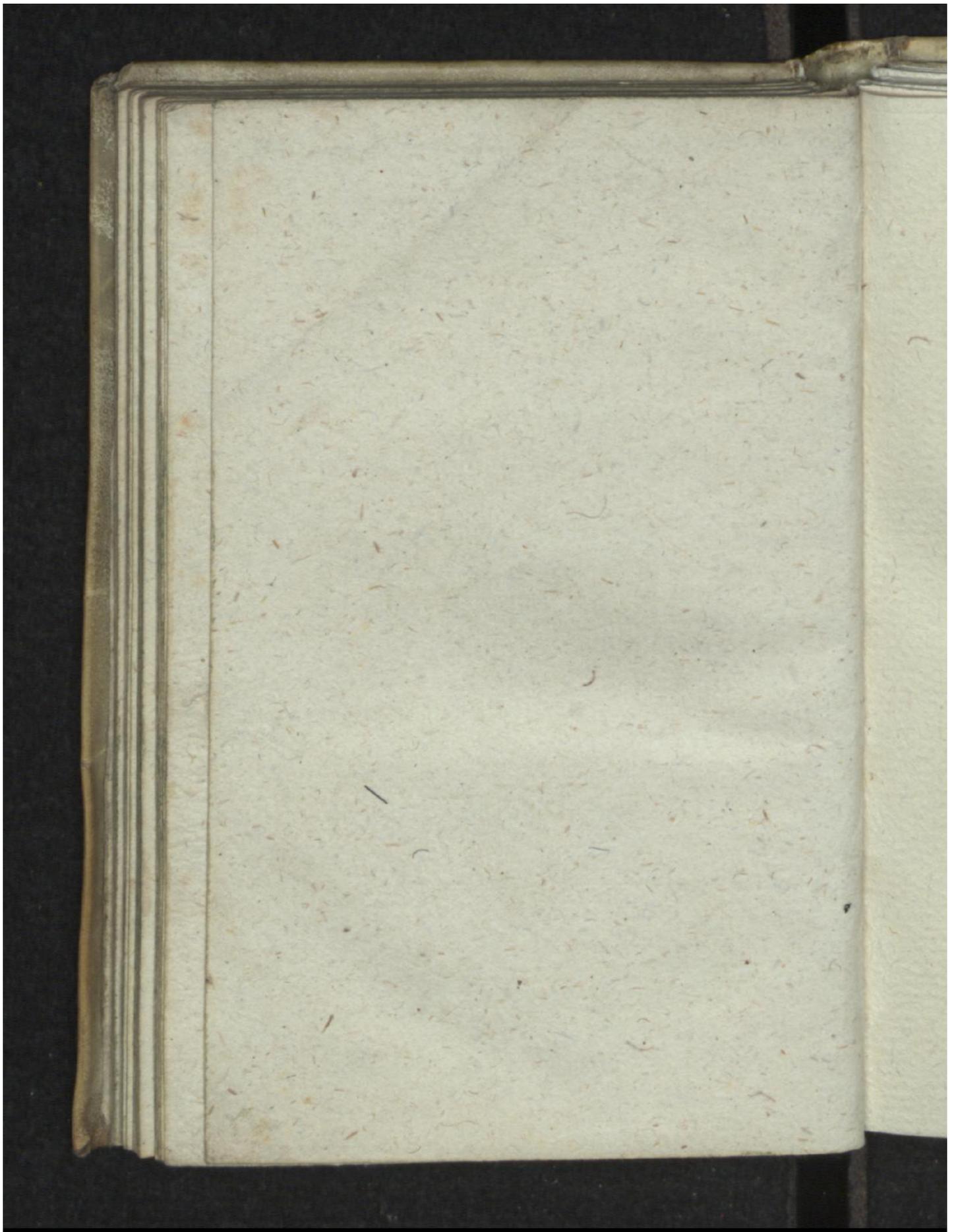
ldt.

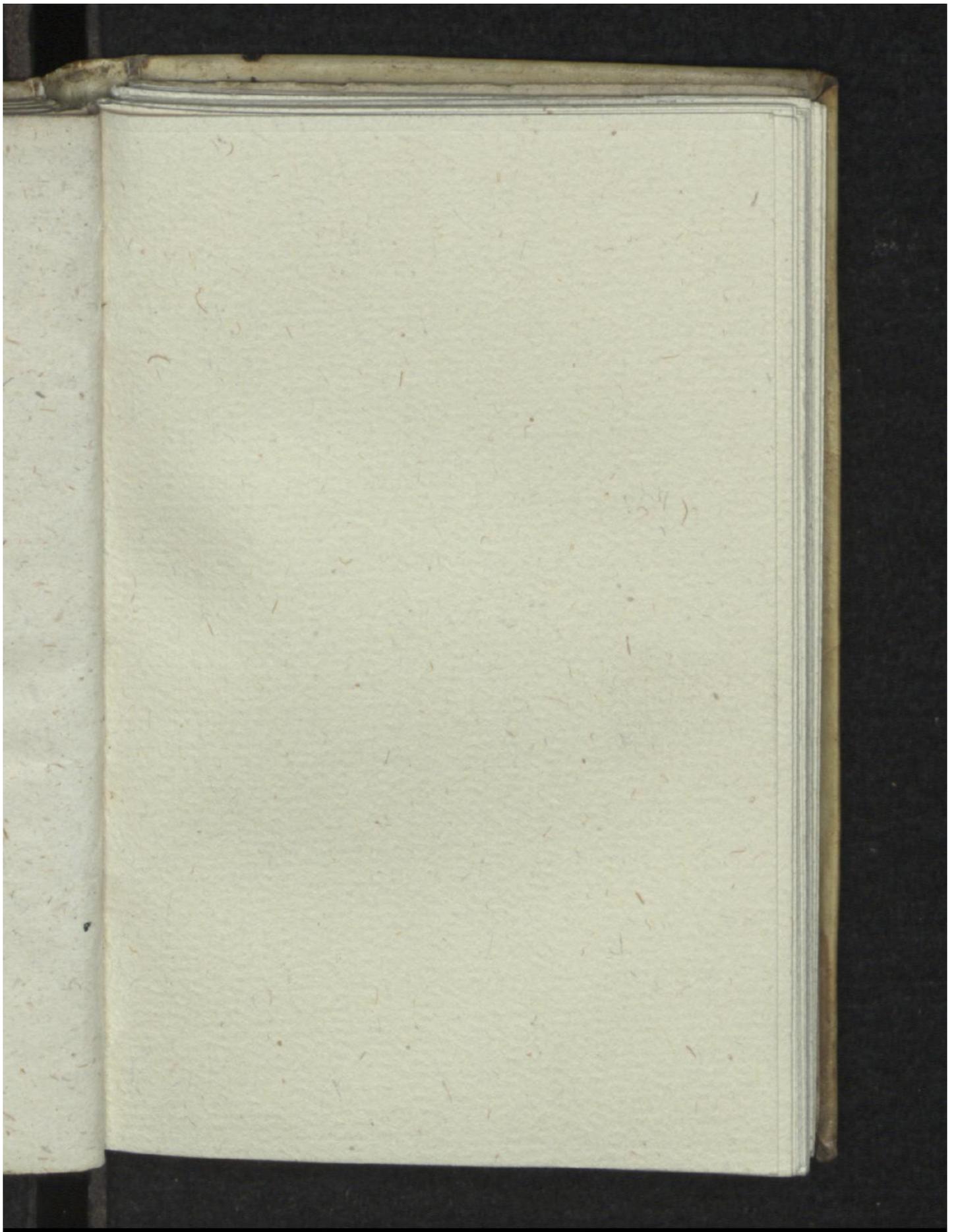
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 911 8° copy 1

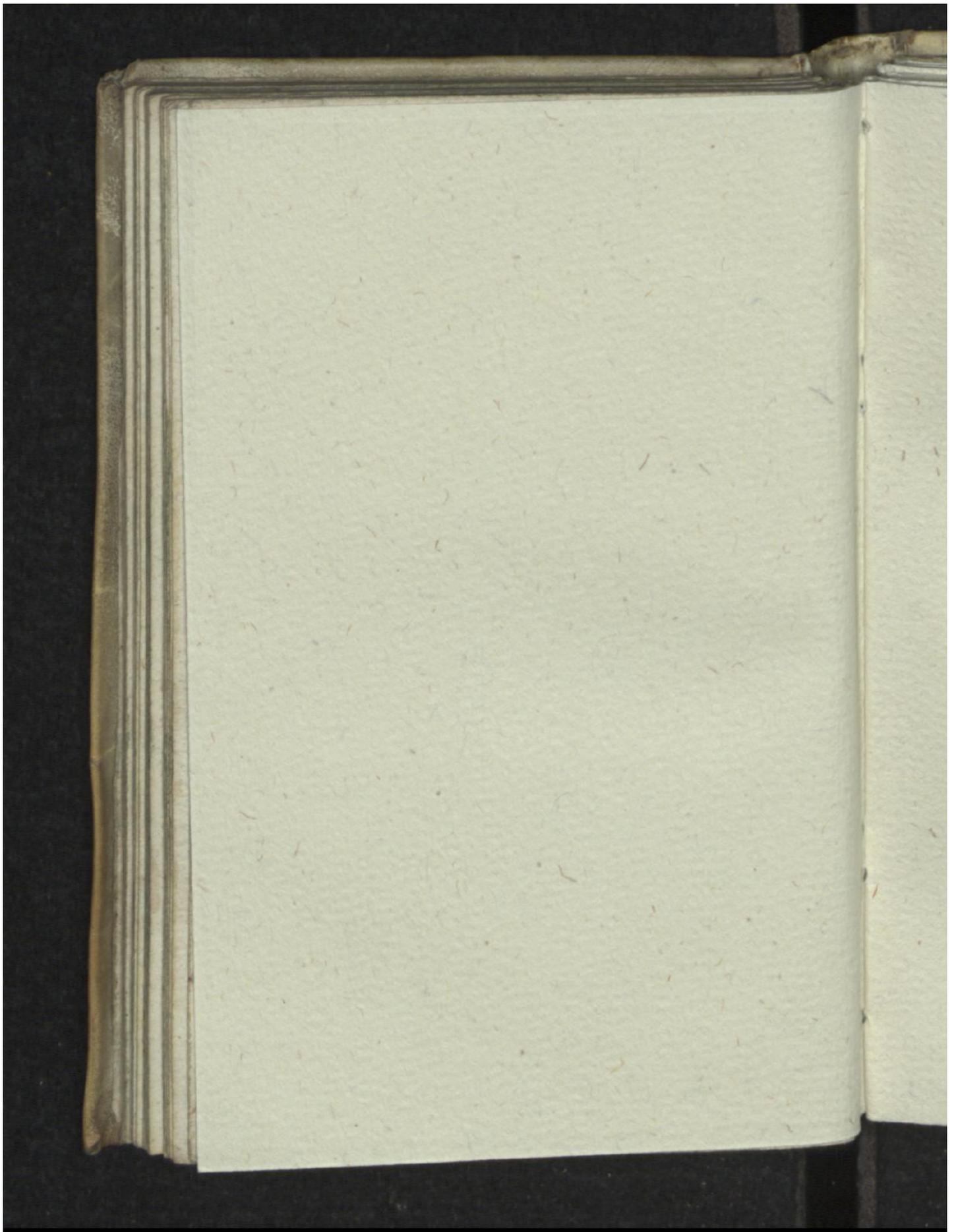

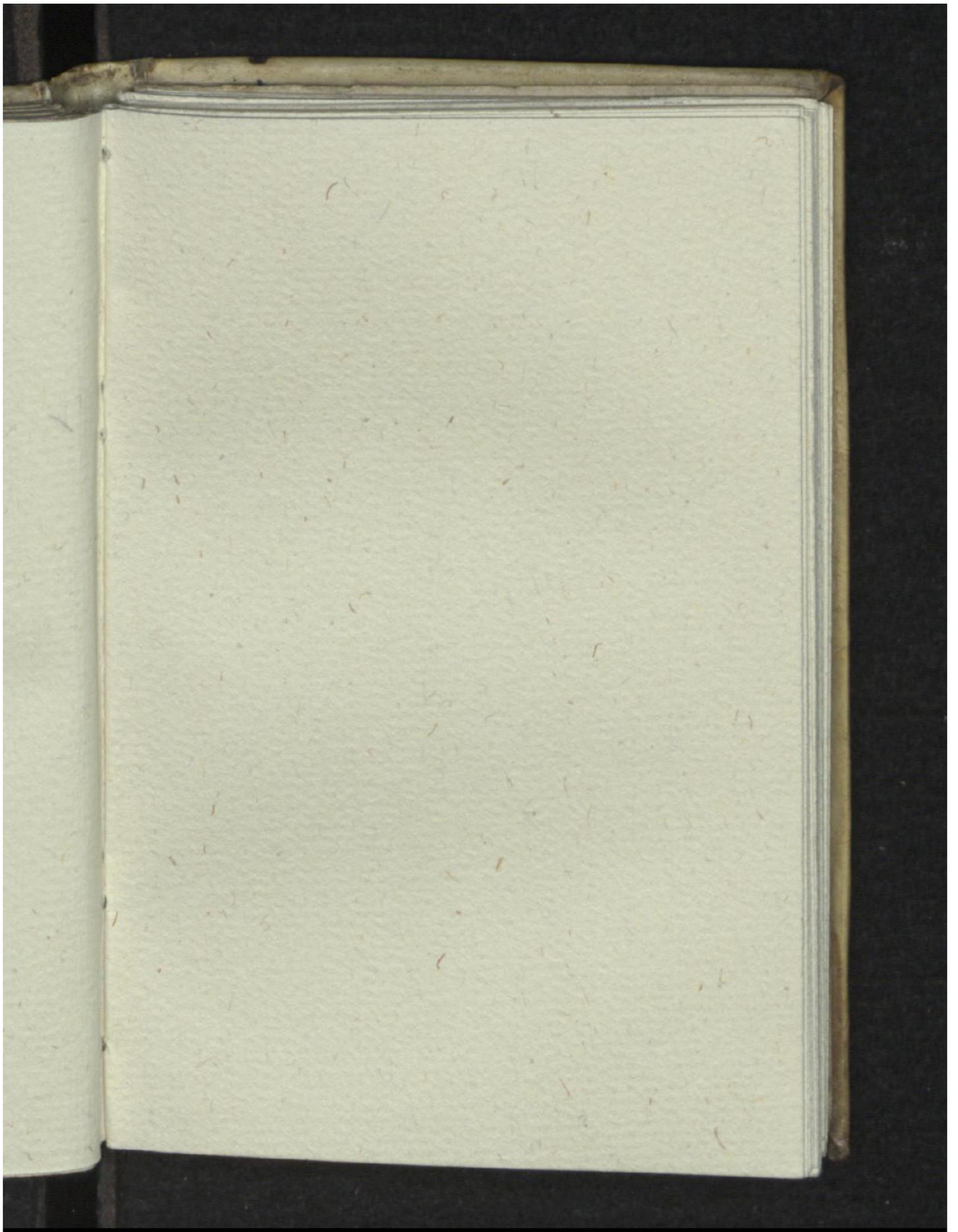
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 911 8° copy 1

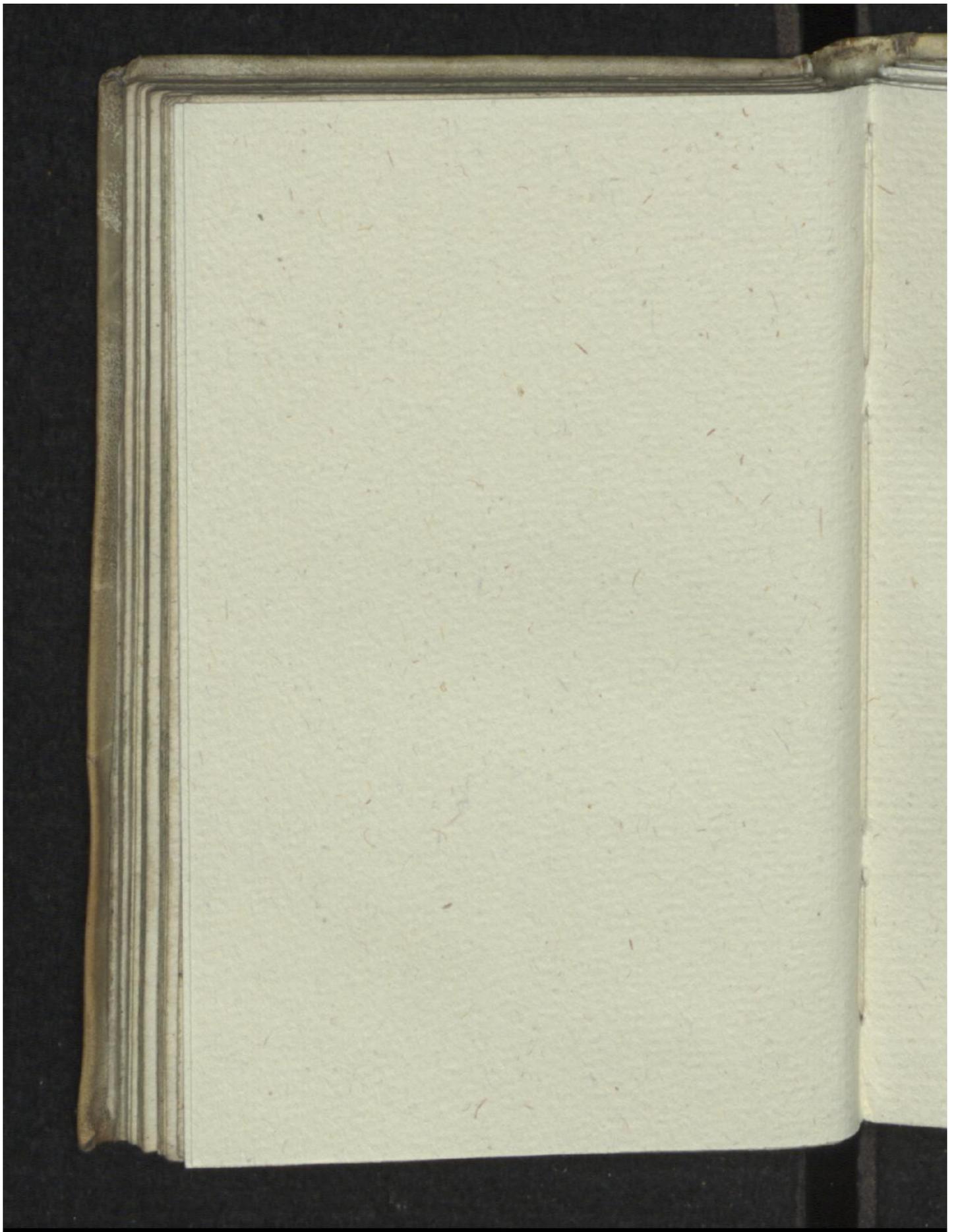

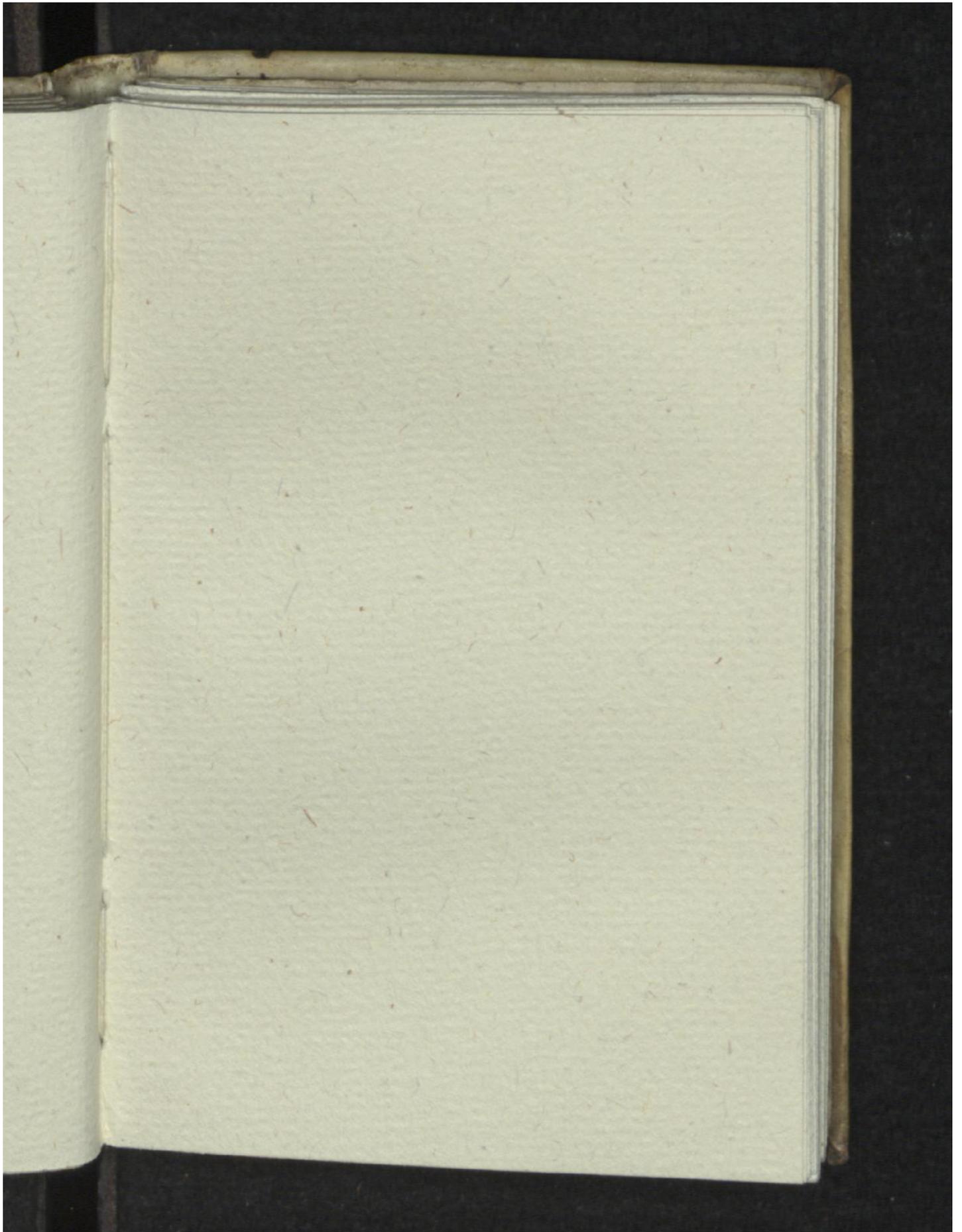
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 911 8° copy 1

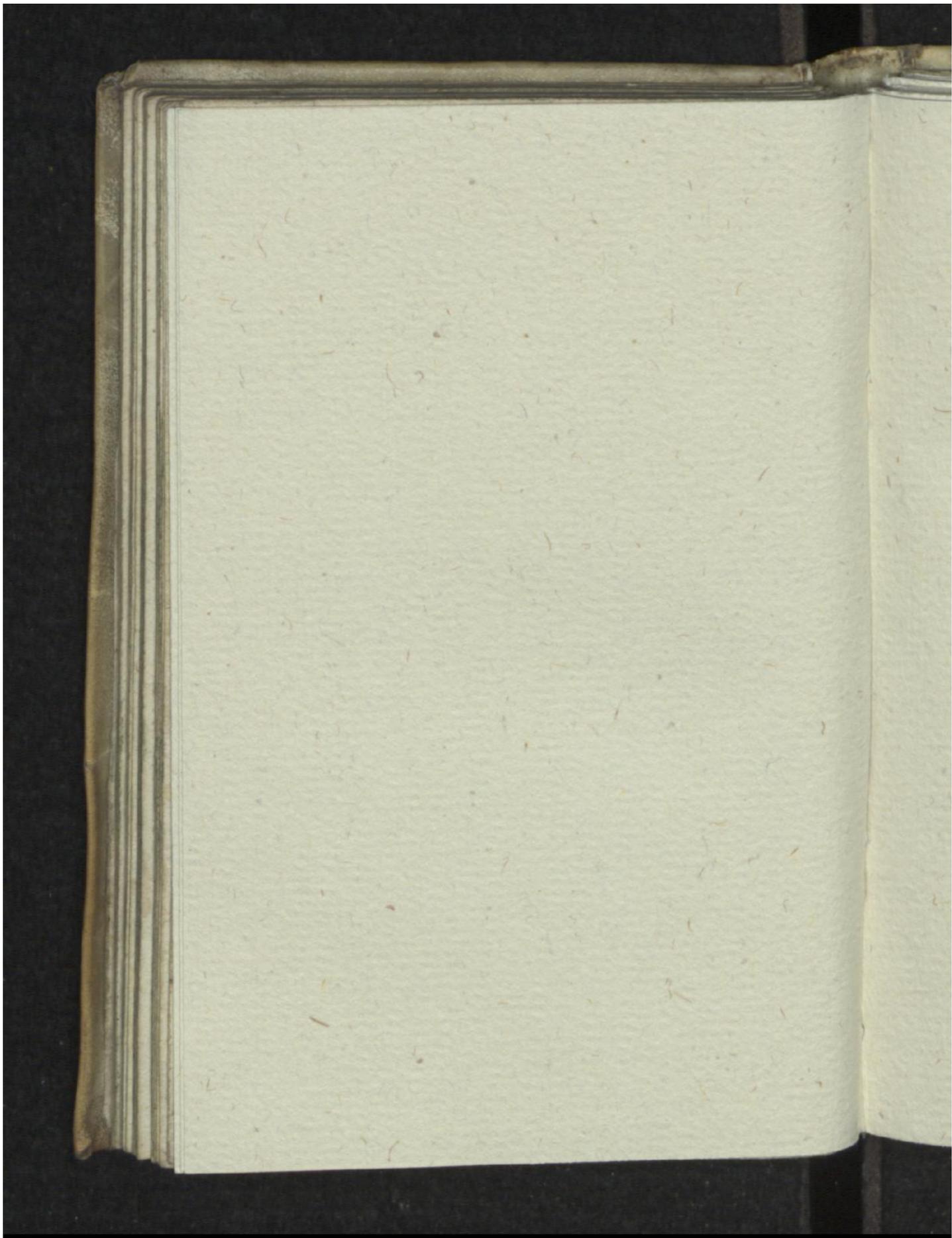

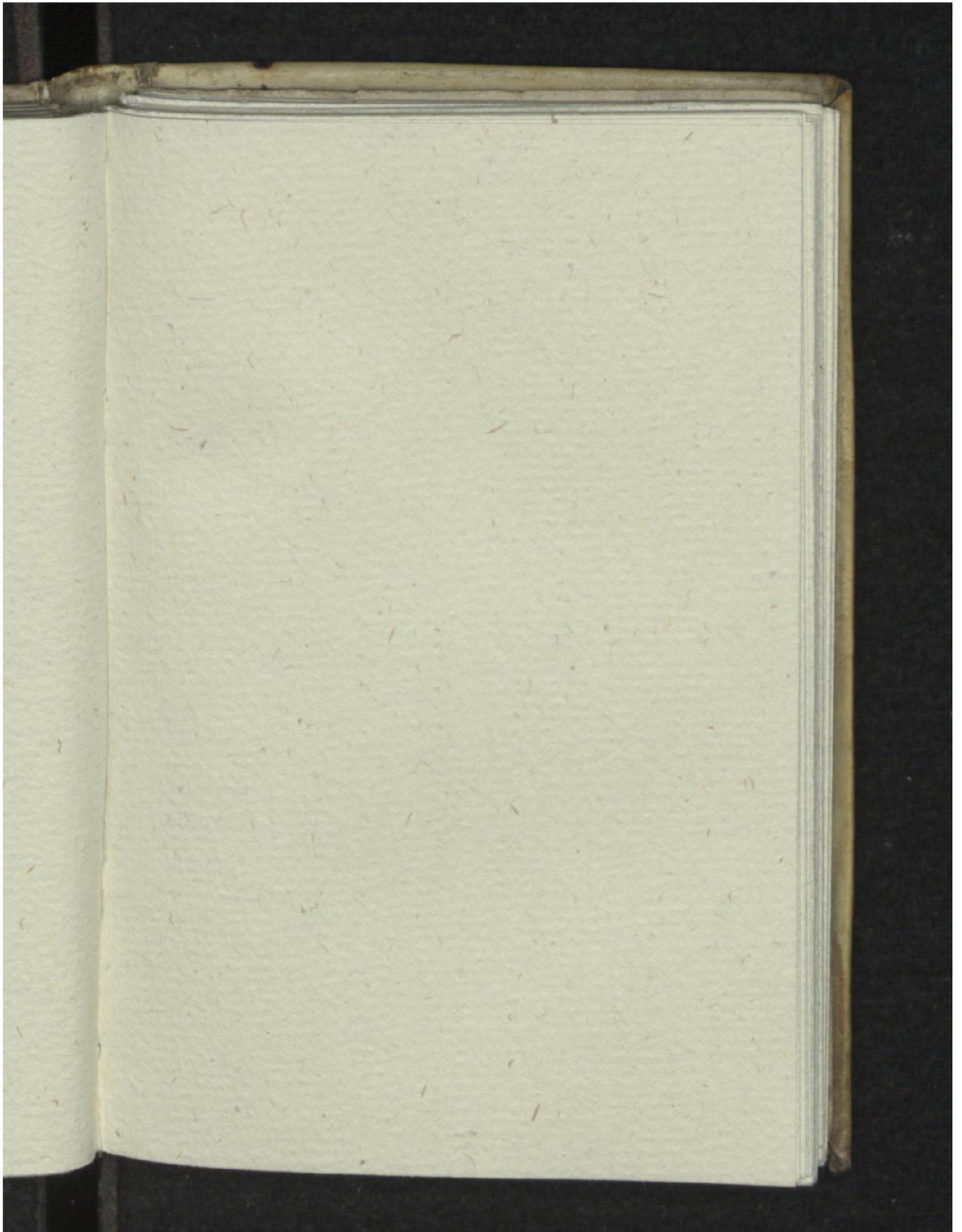

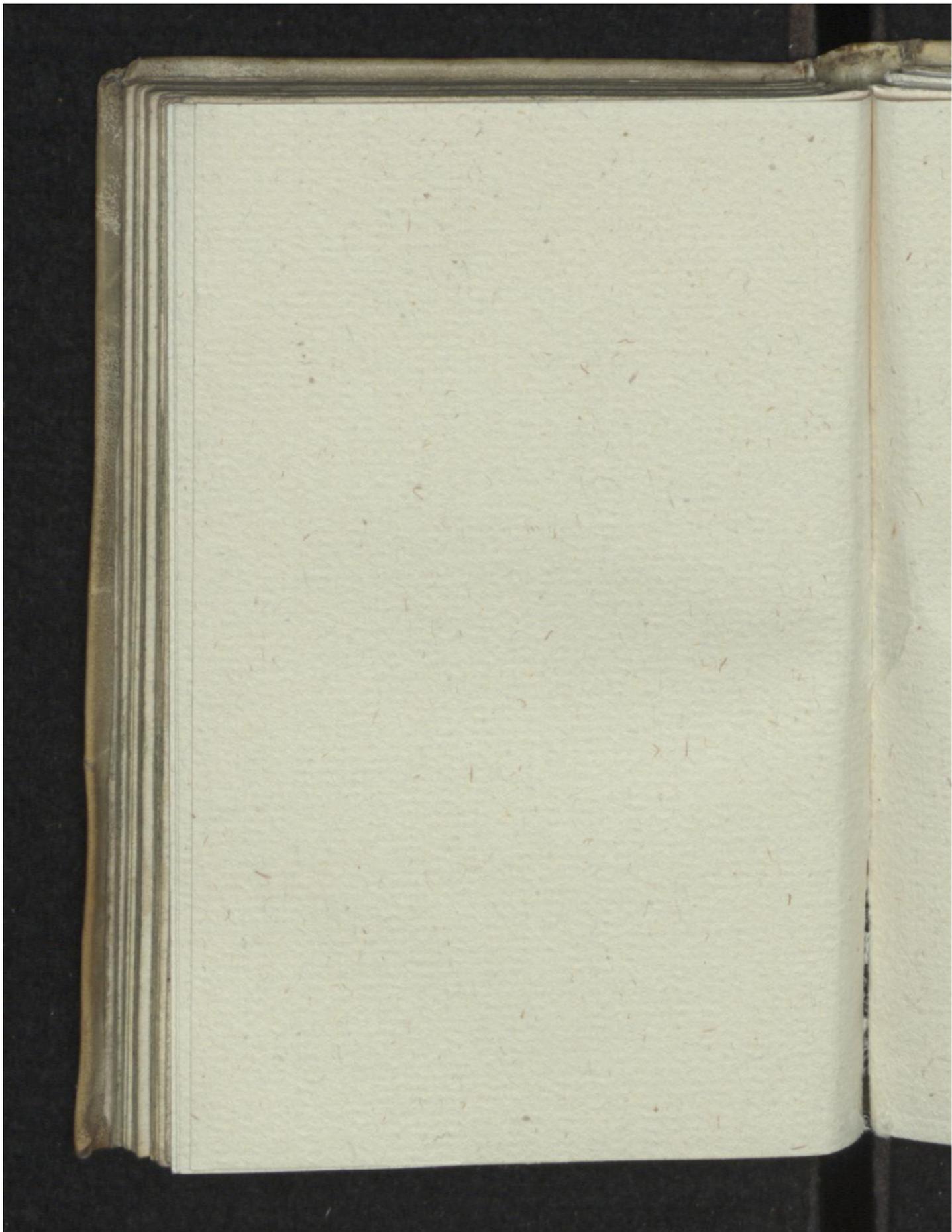

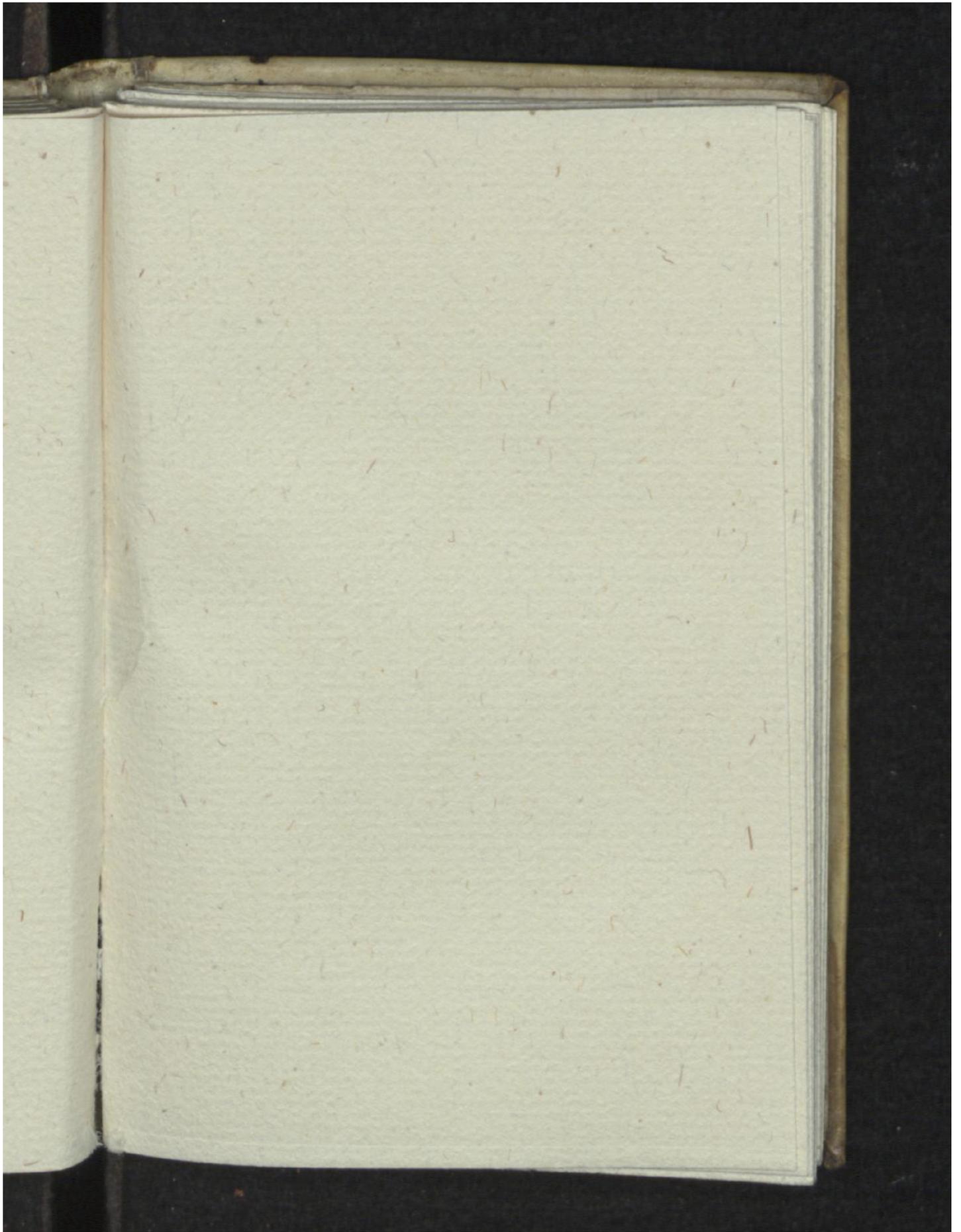

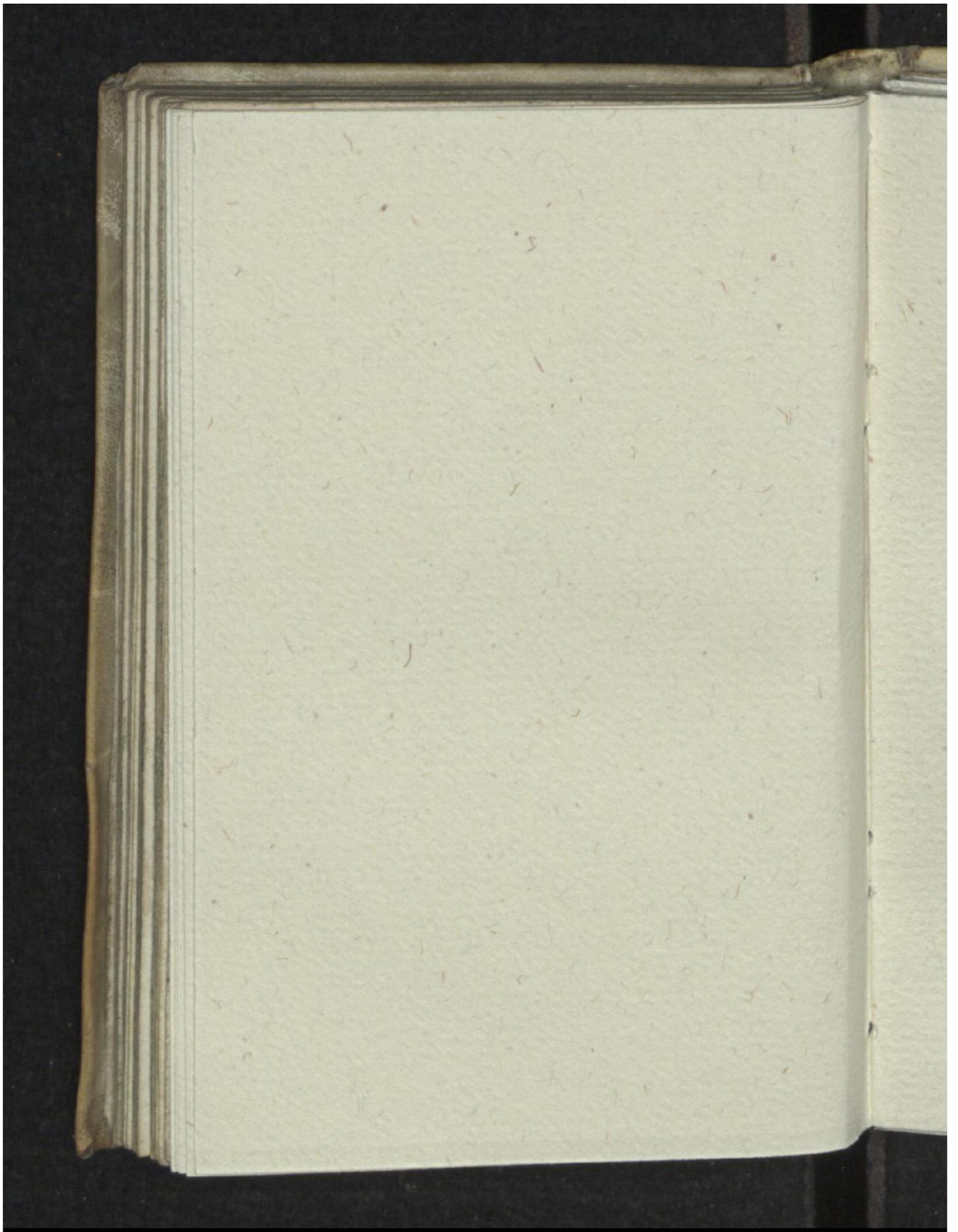

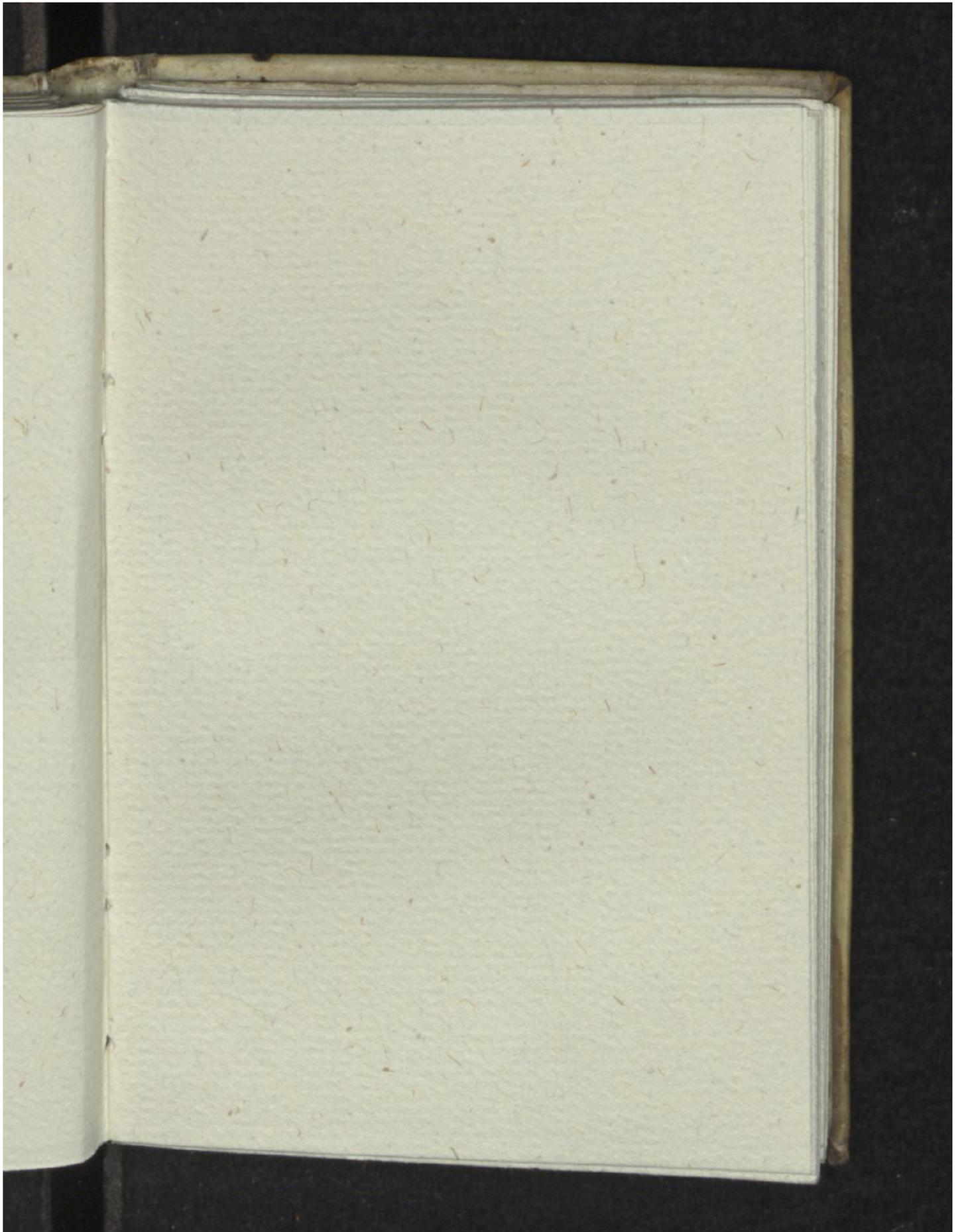

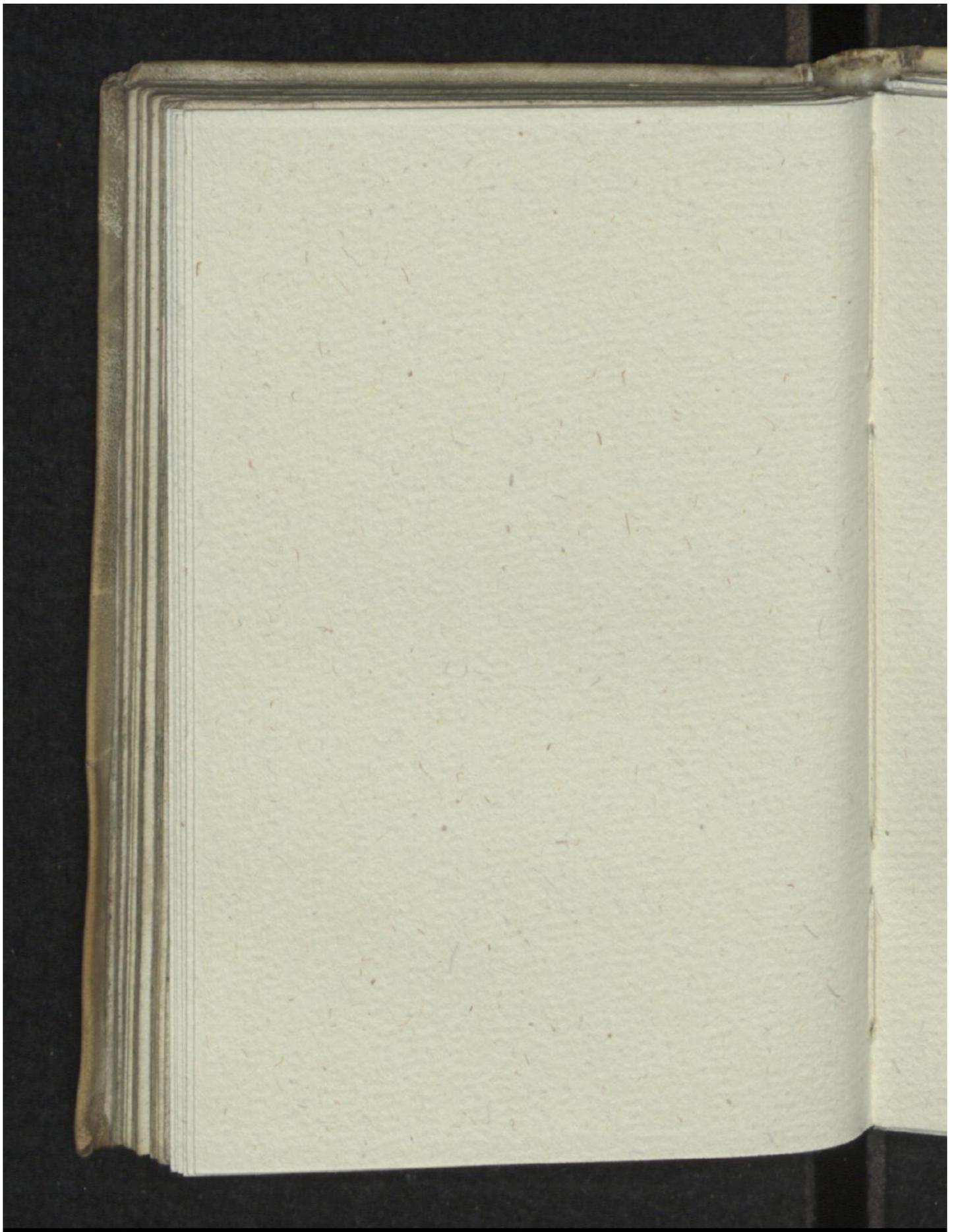

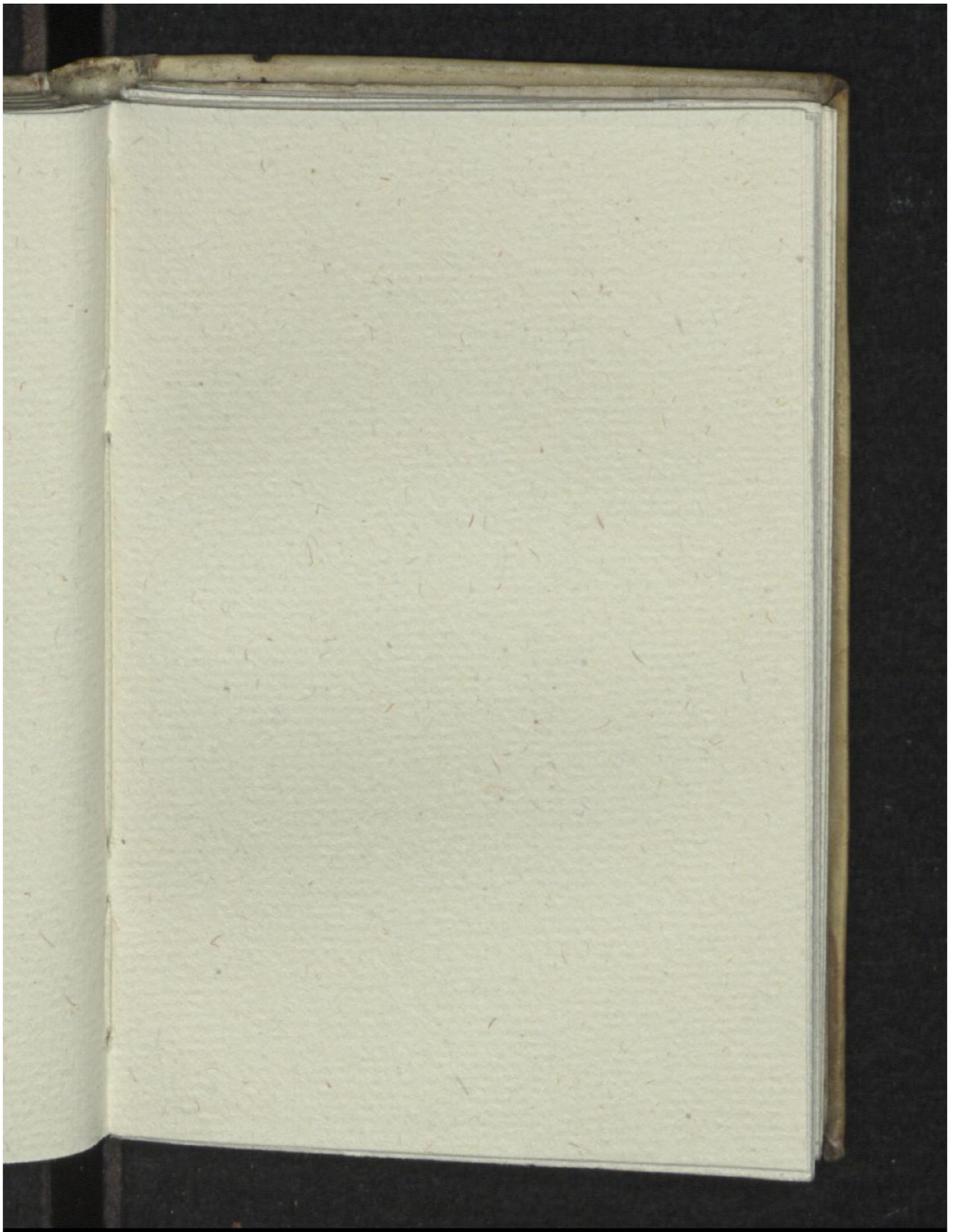

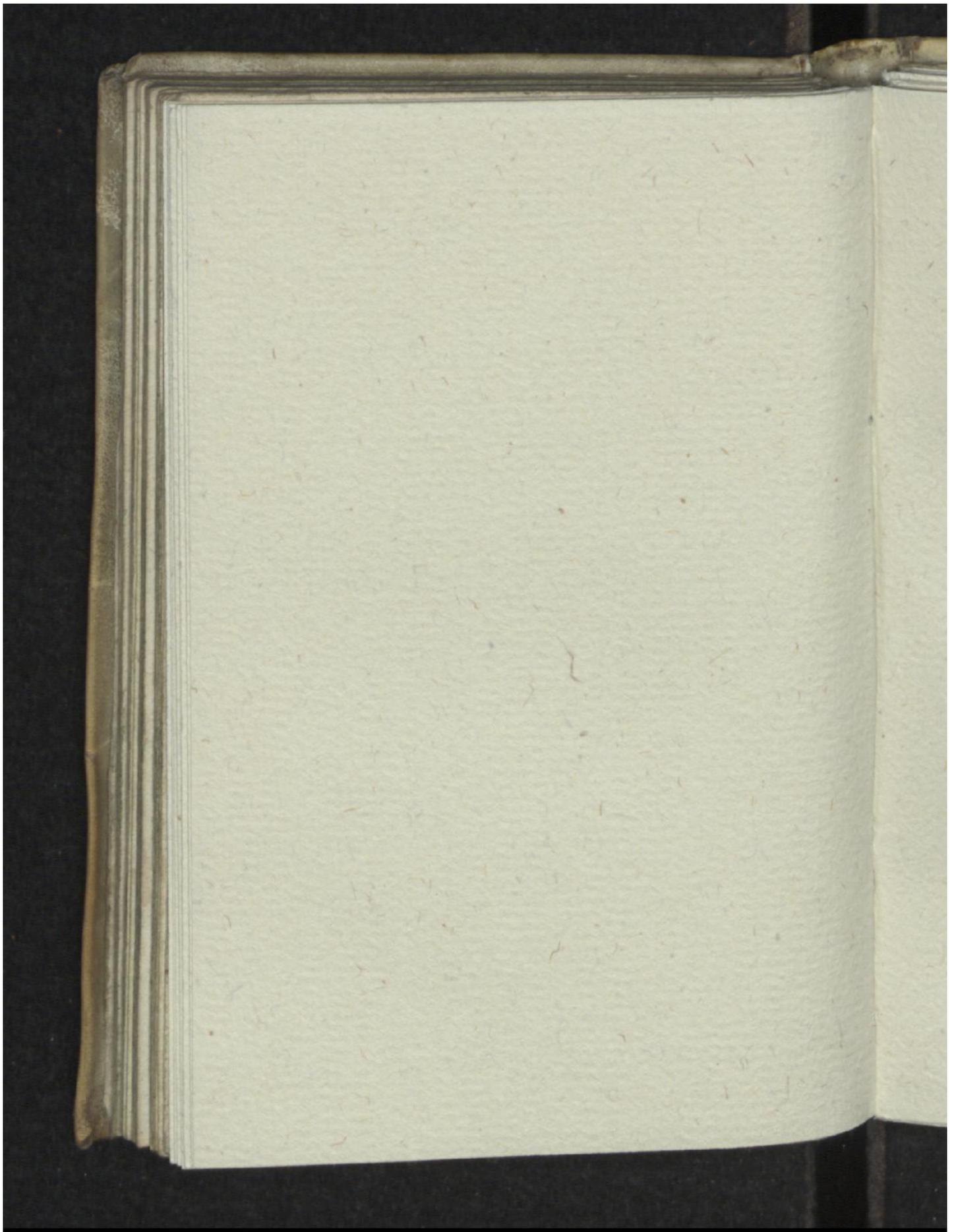

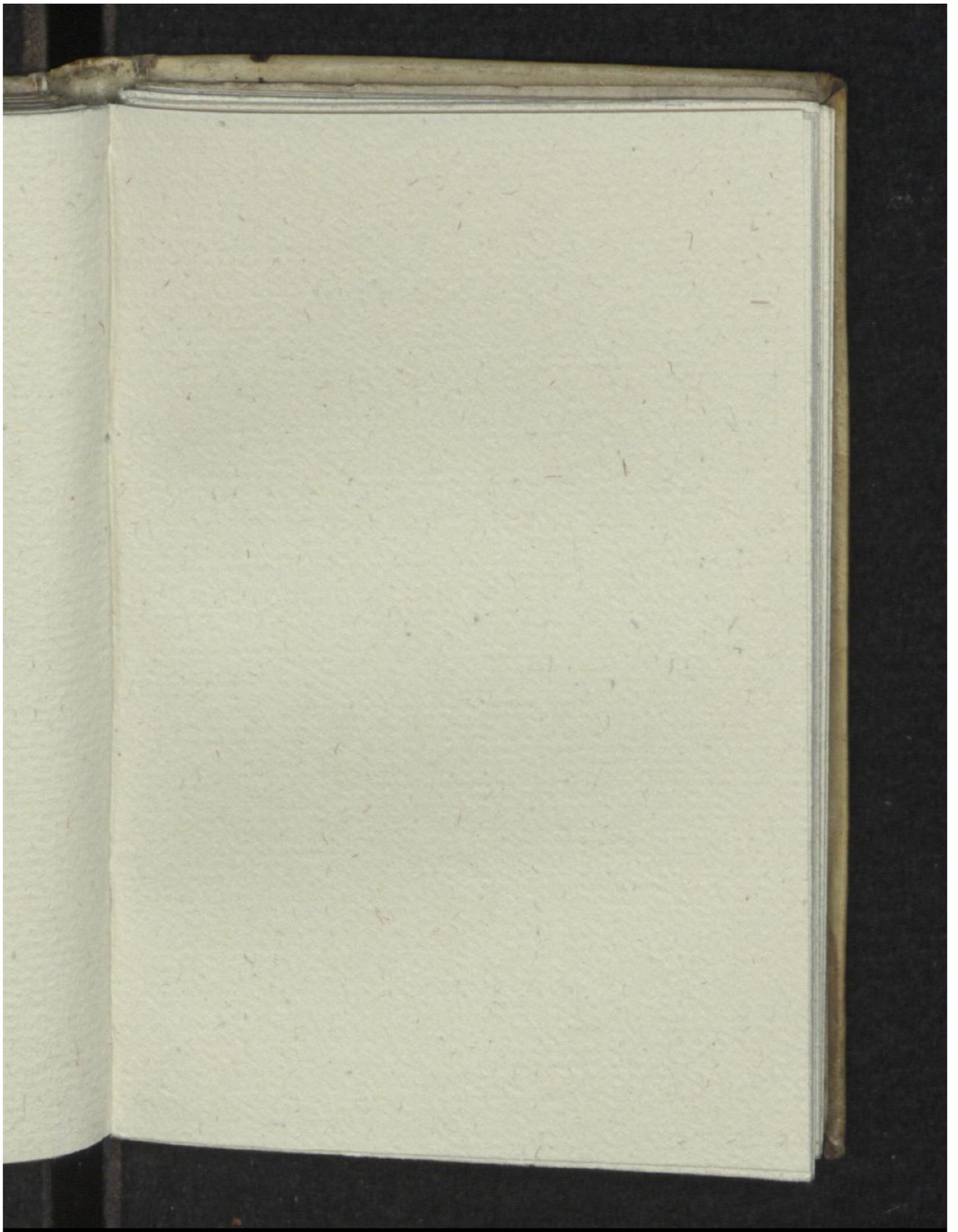

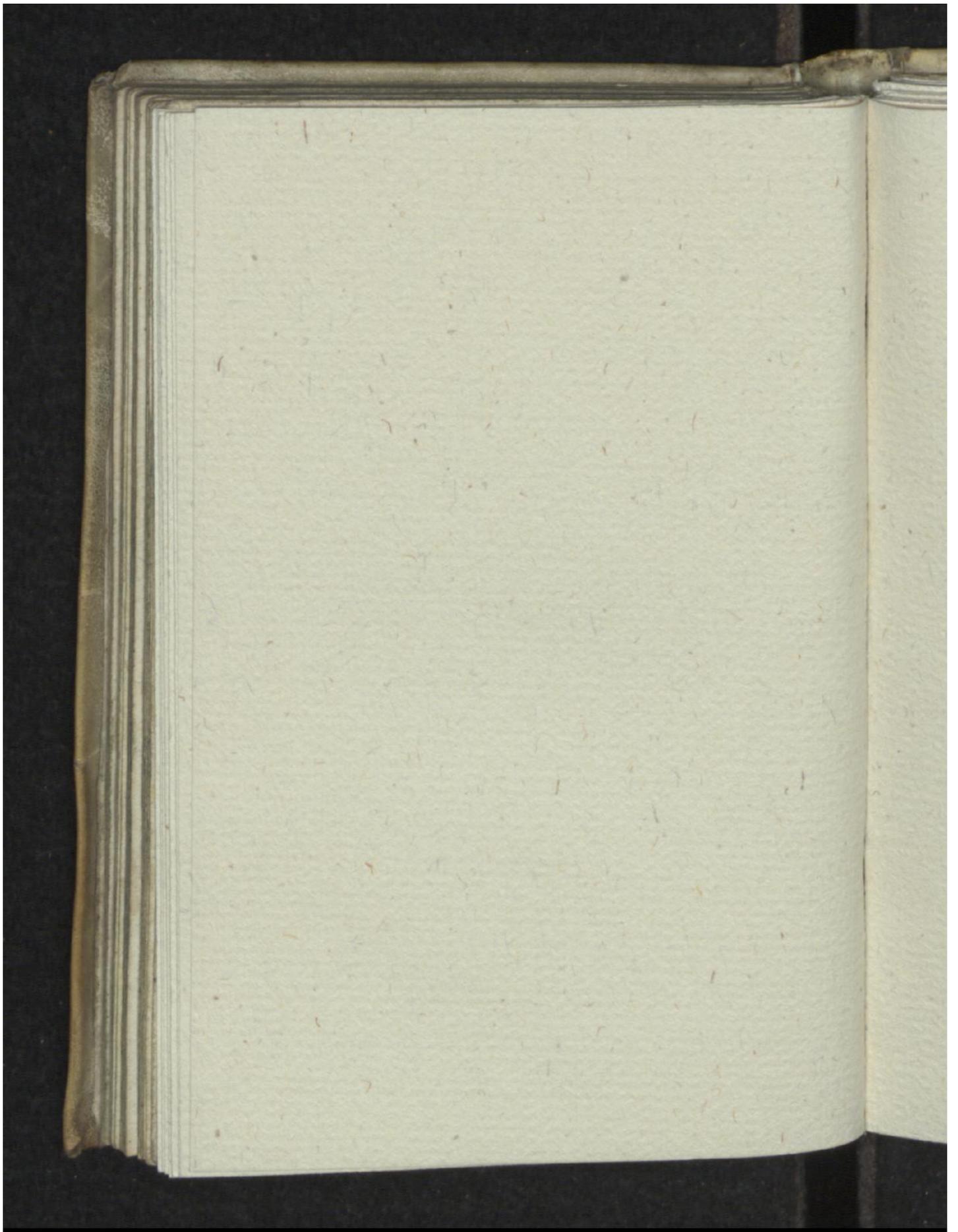

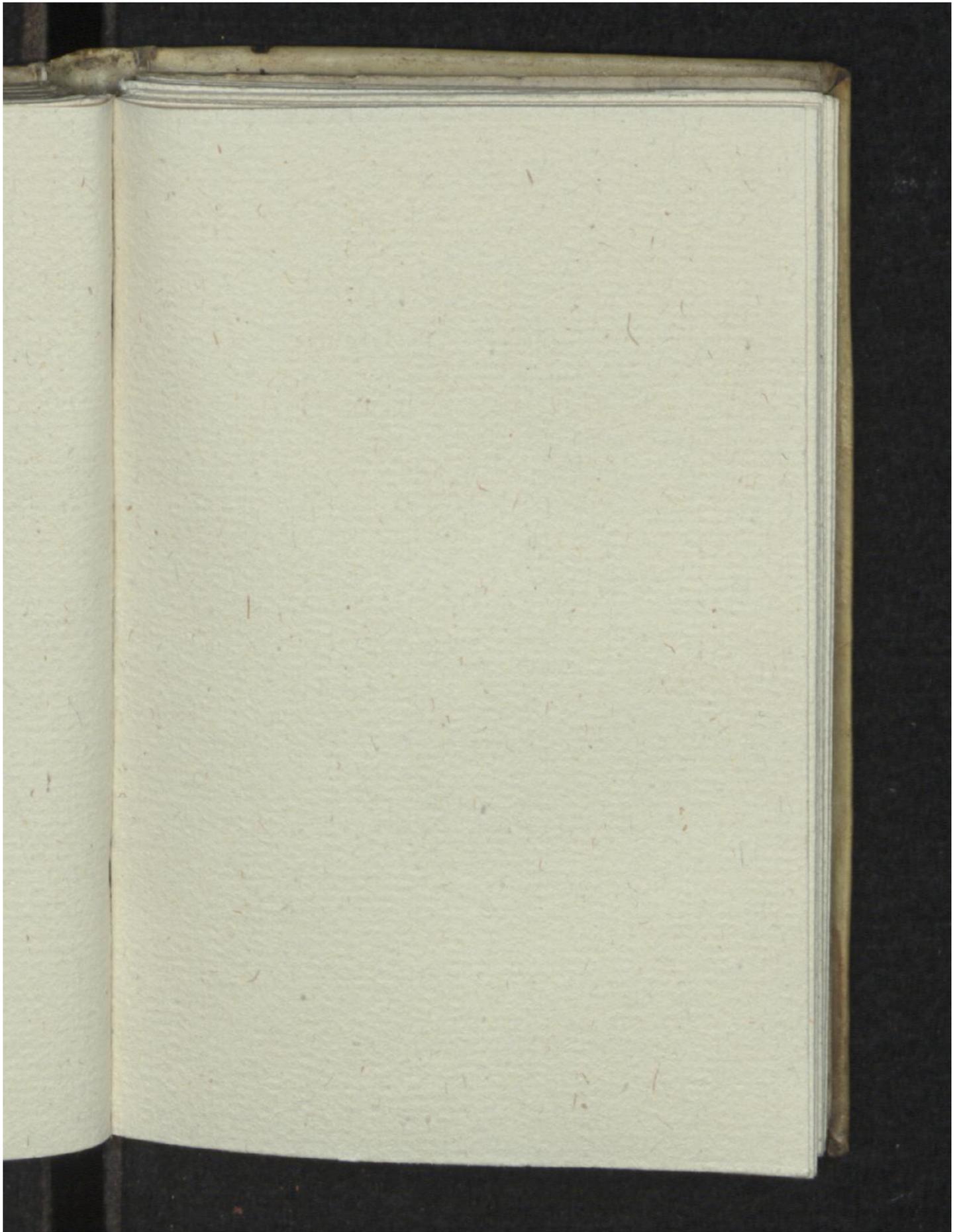
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 911 8° copy 1

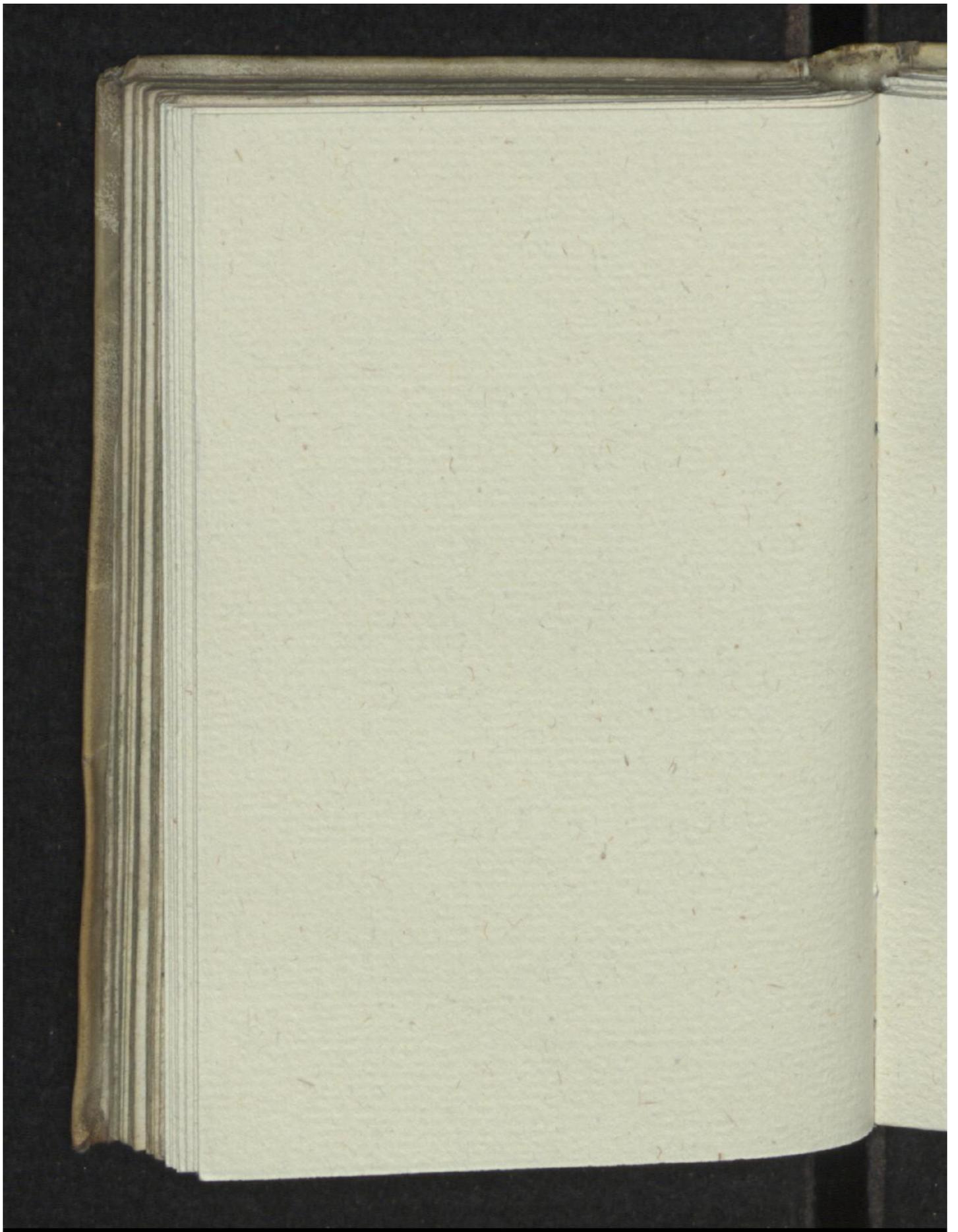

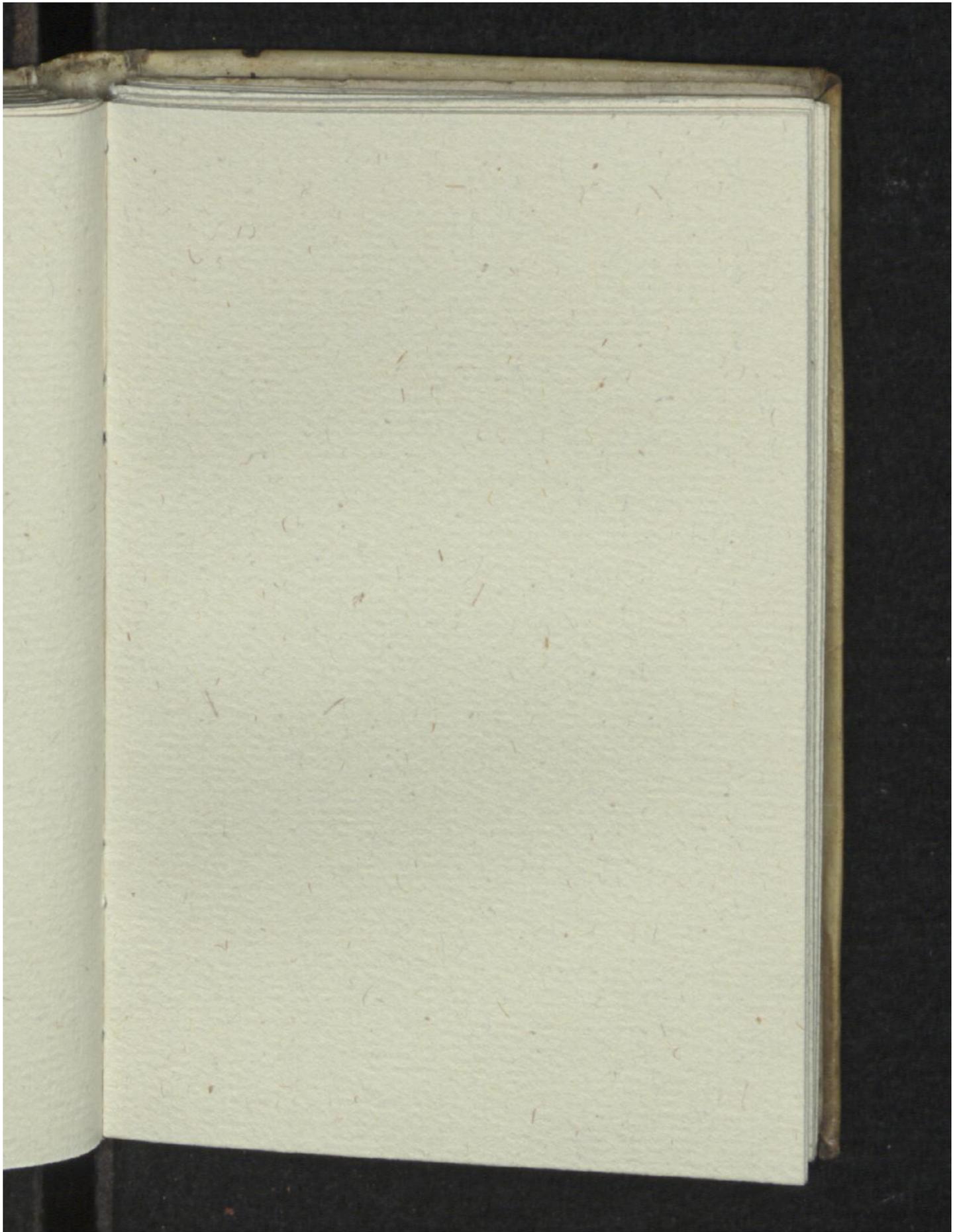

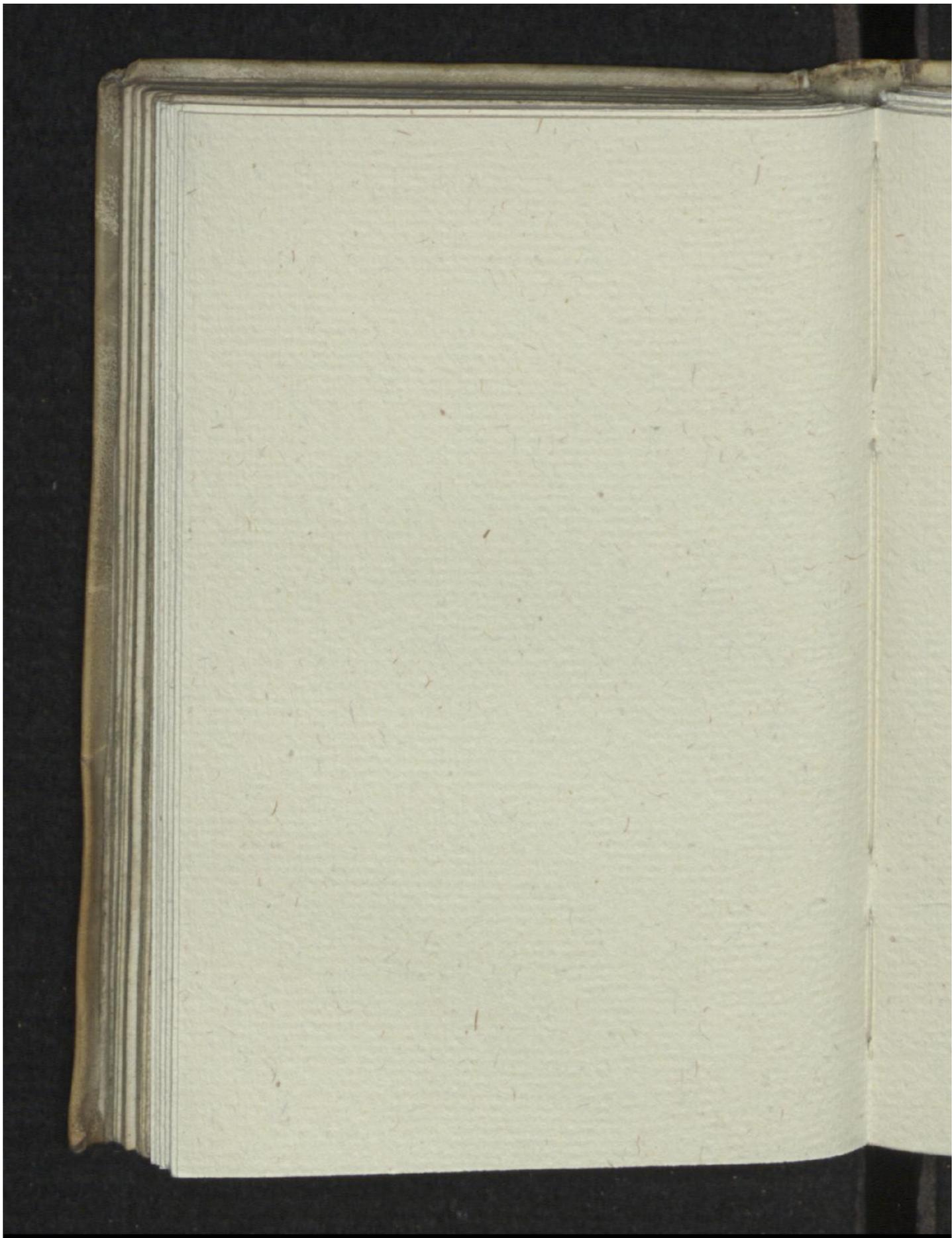
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 911 8° copy 1

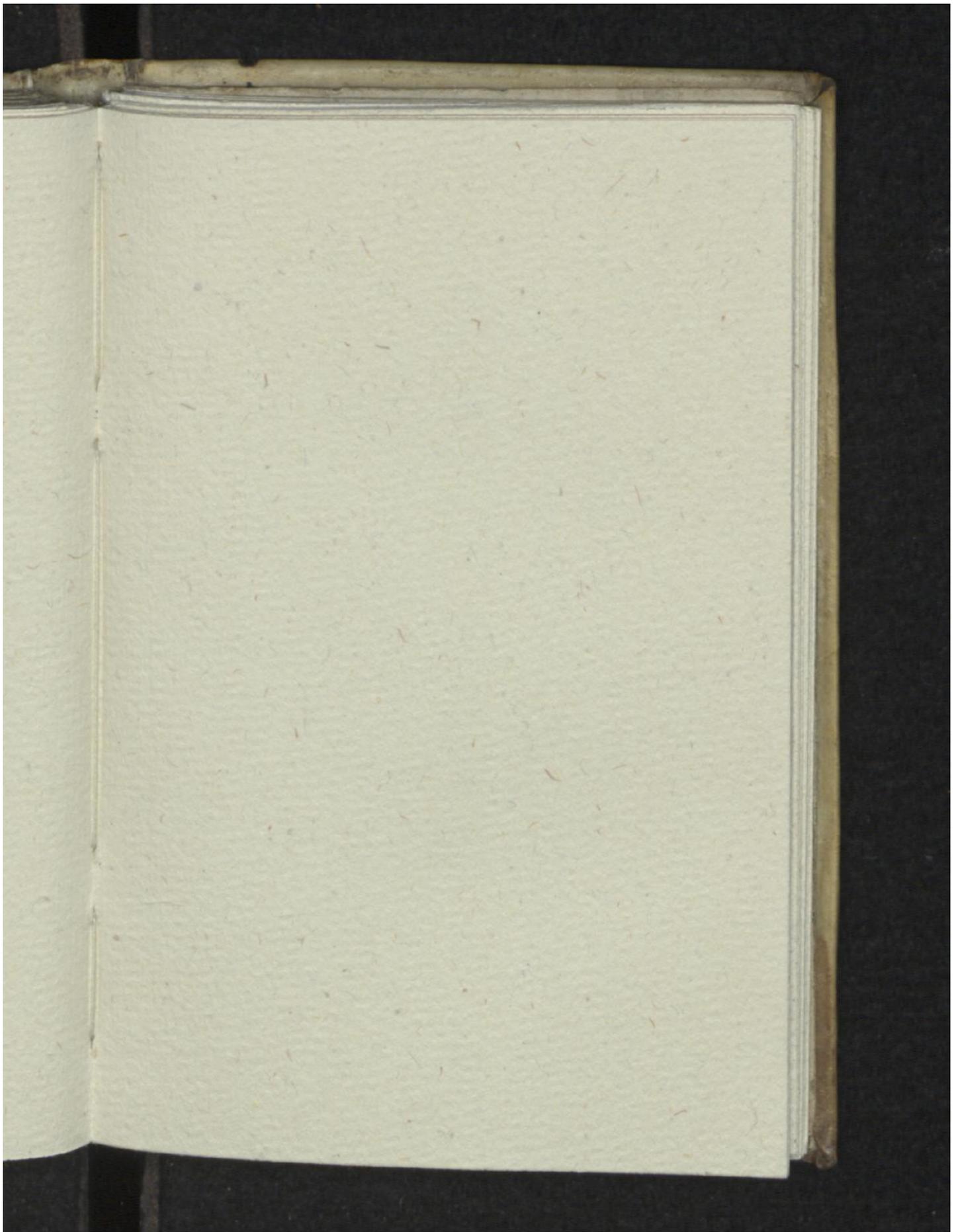

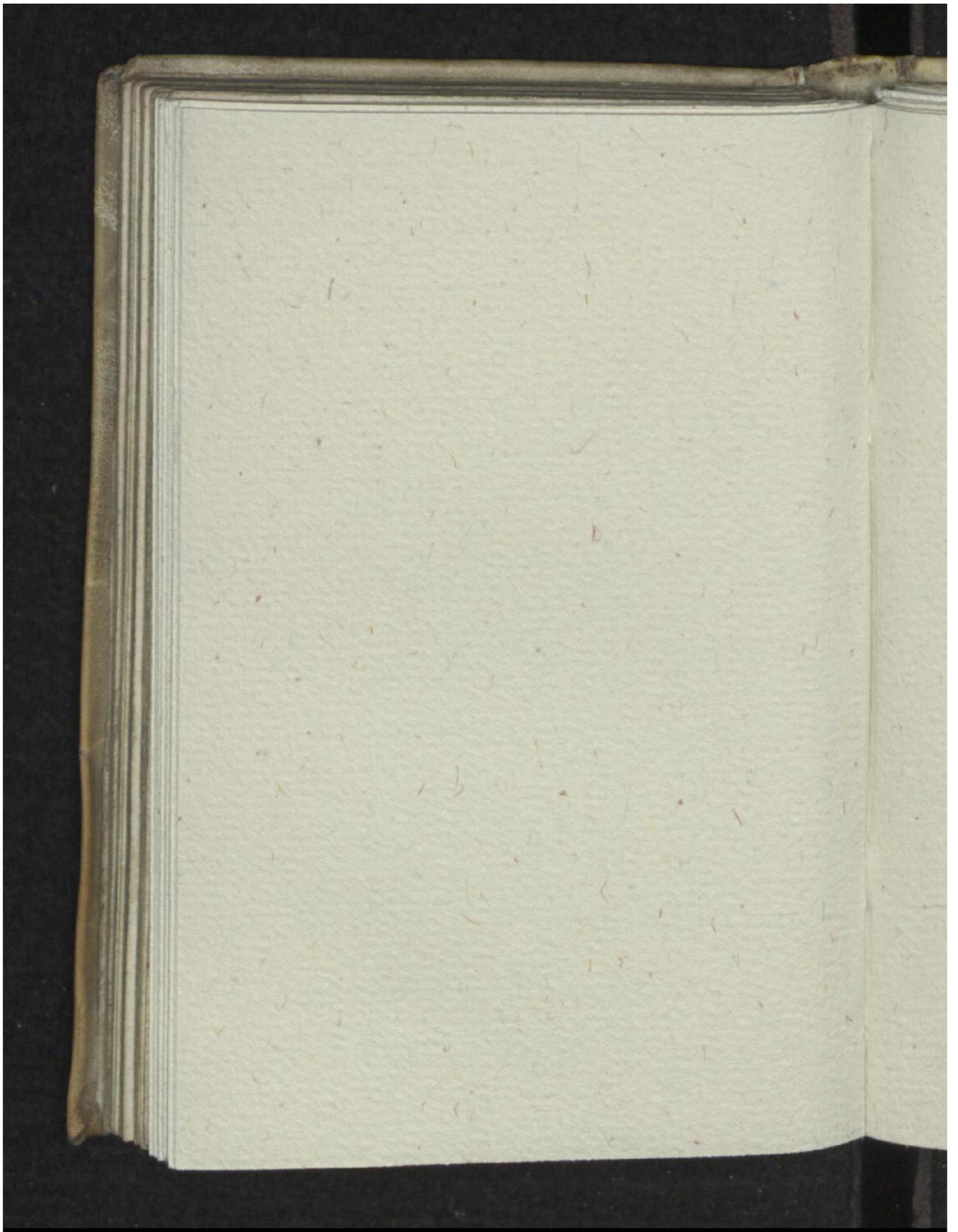

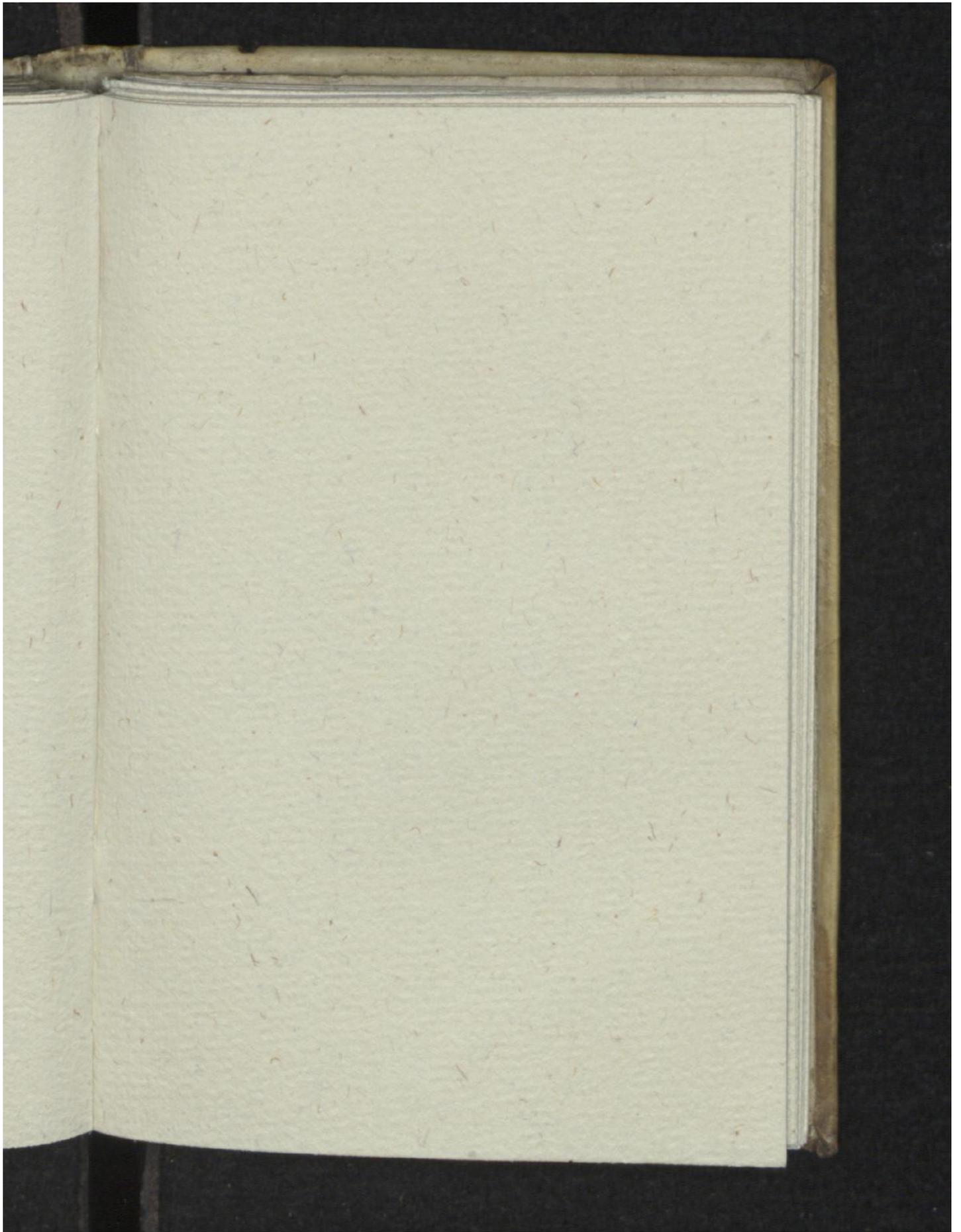
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 911 8° copy 1

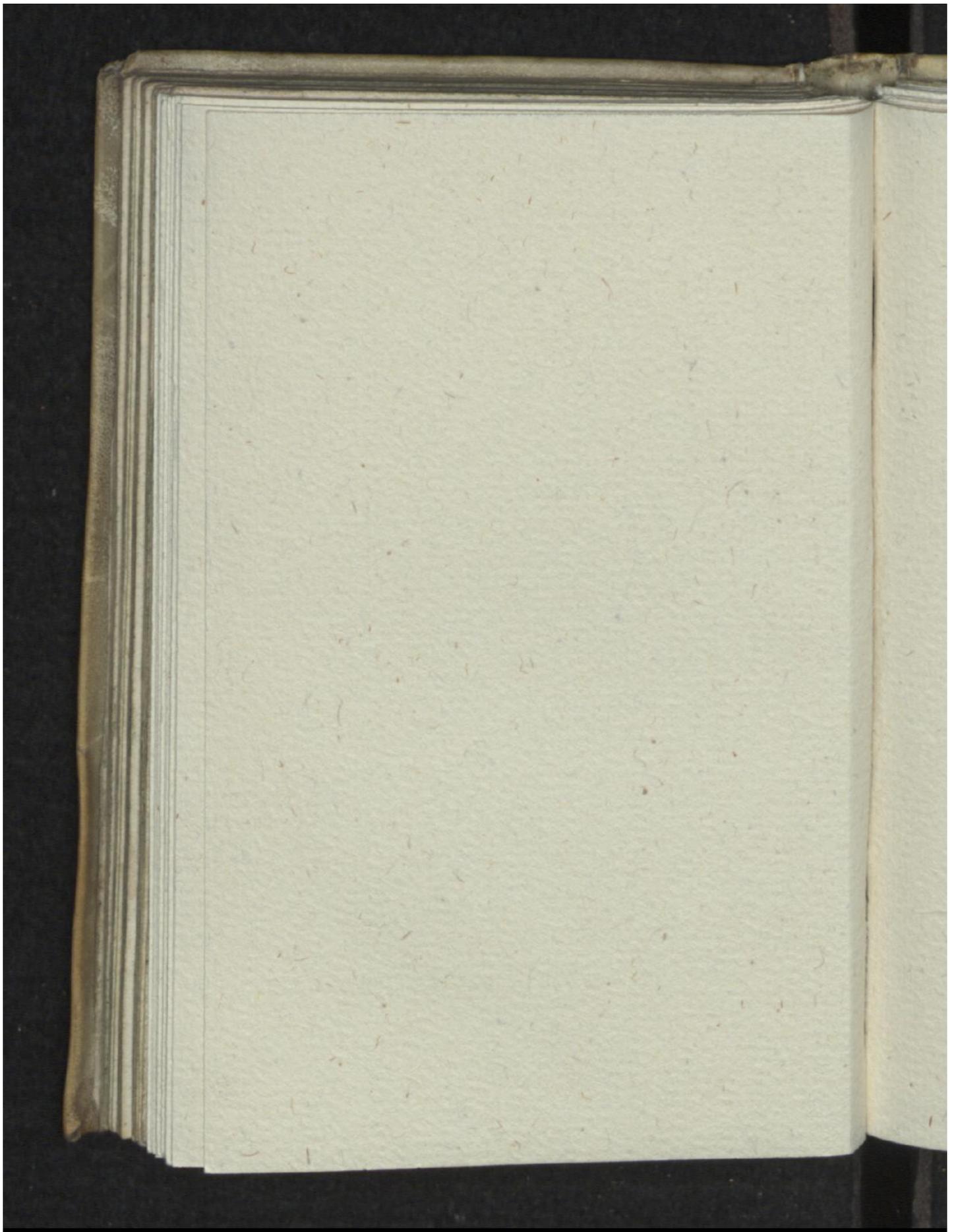

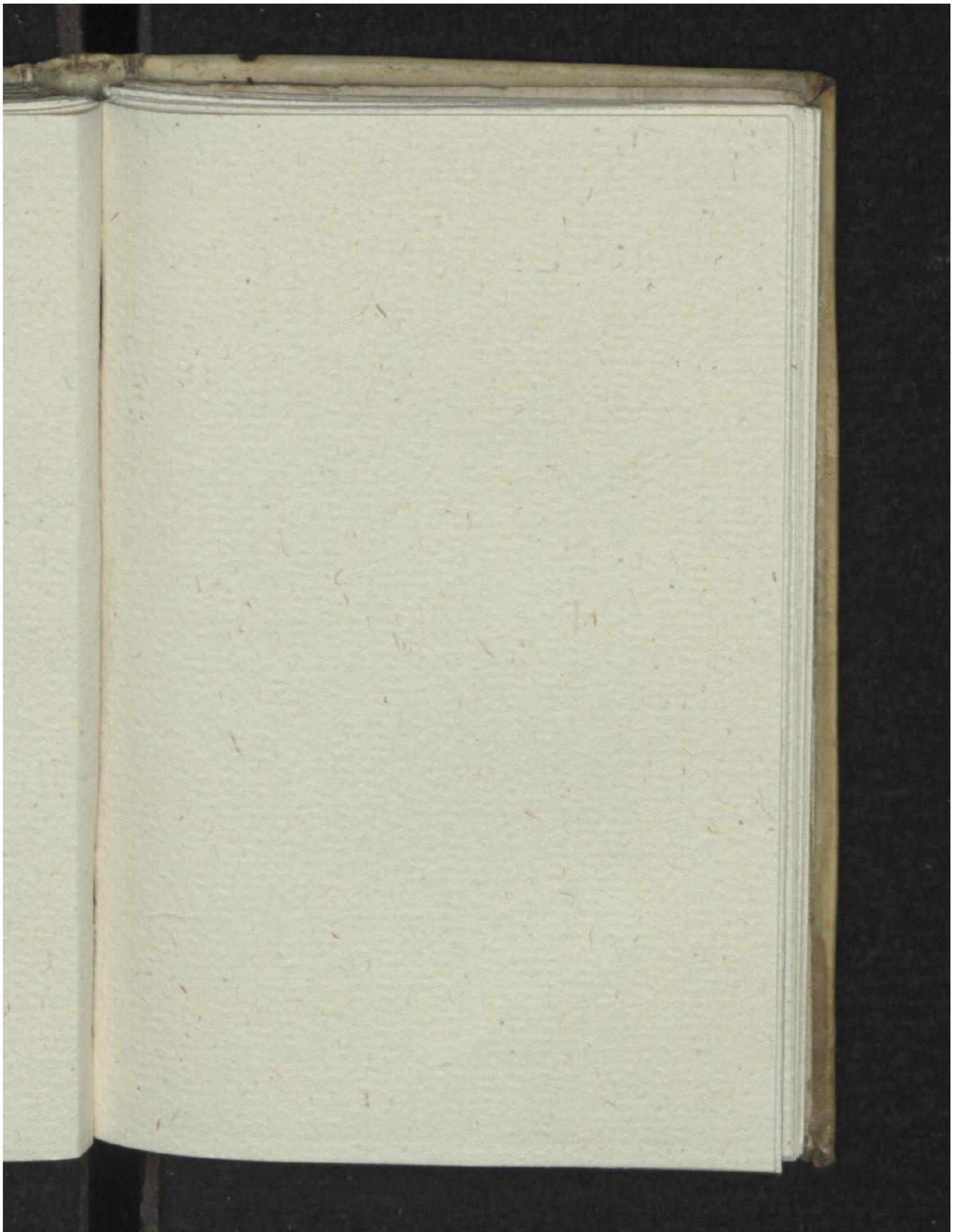

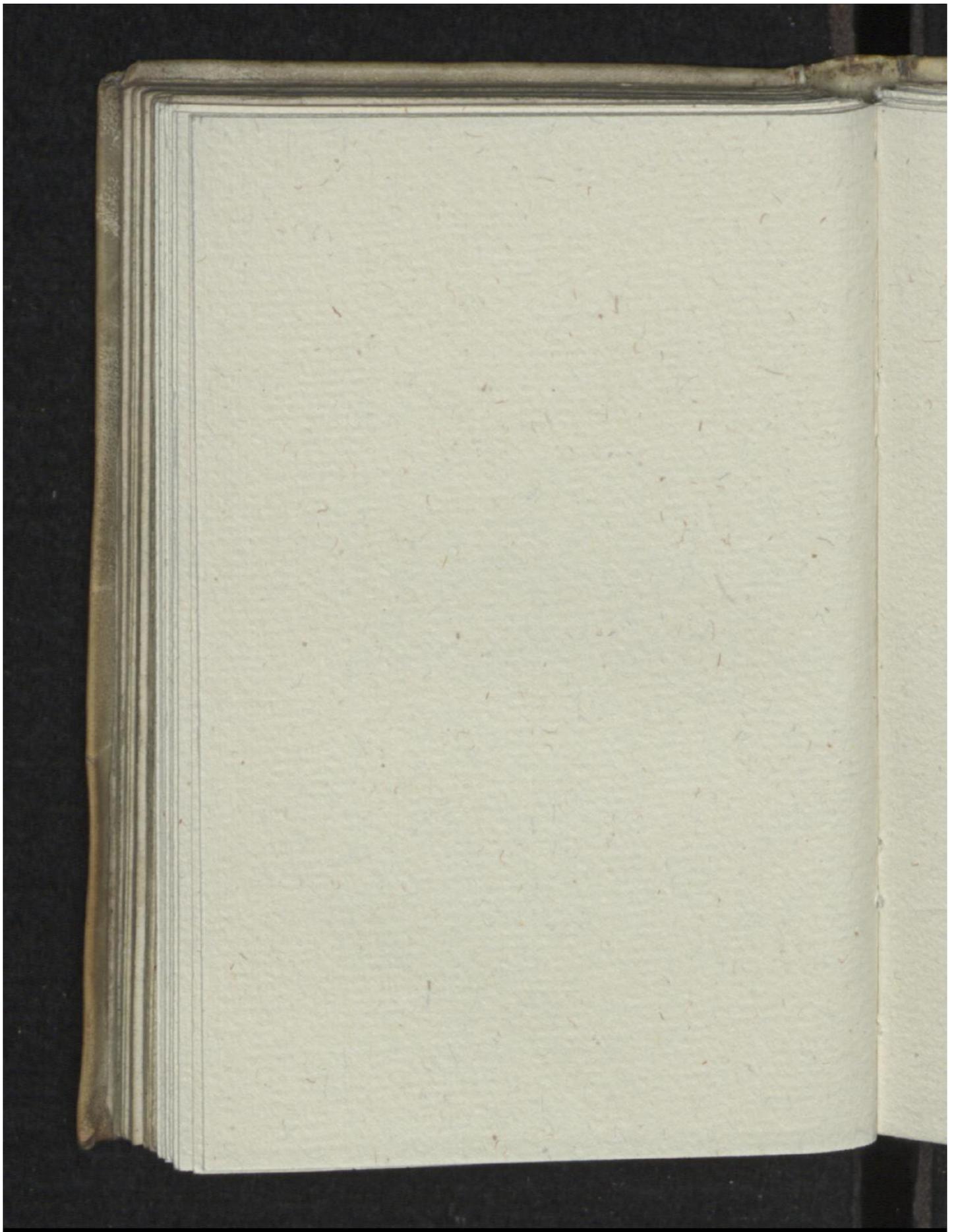

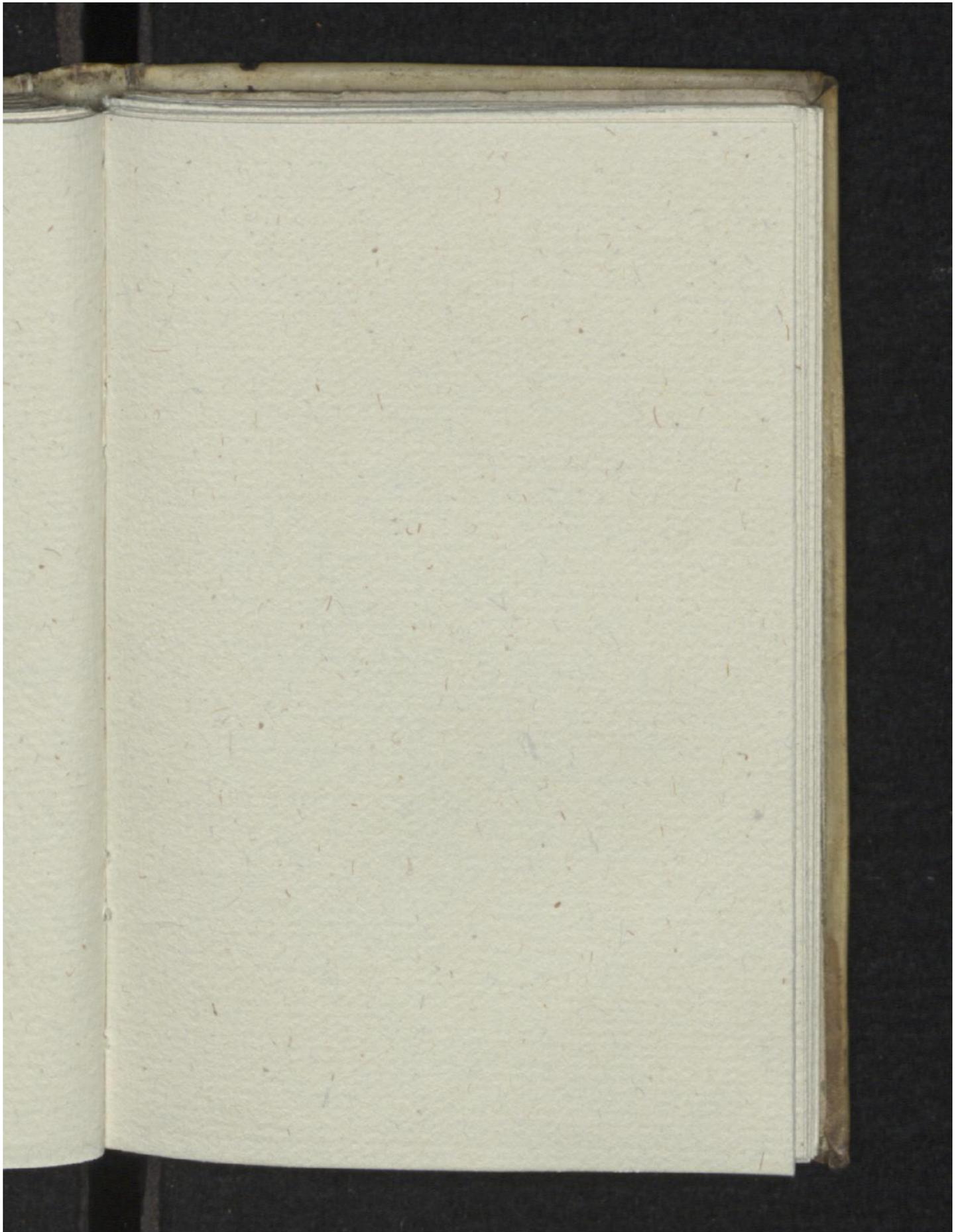

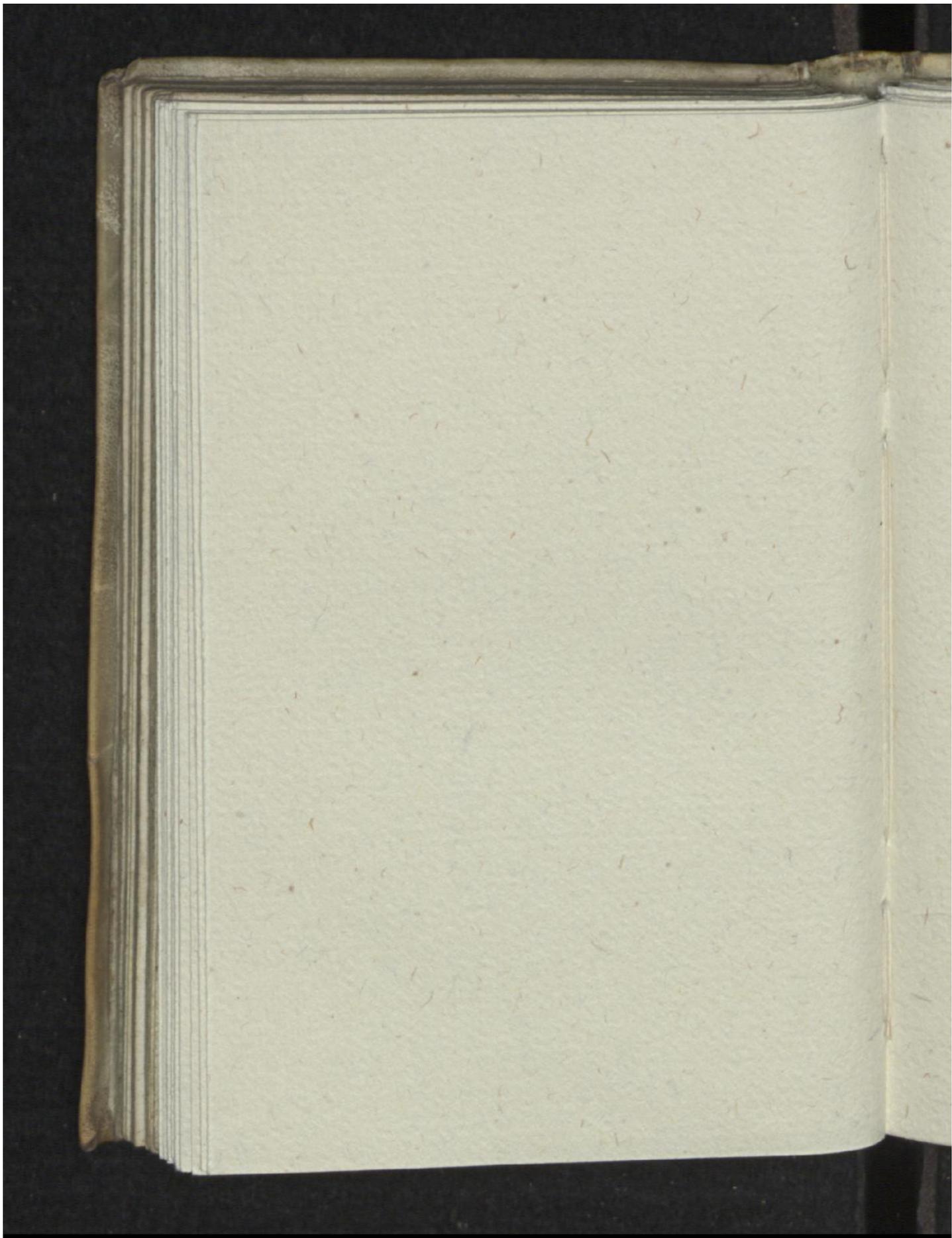

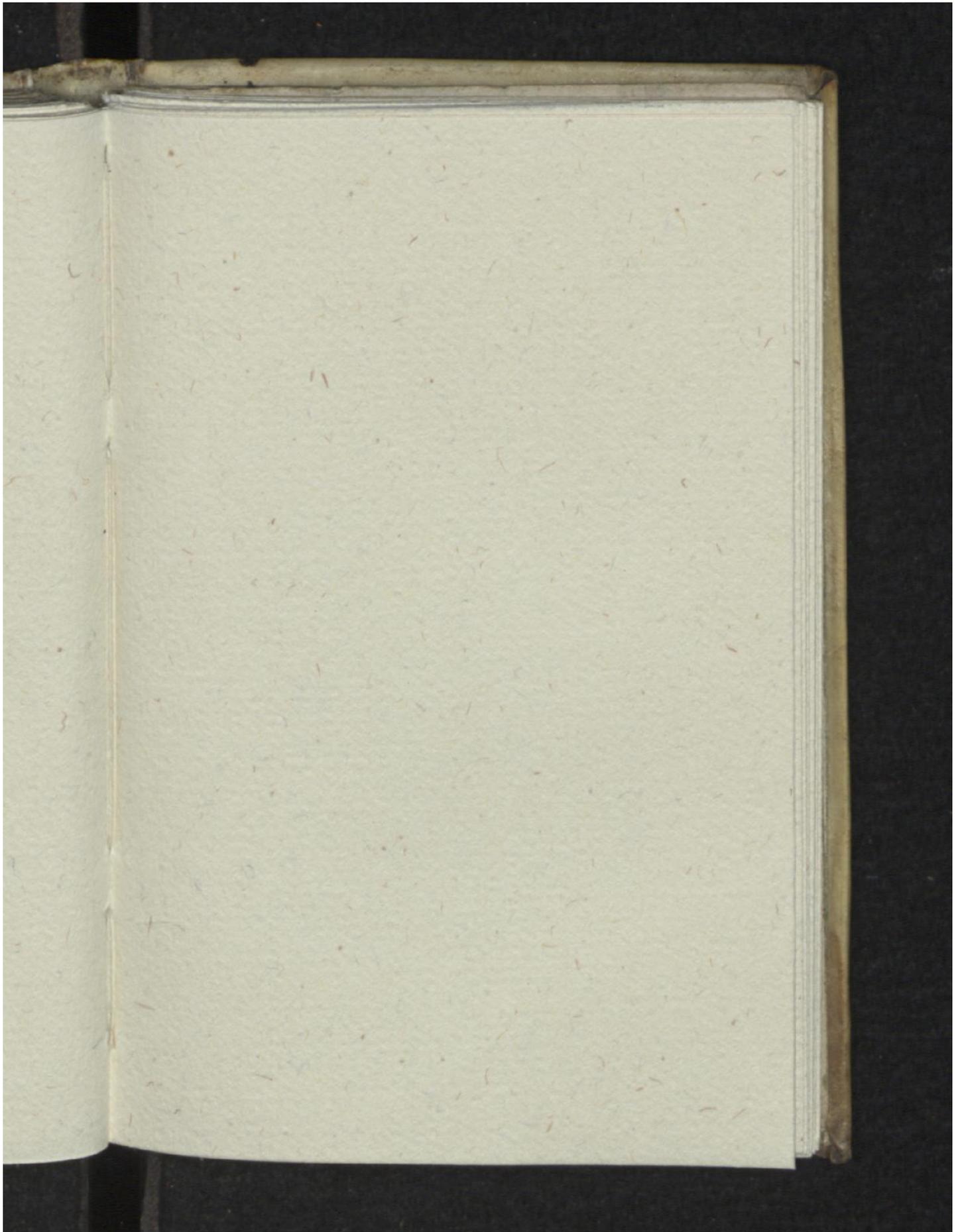

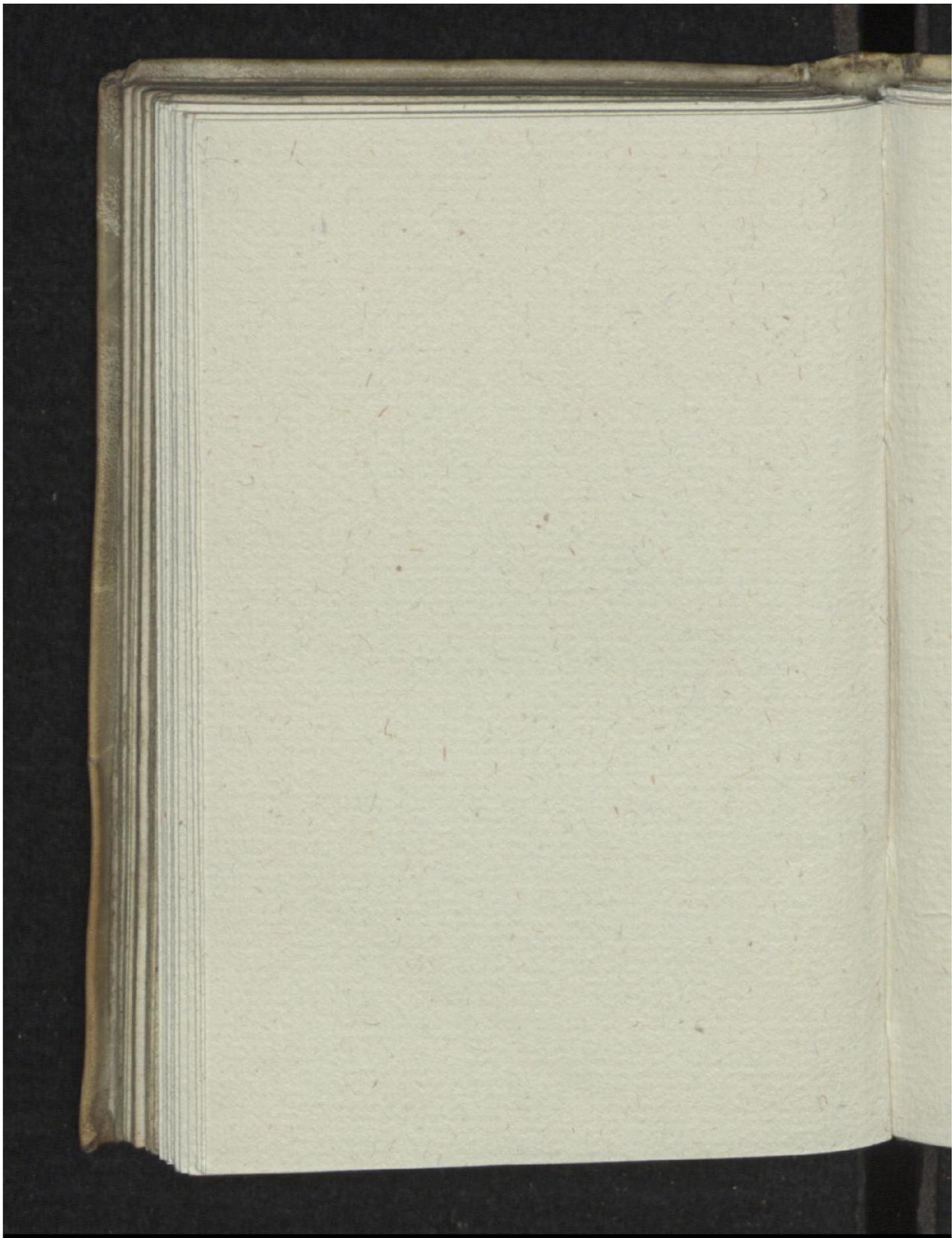
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 911 8° copy 1

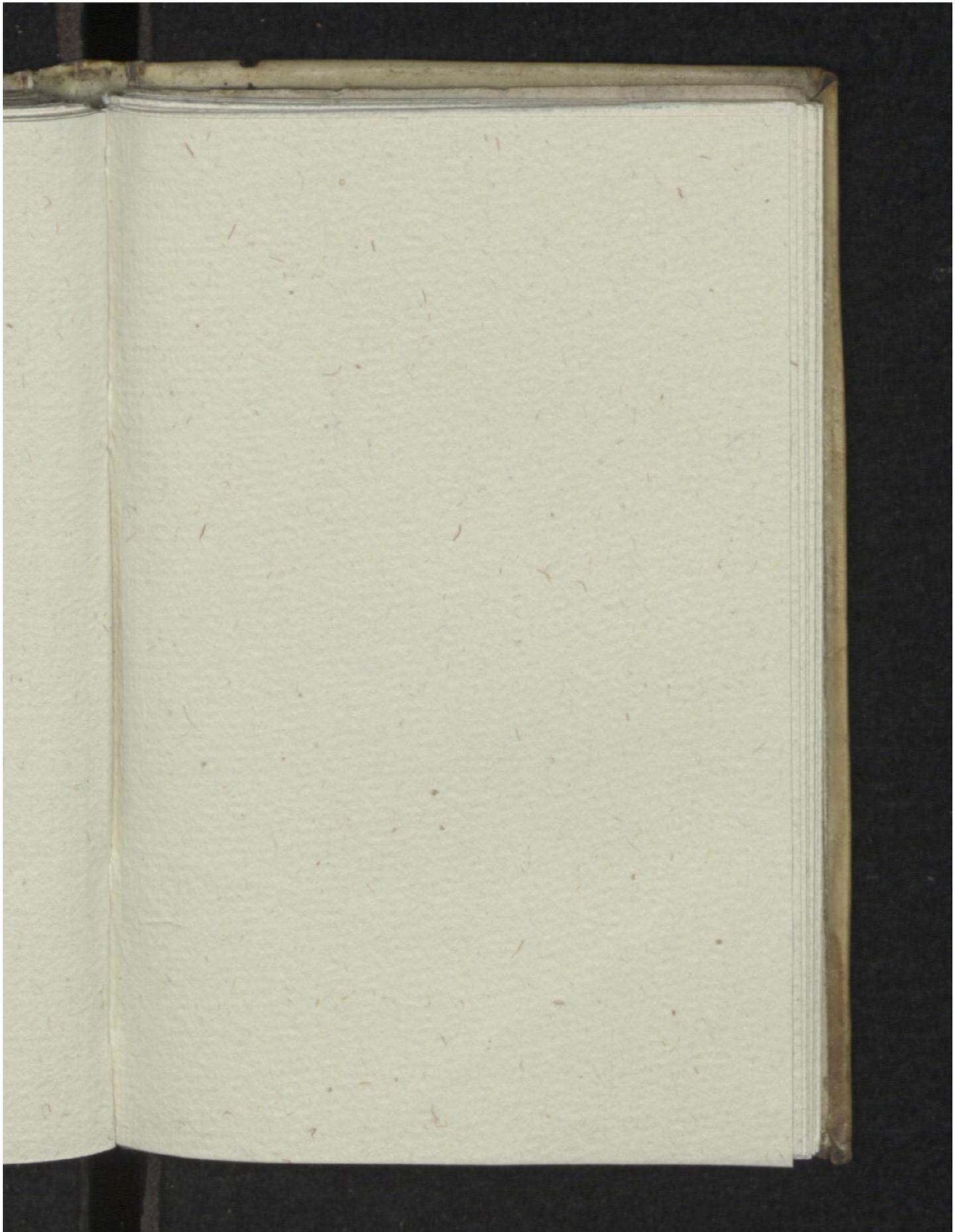

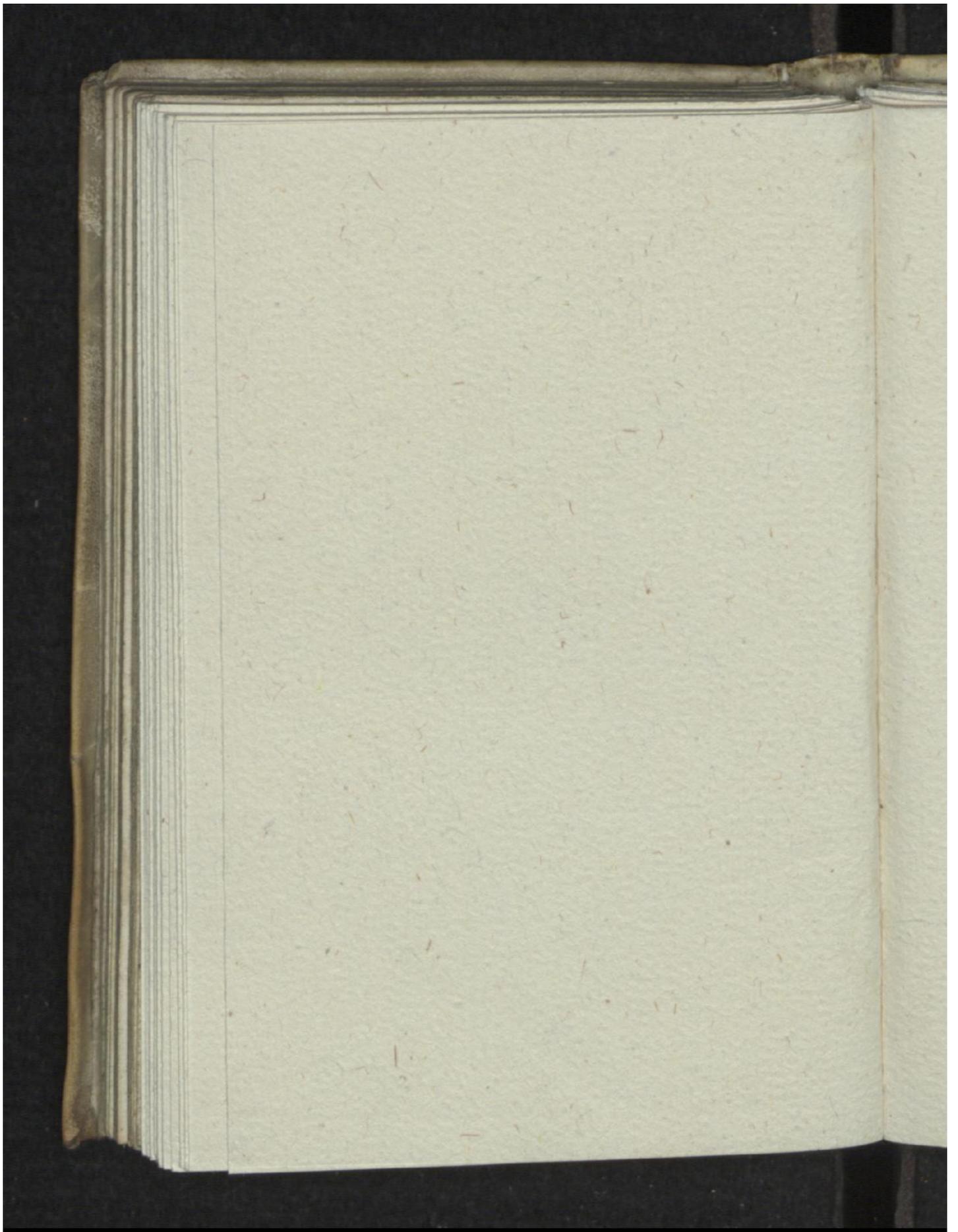

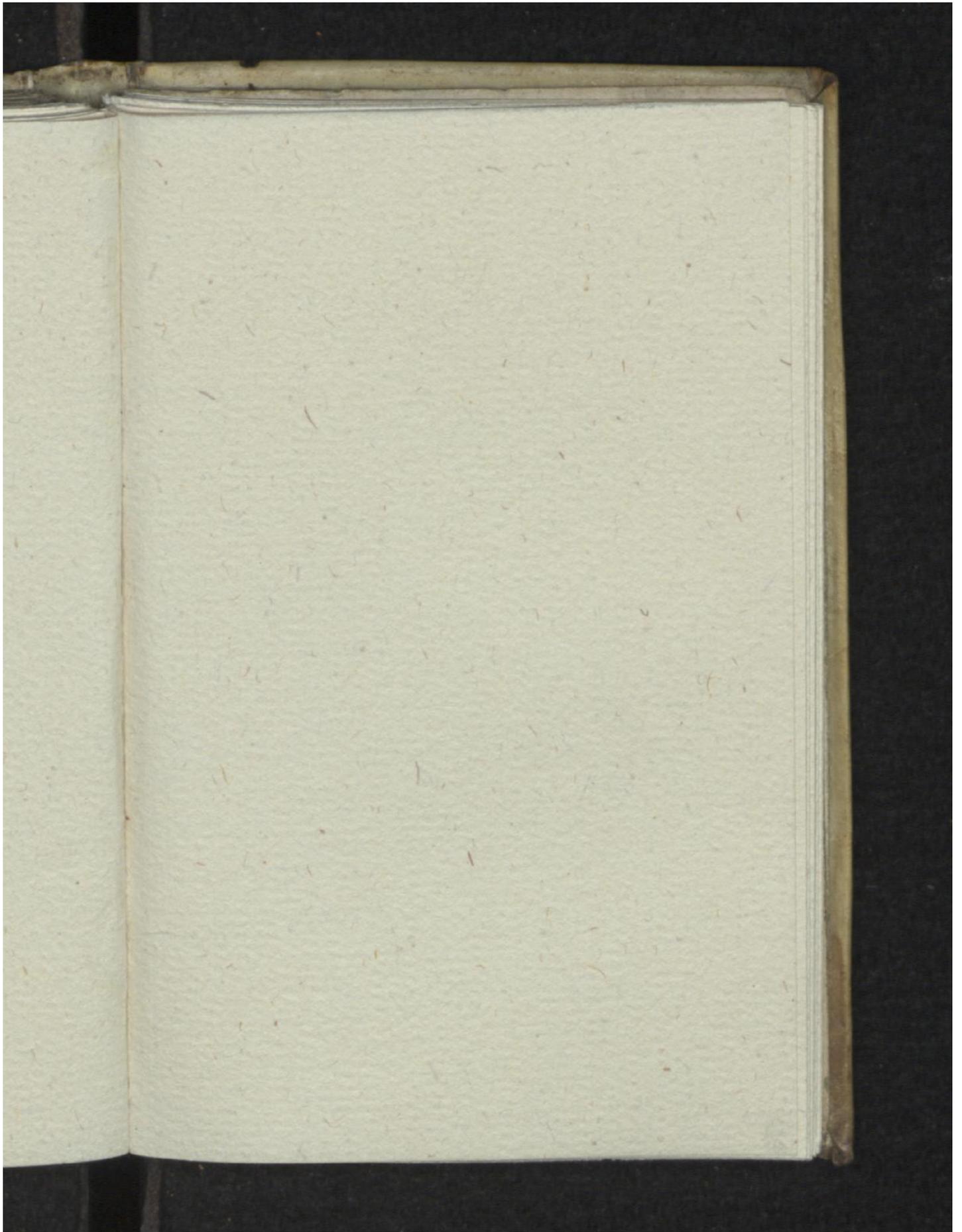
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 911 8° copy 1

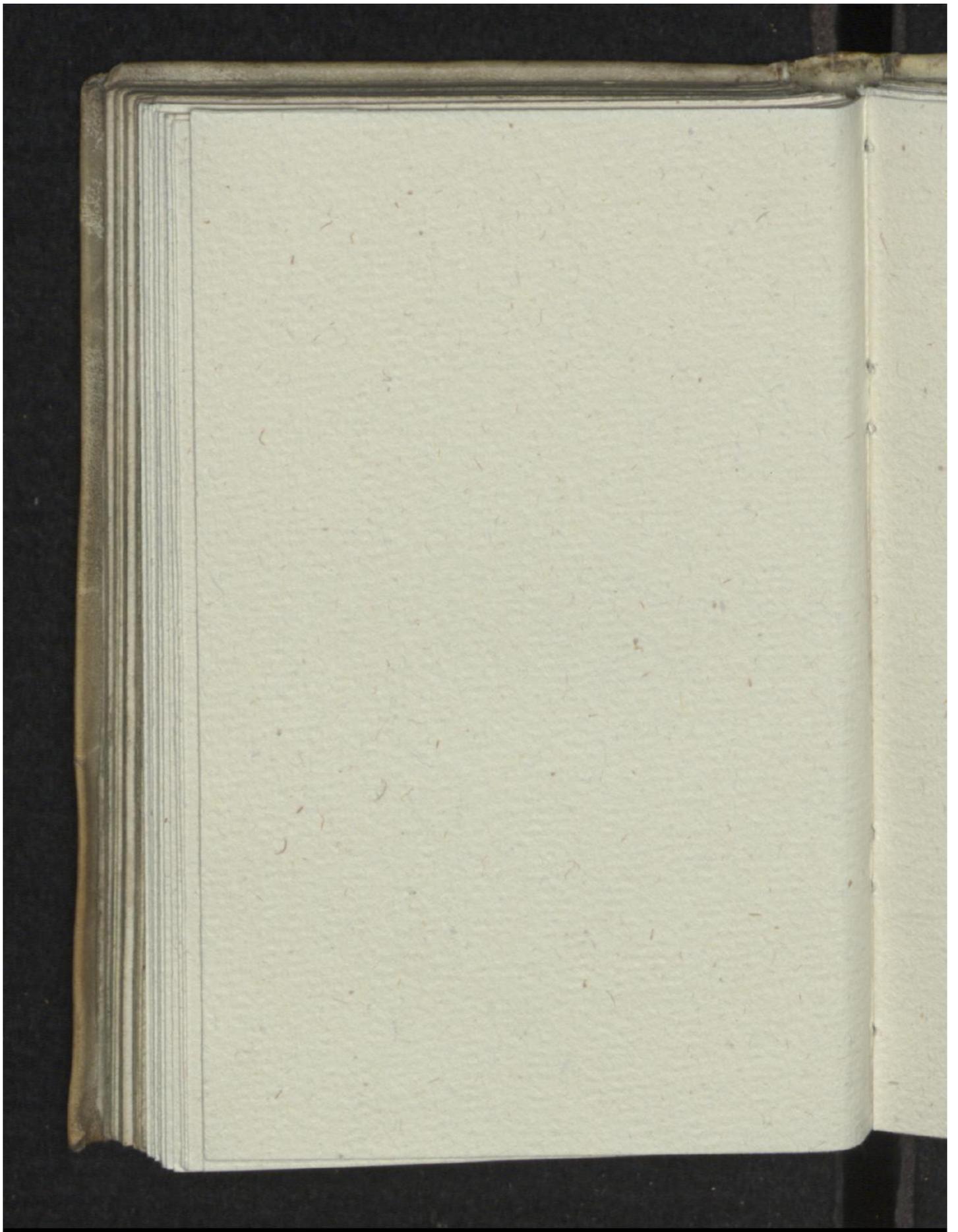

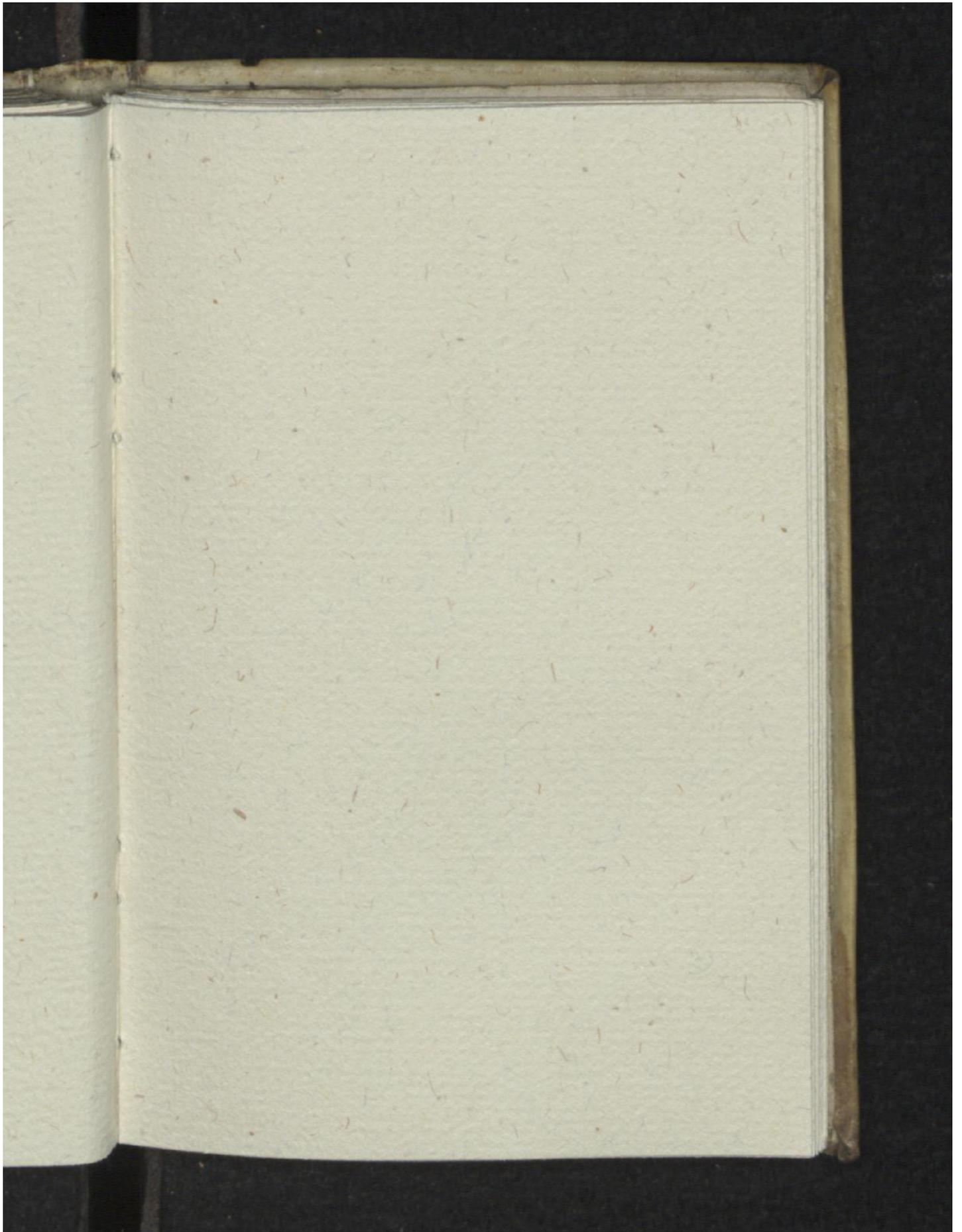

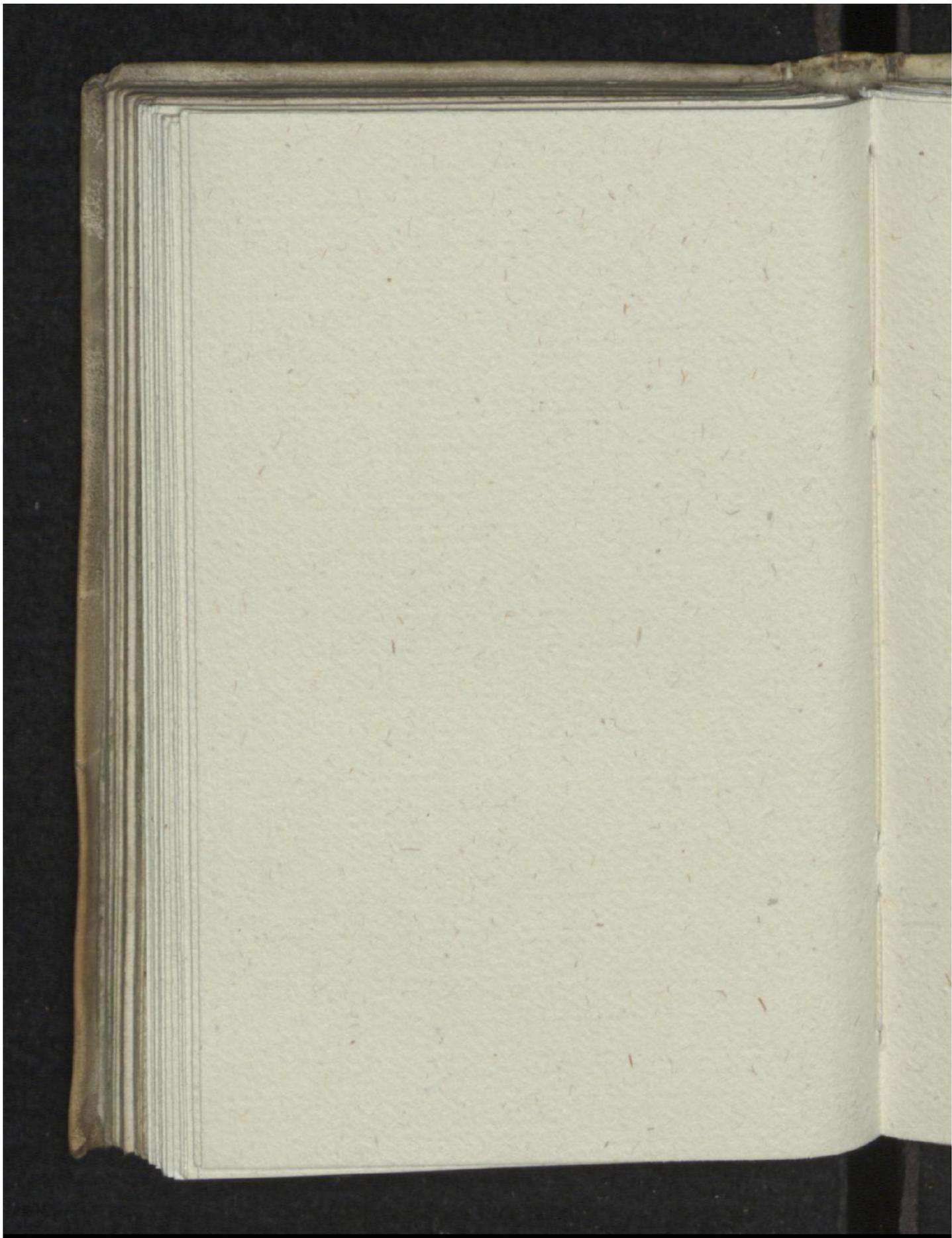

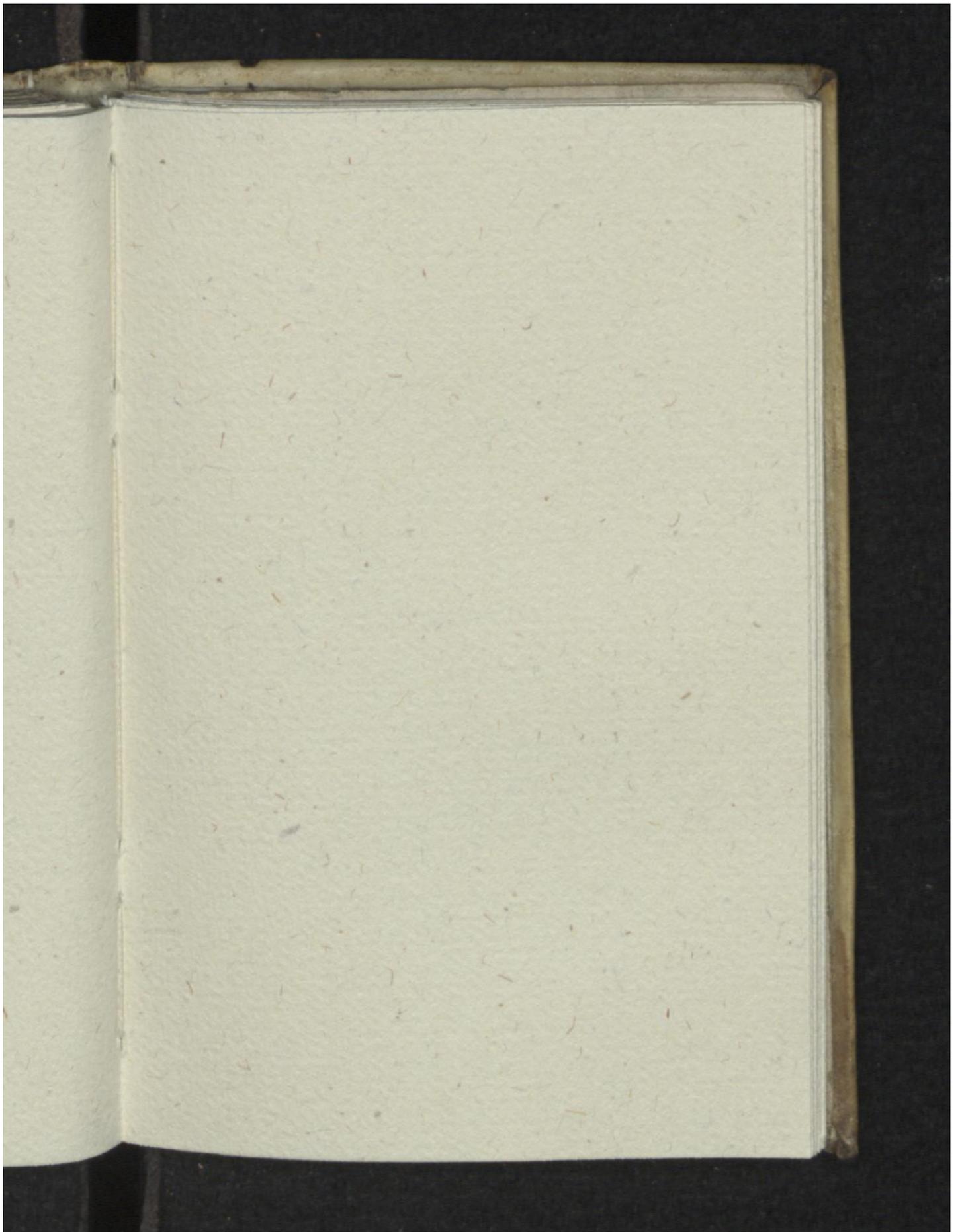

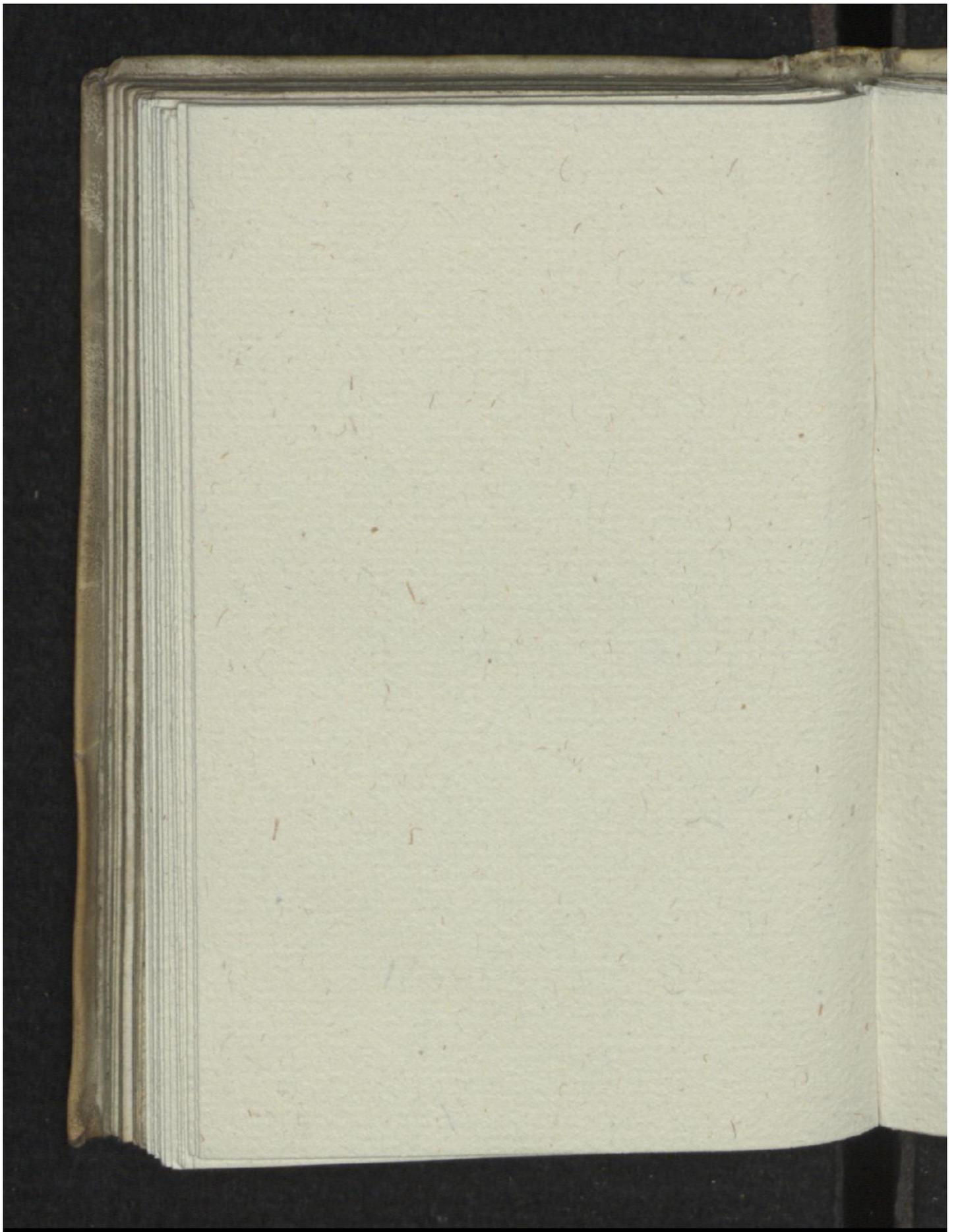

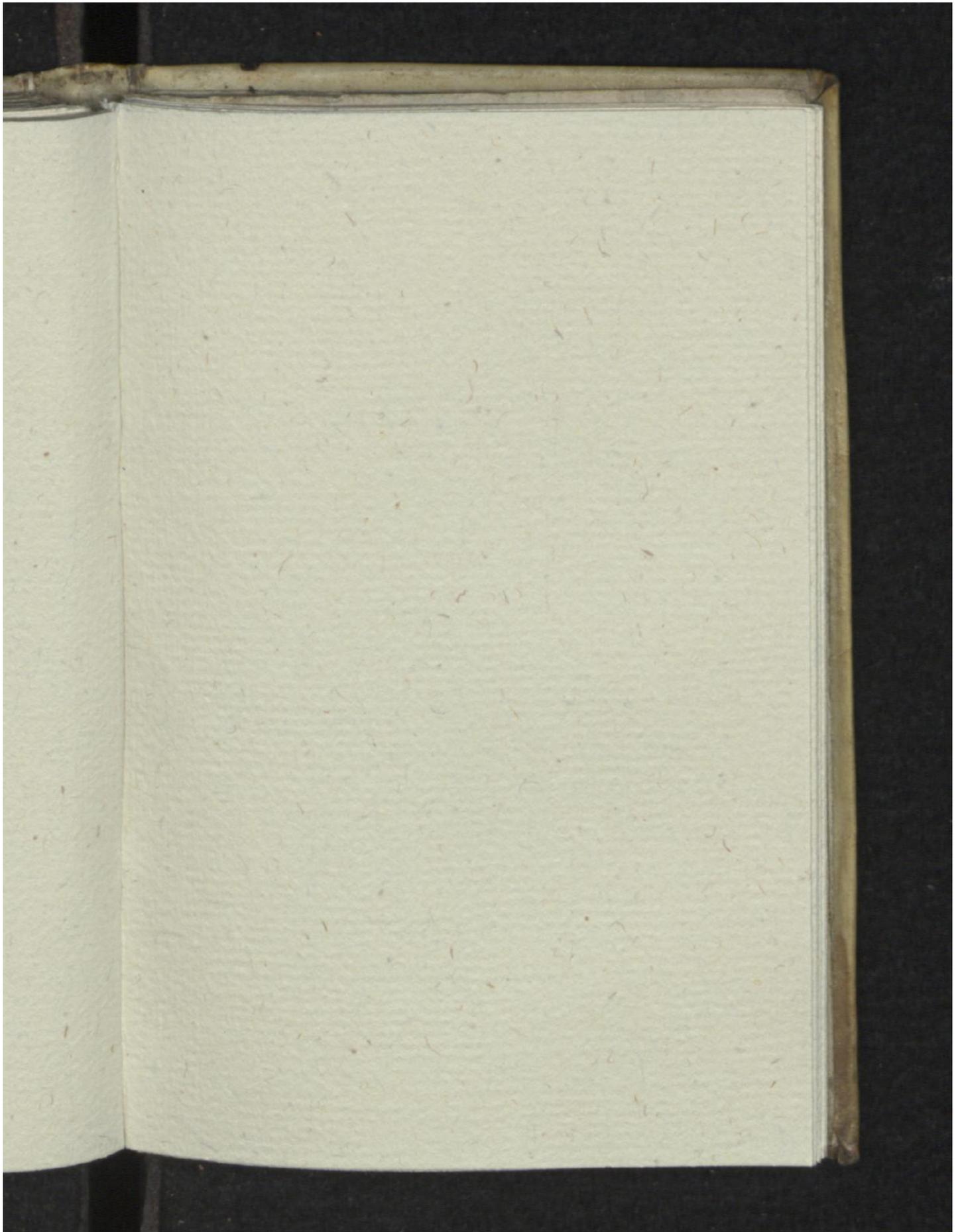

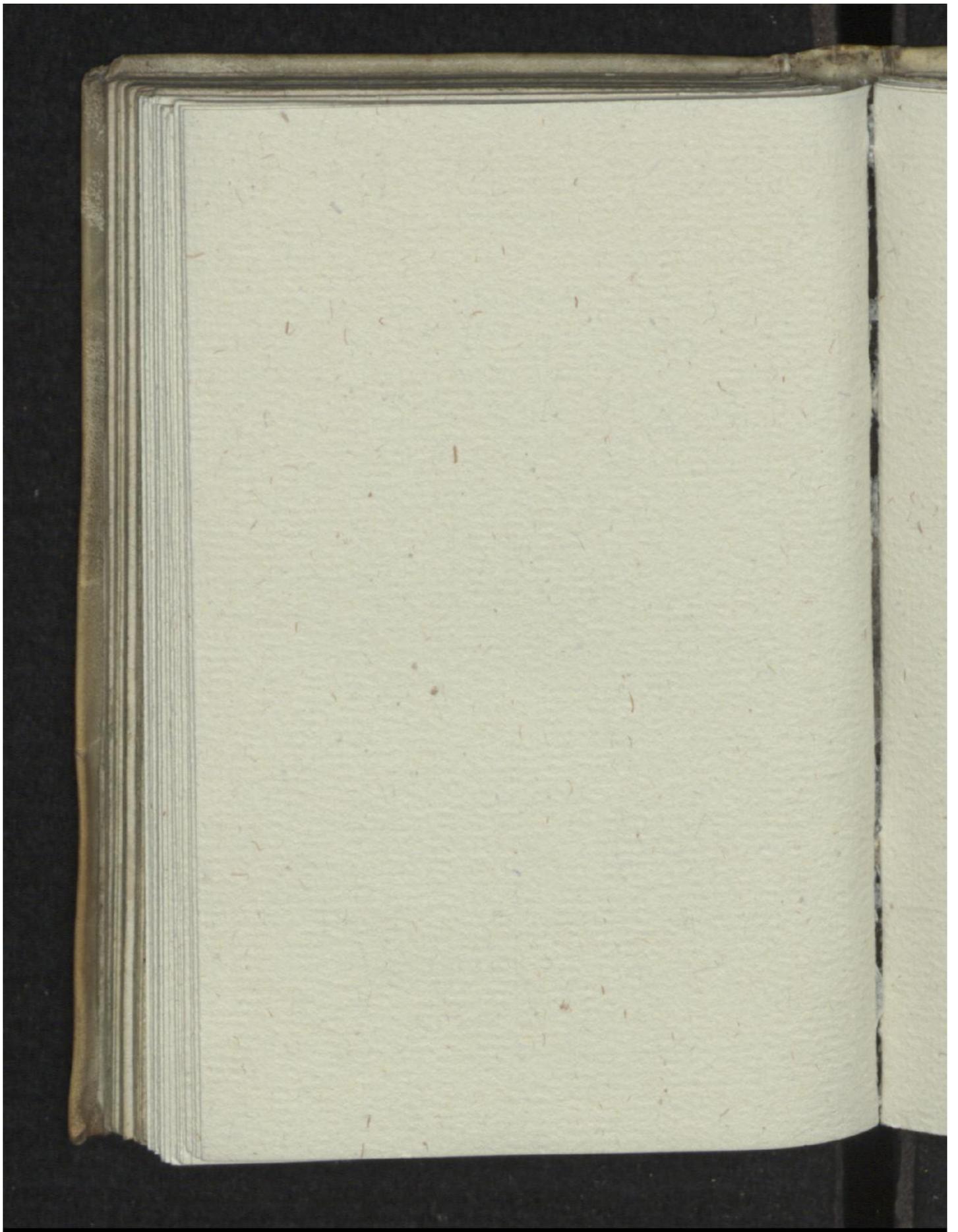

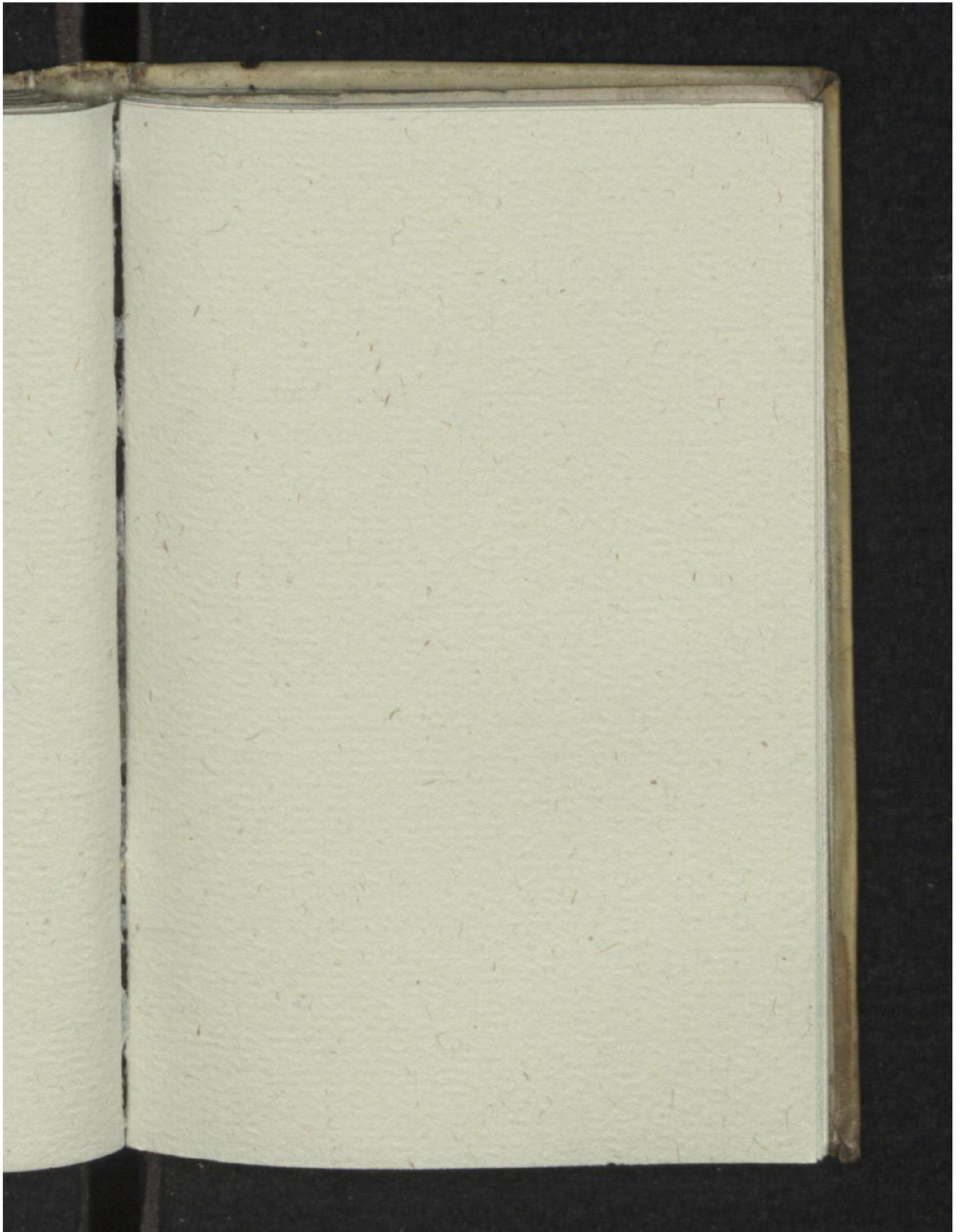

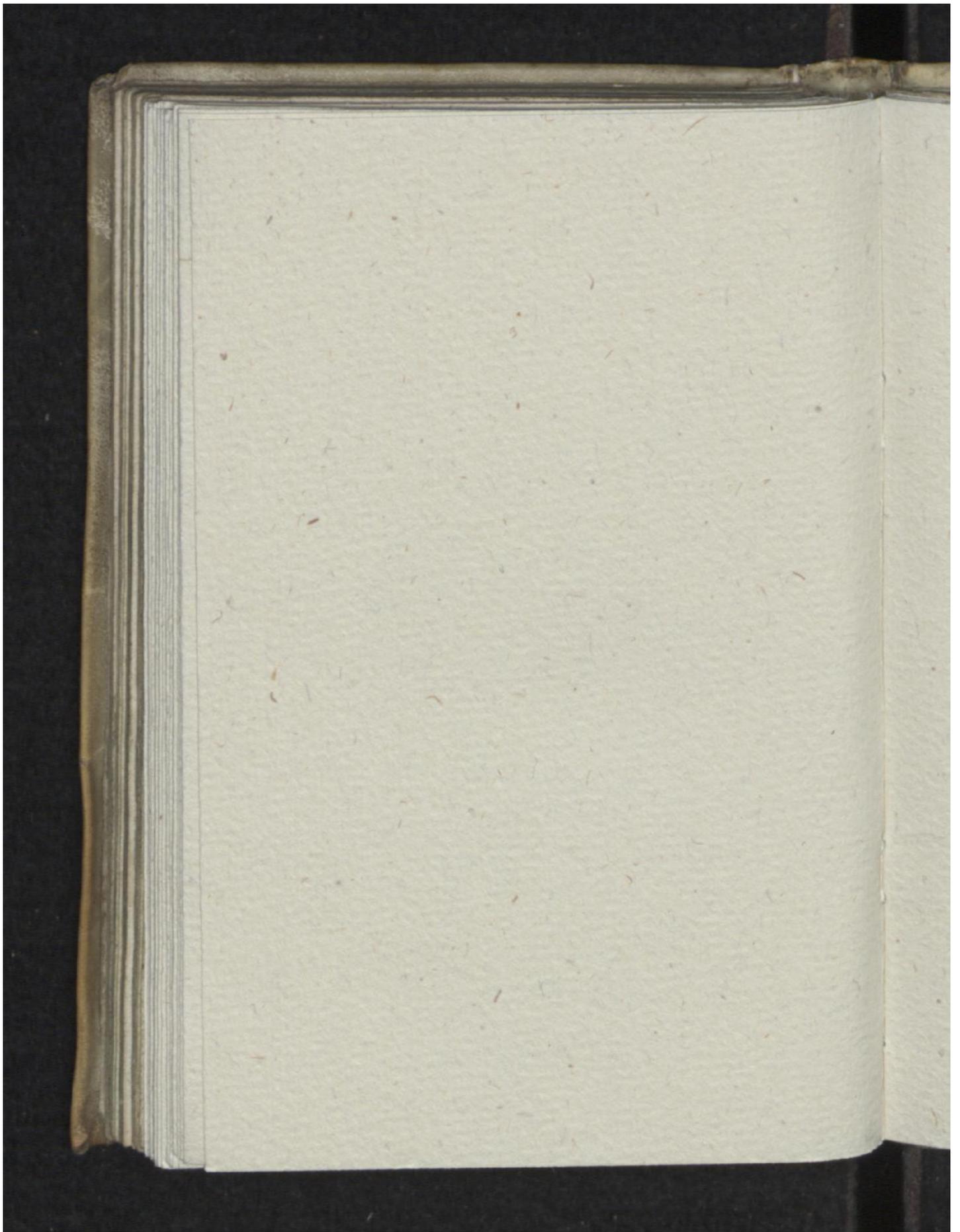
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 911 8° copy 1

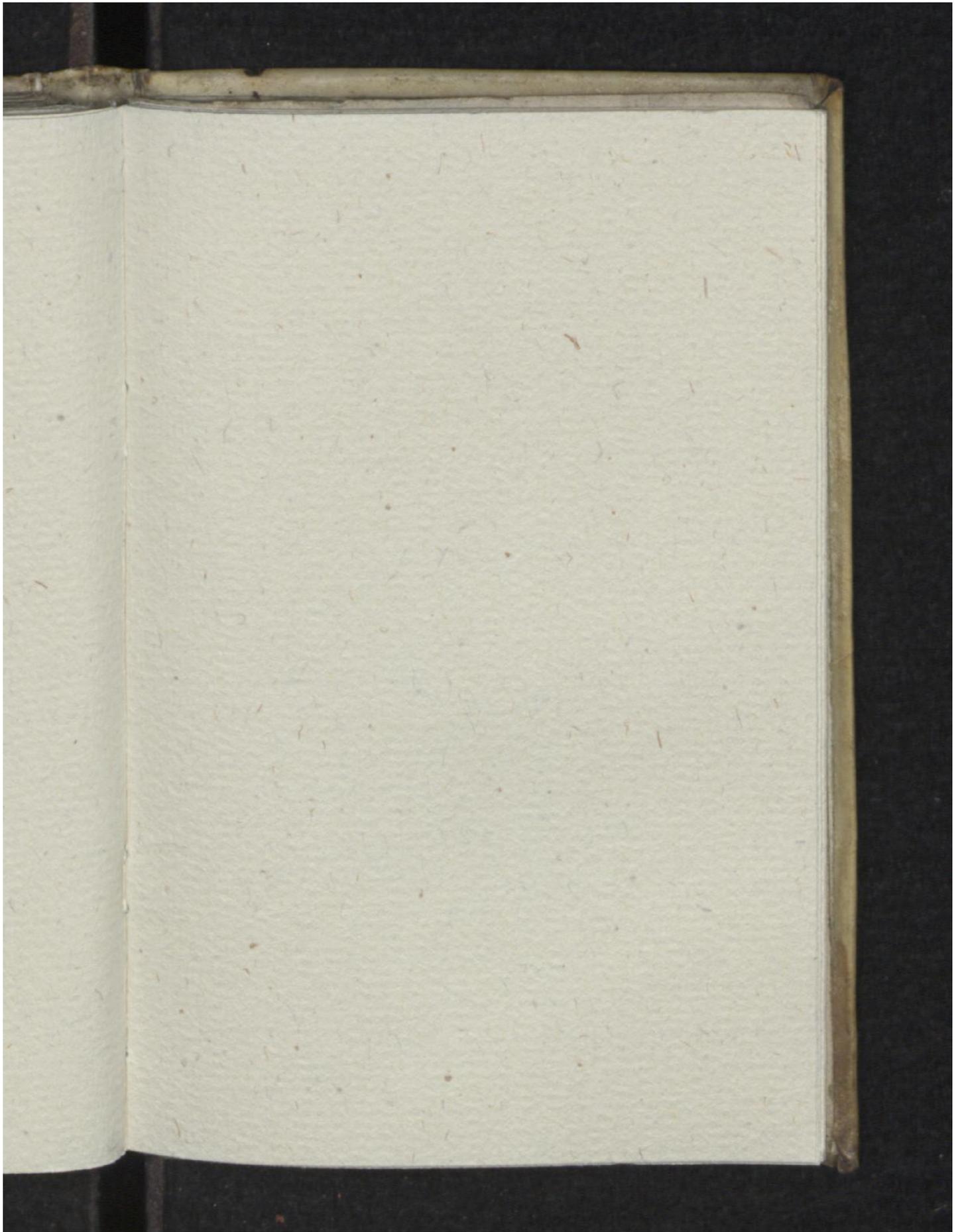

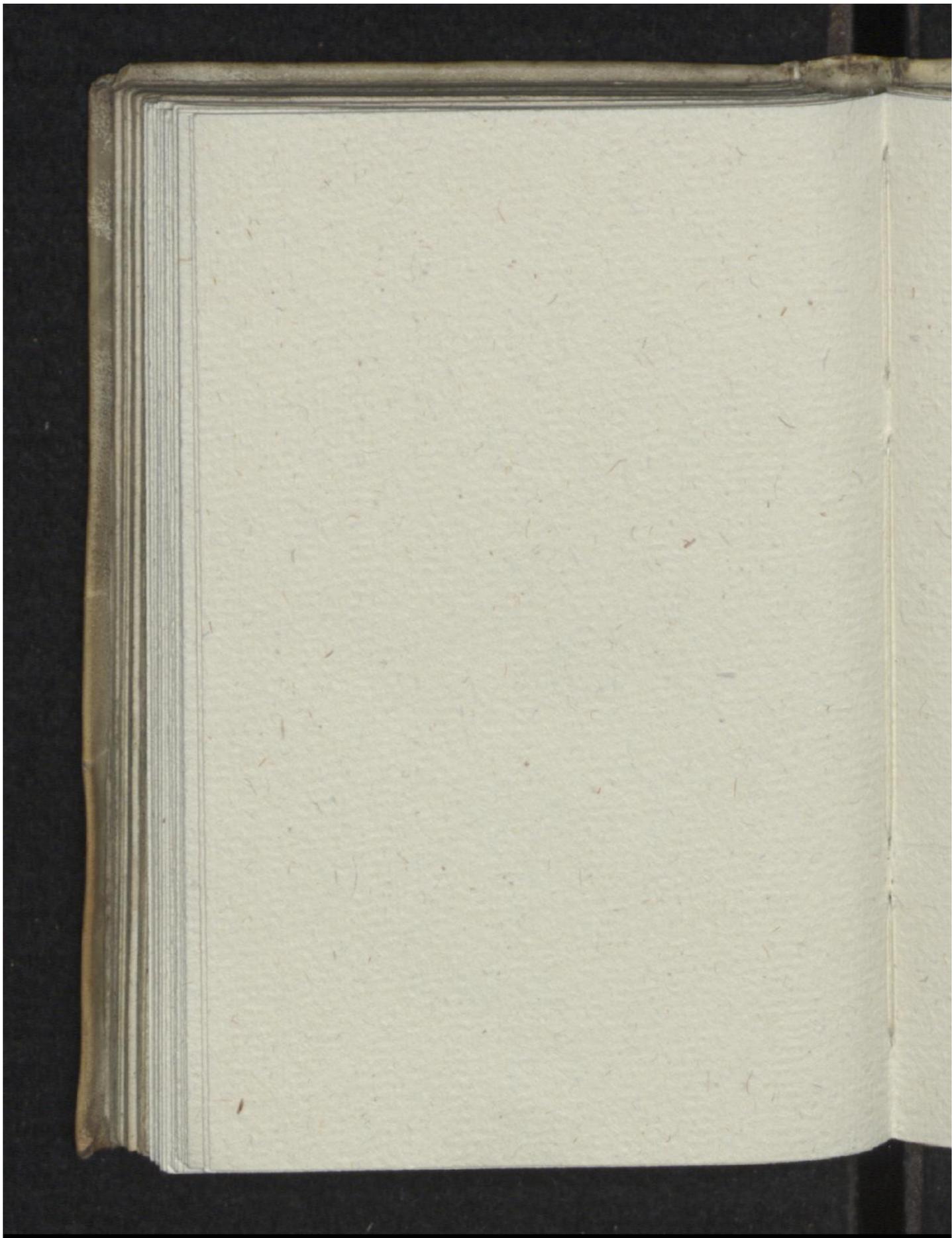

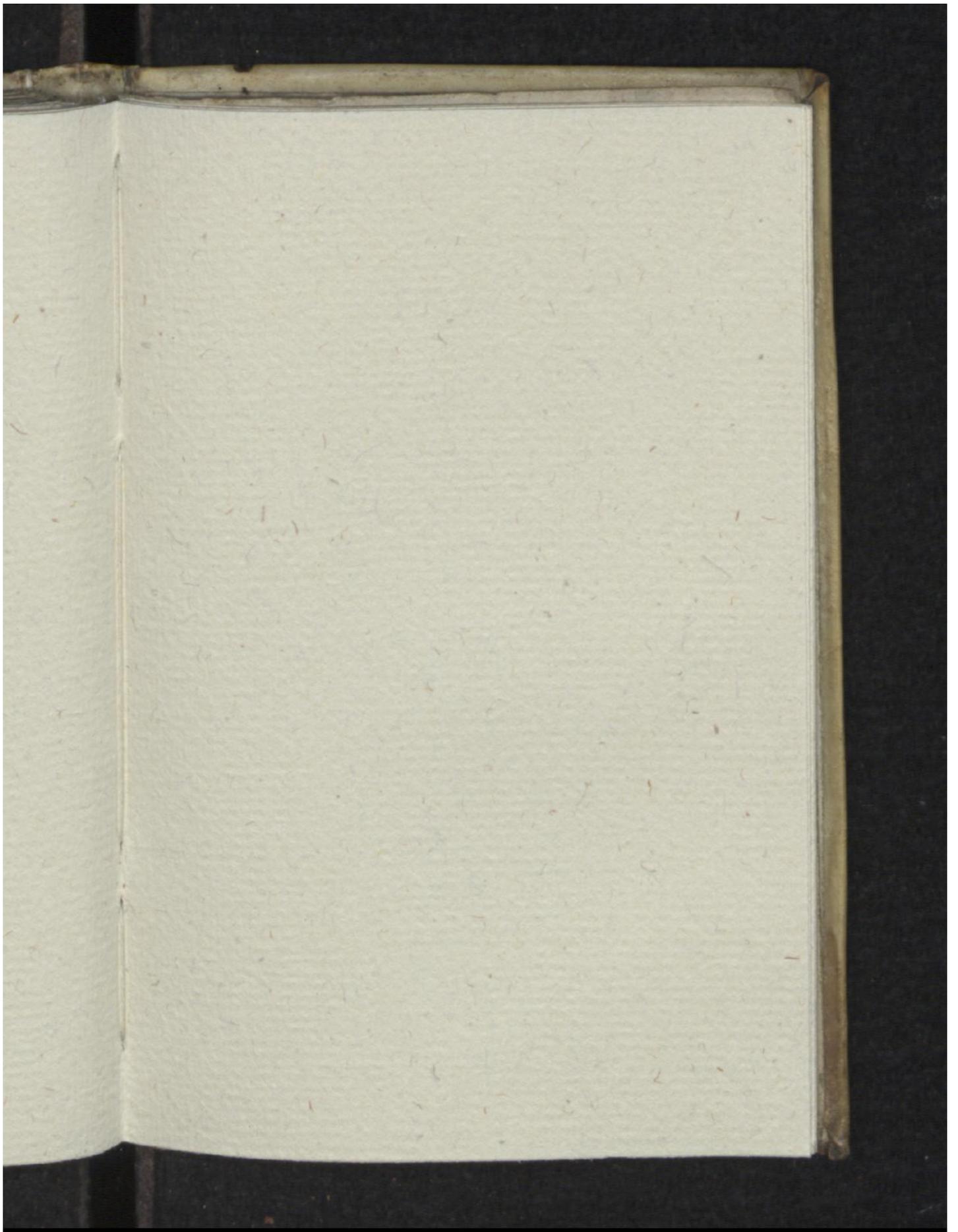
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 911 8° copy 1

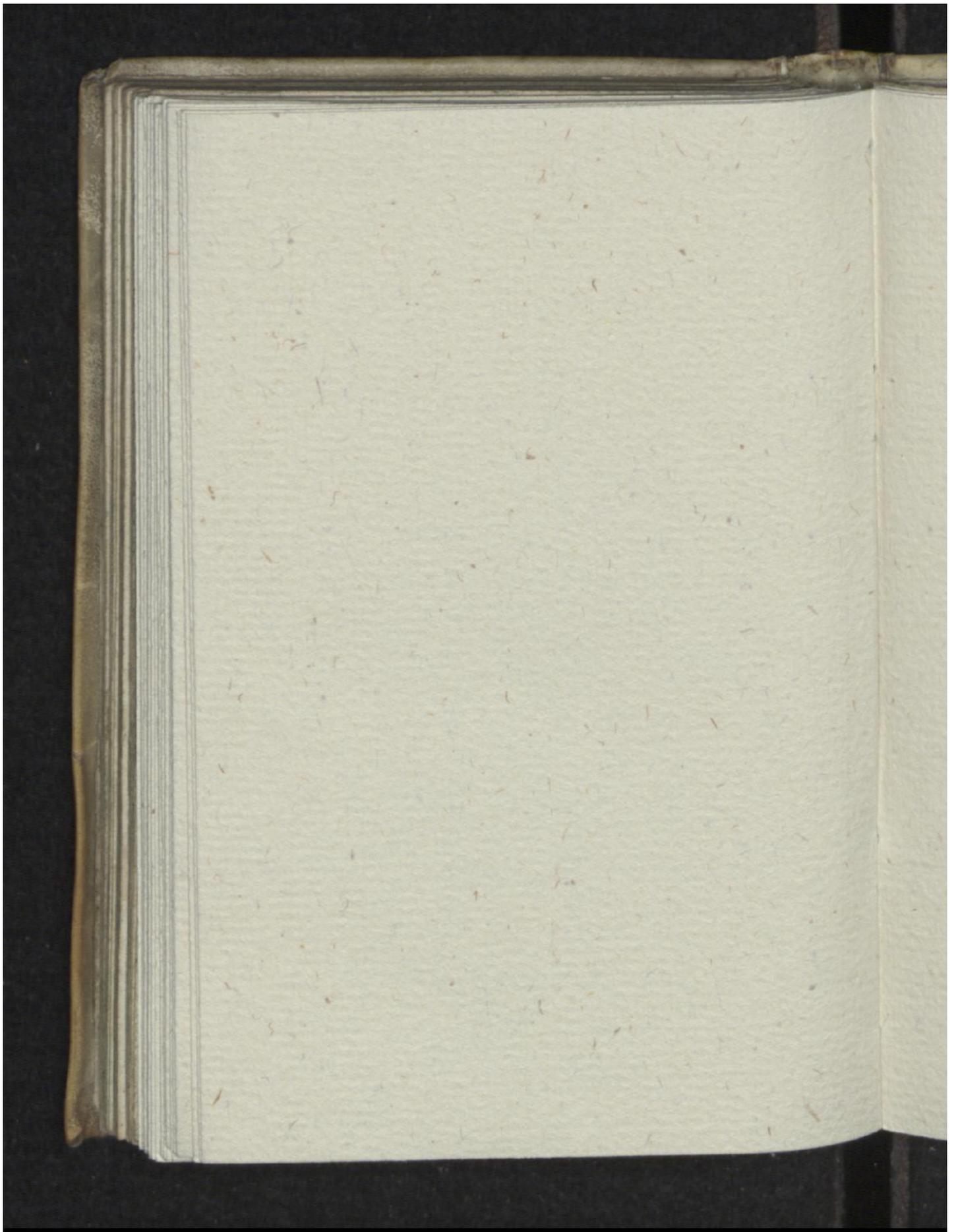

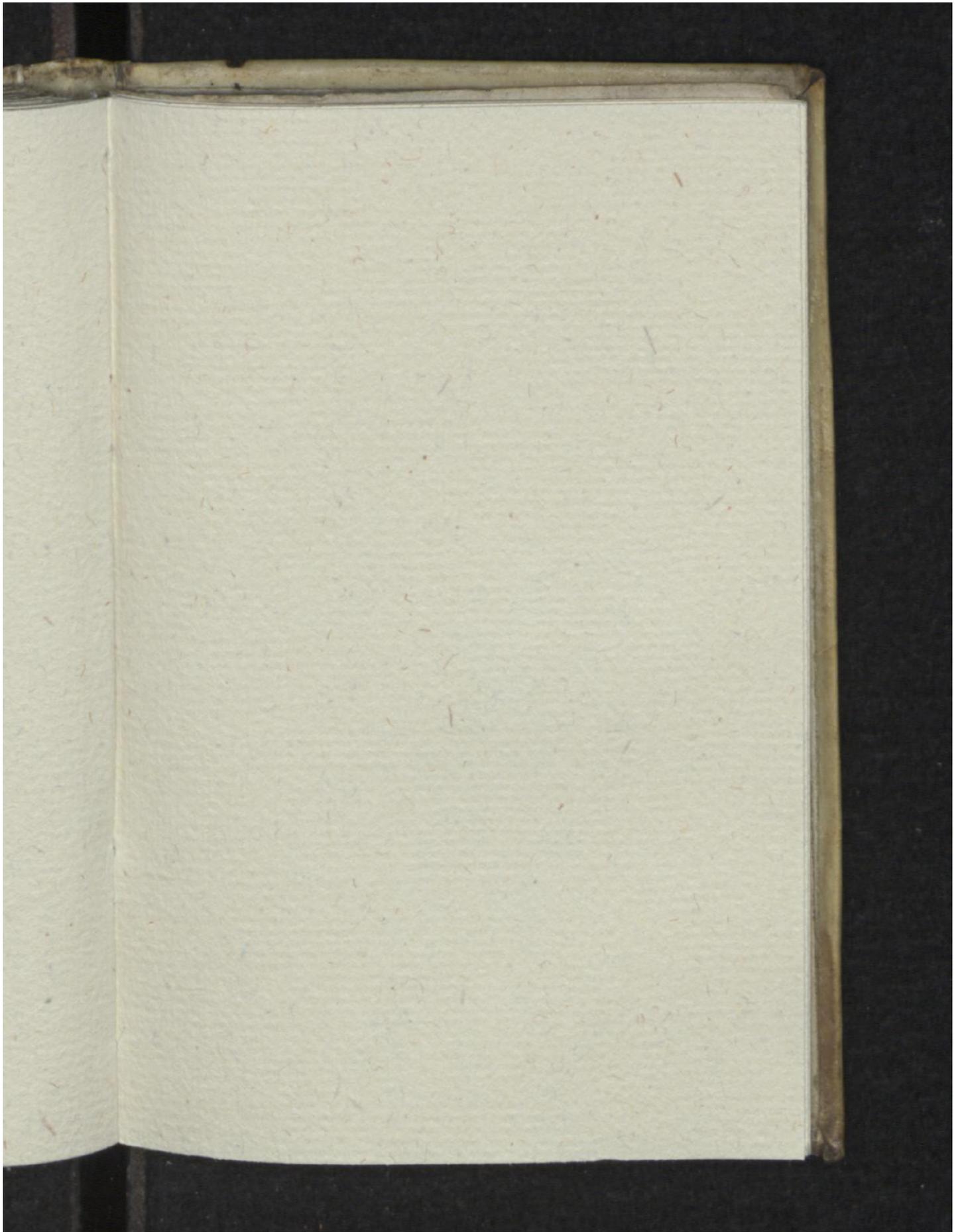

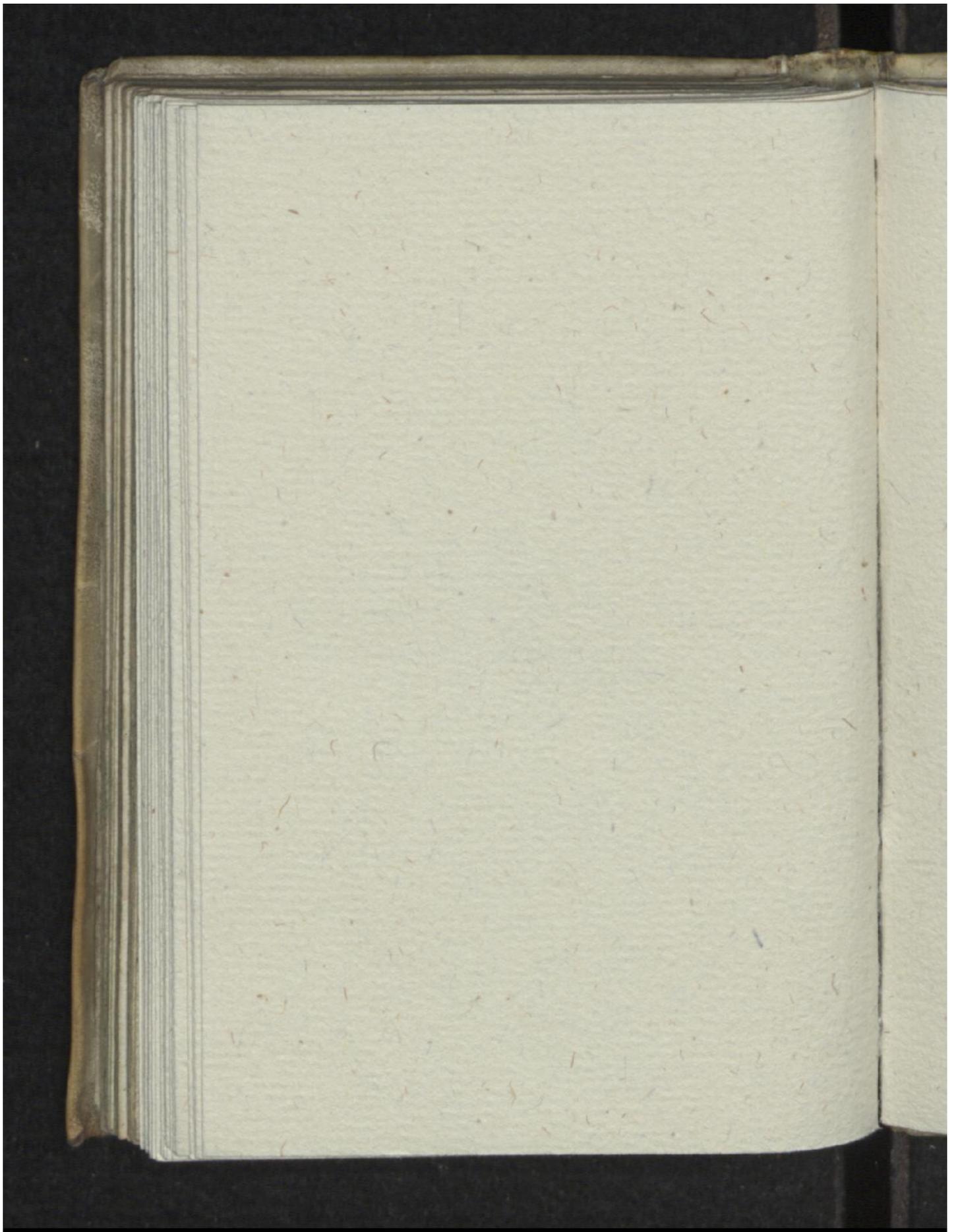

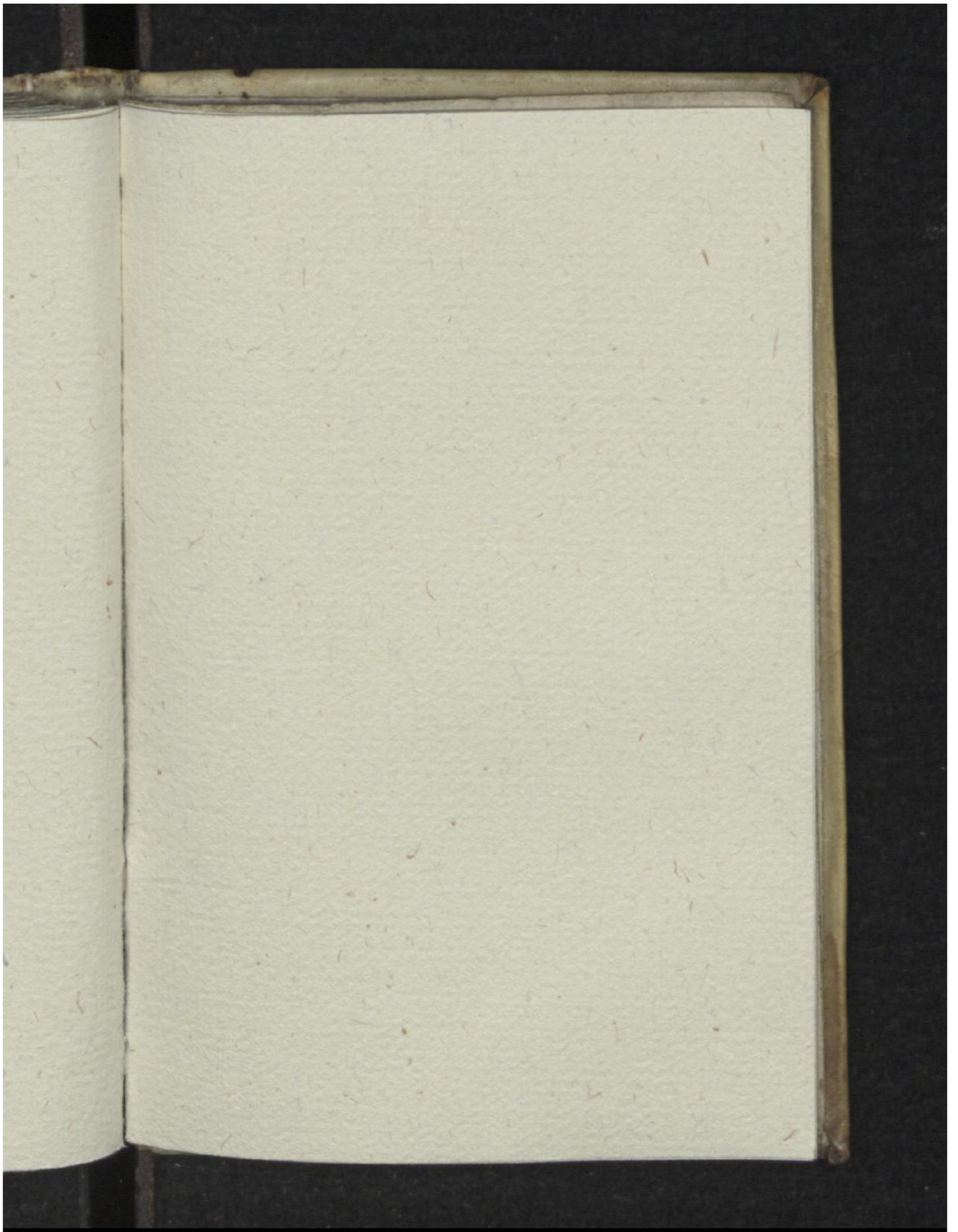

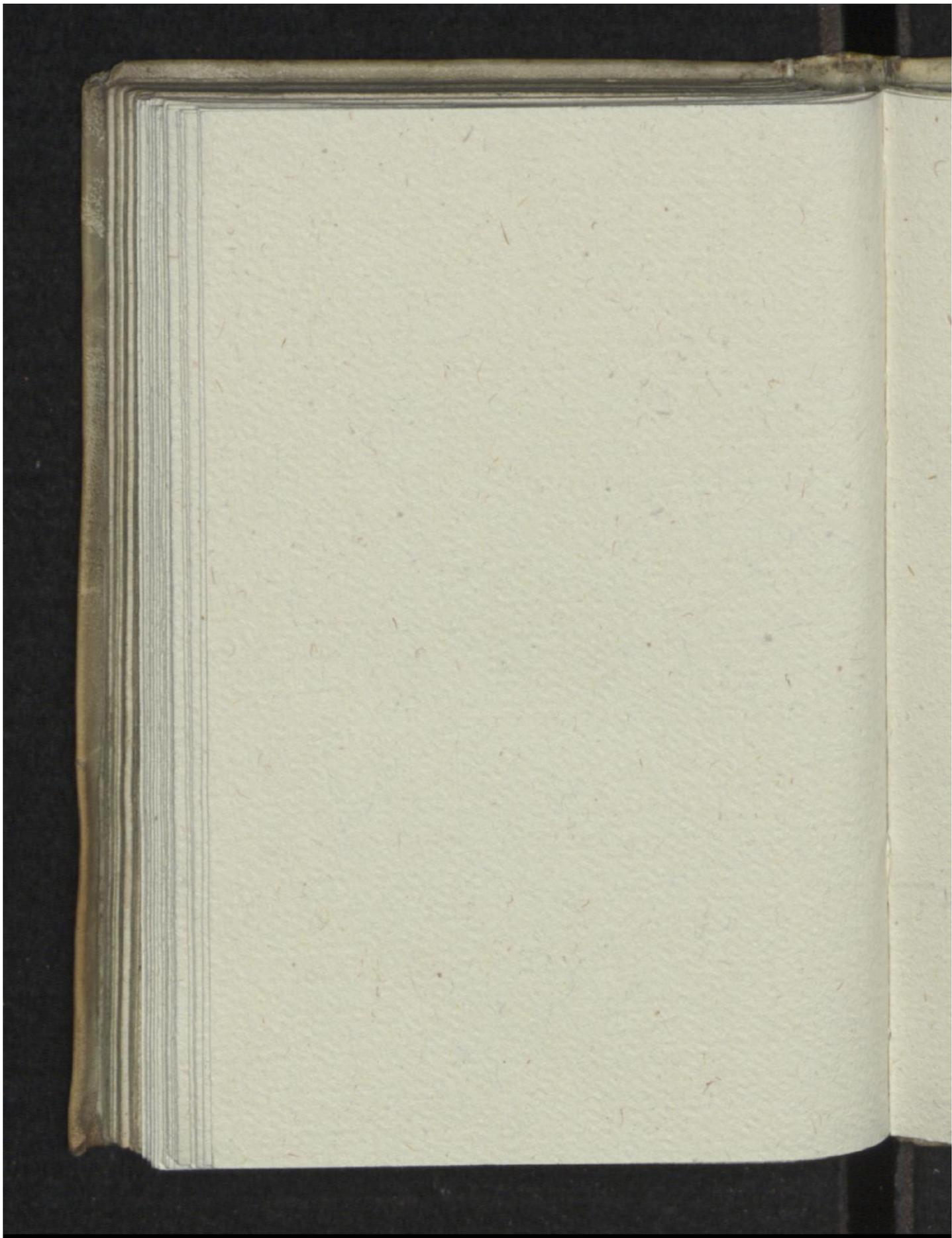
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 911 8° copy 1

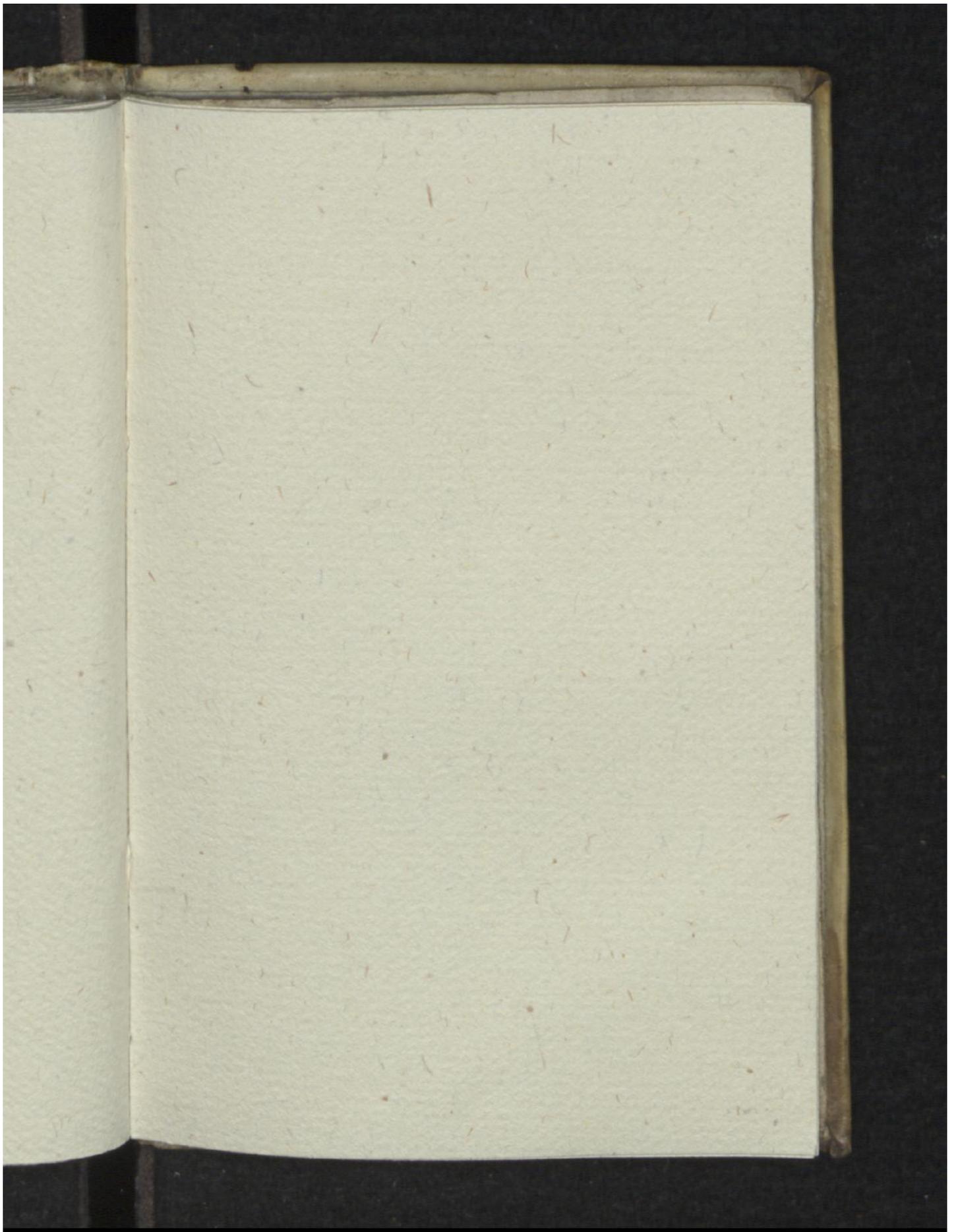

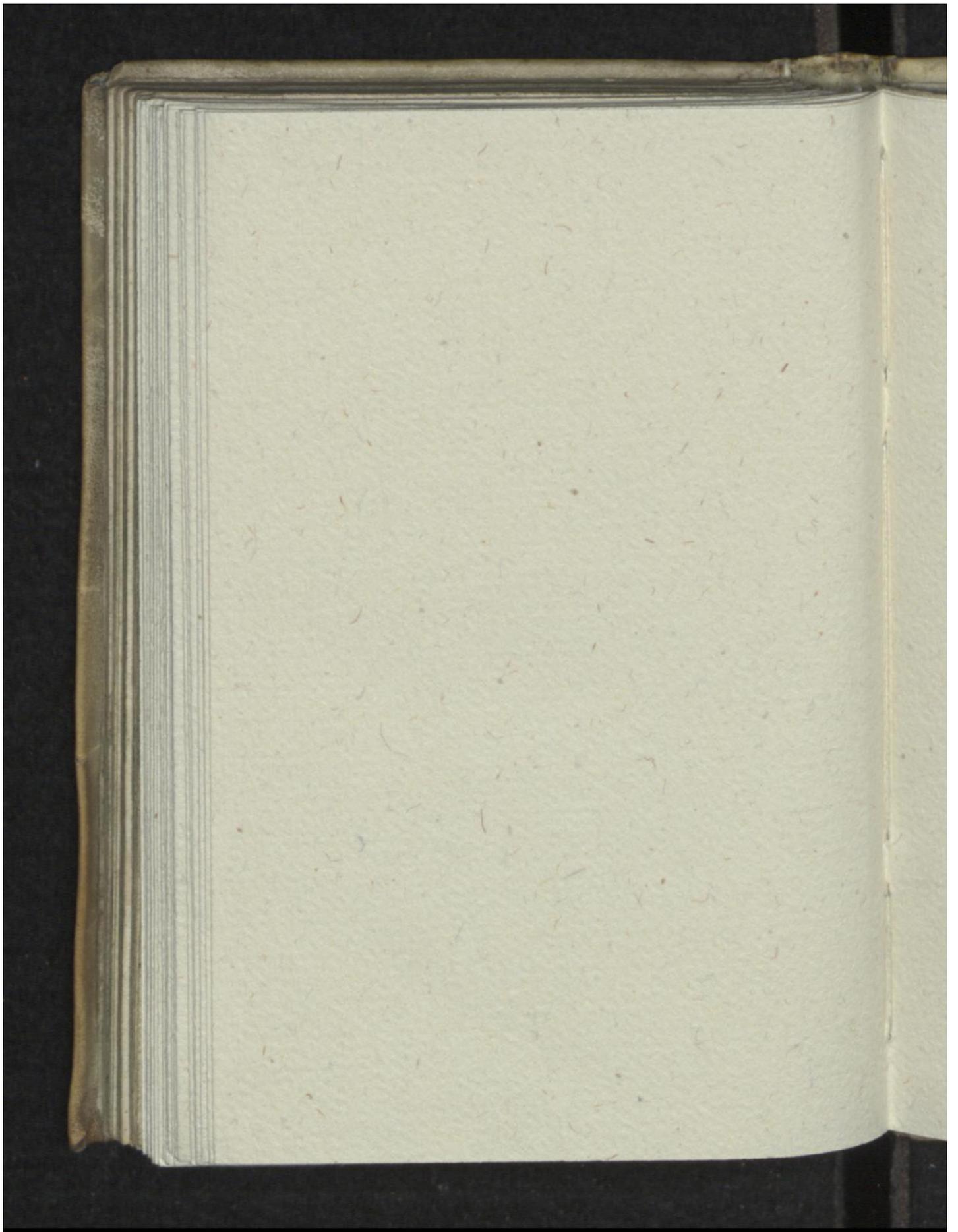

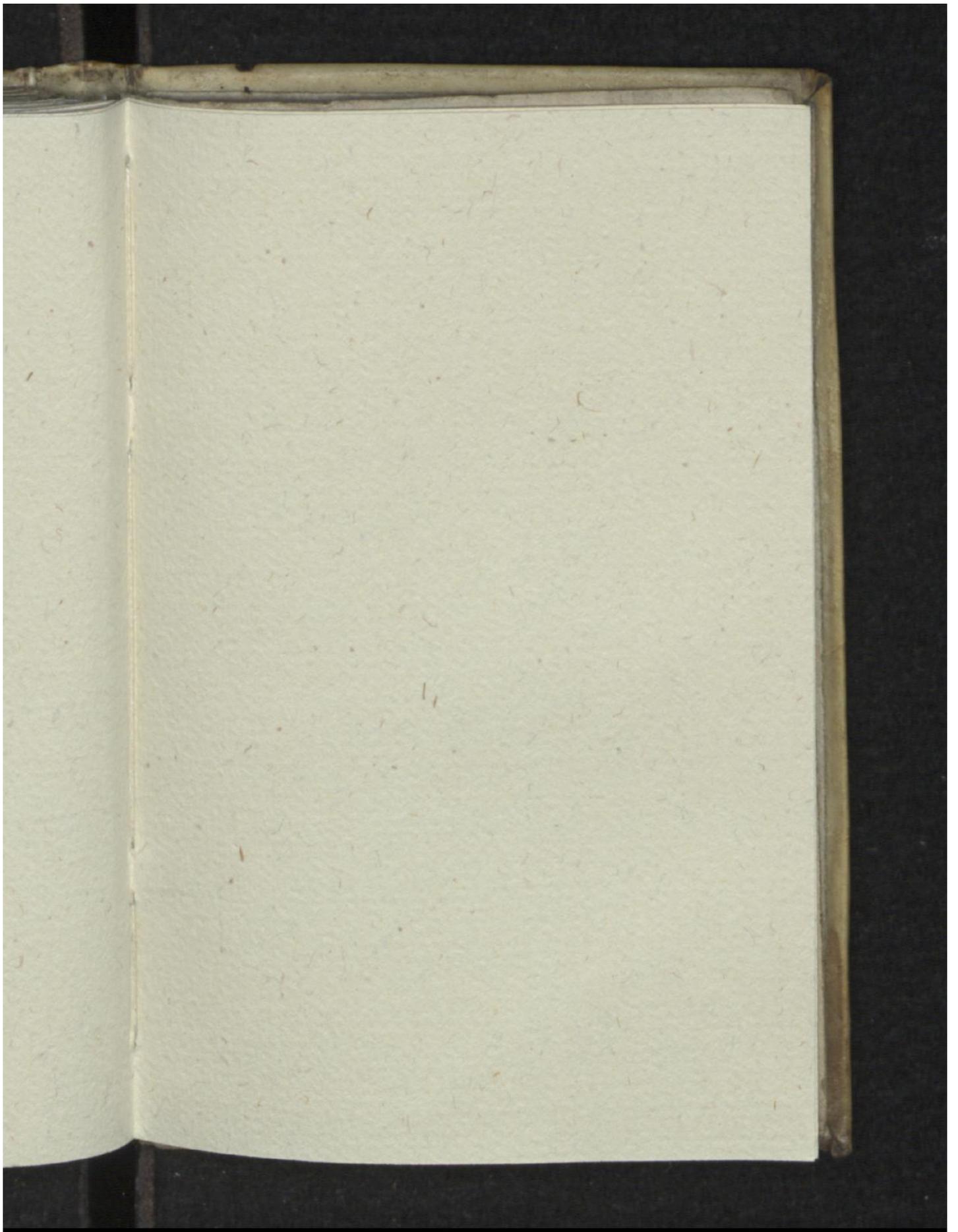
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 911 8° copy 1

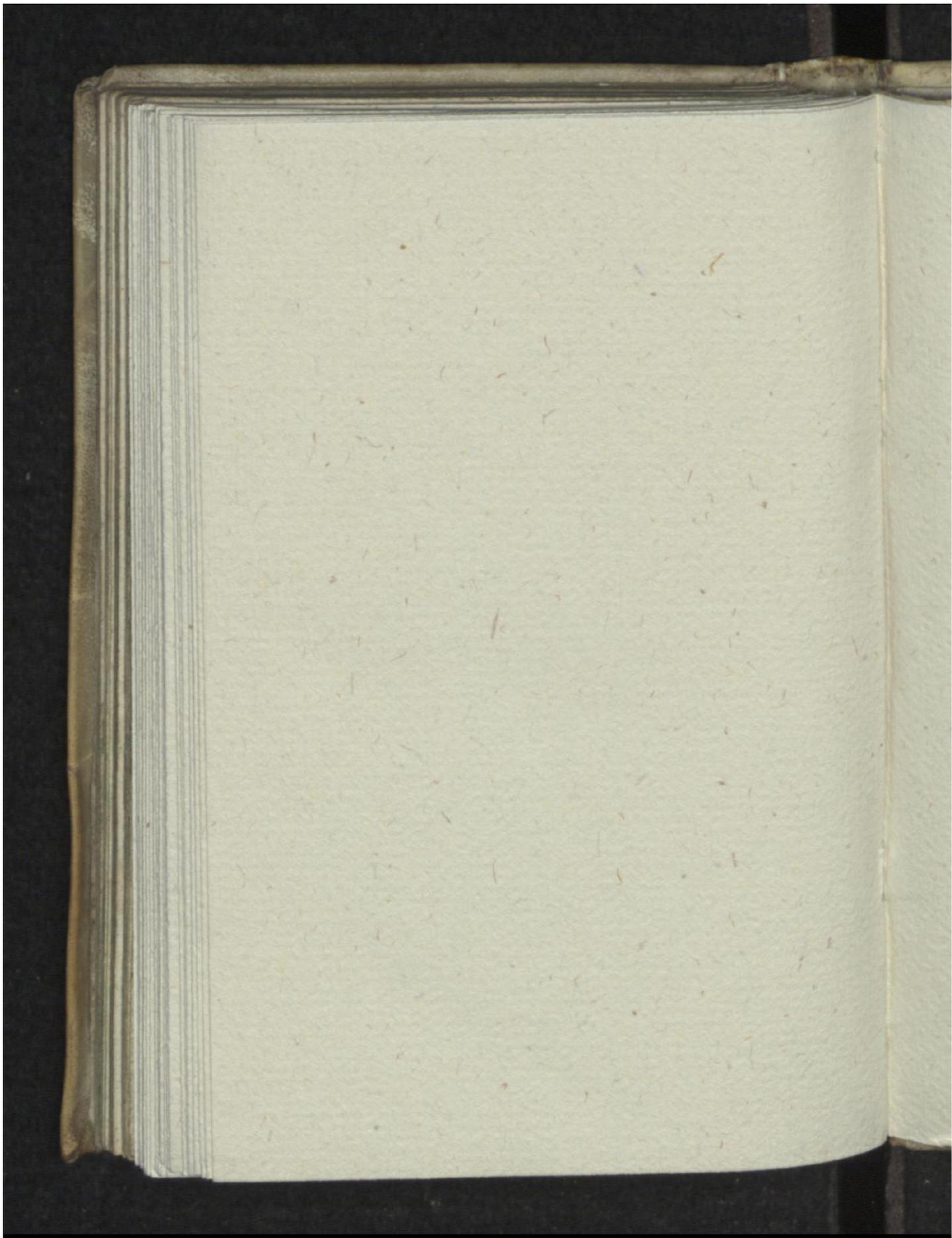

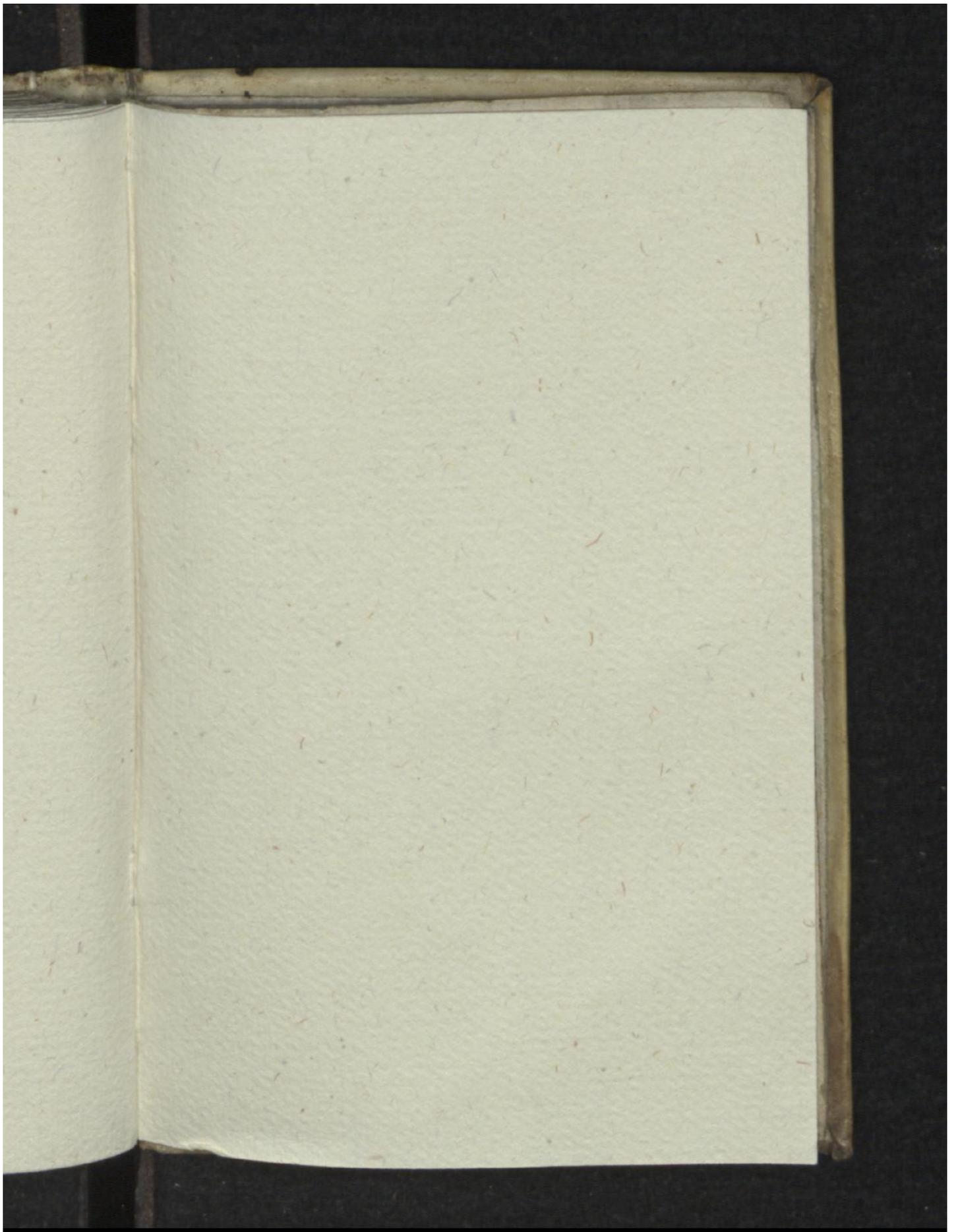

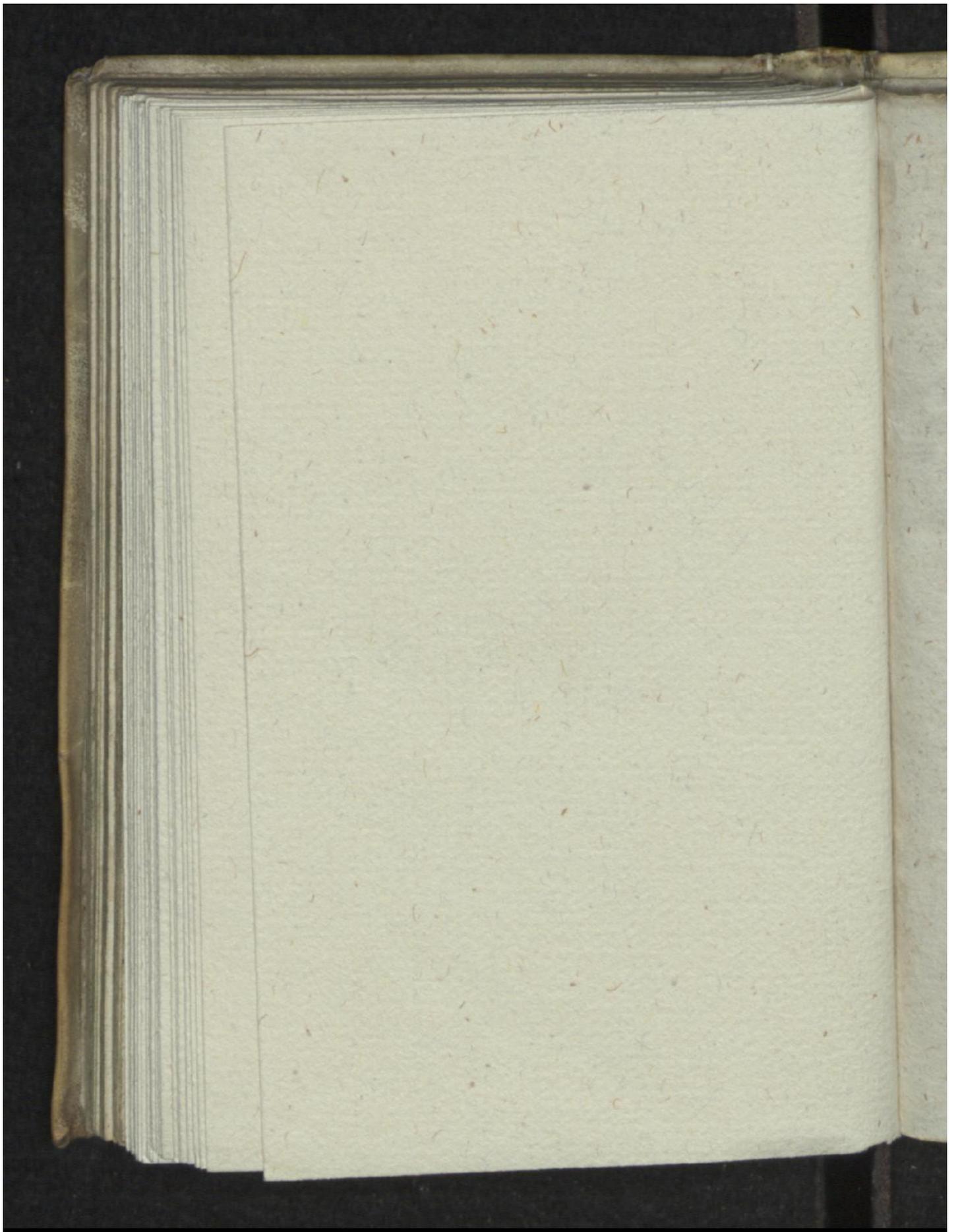

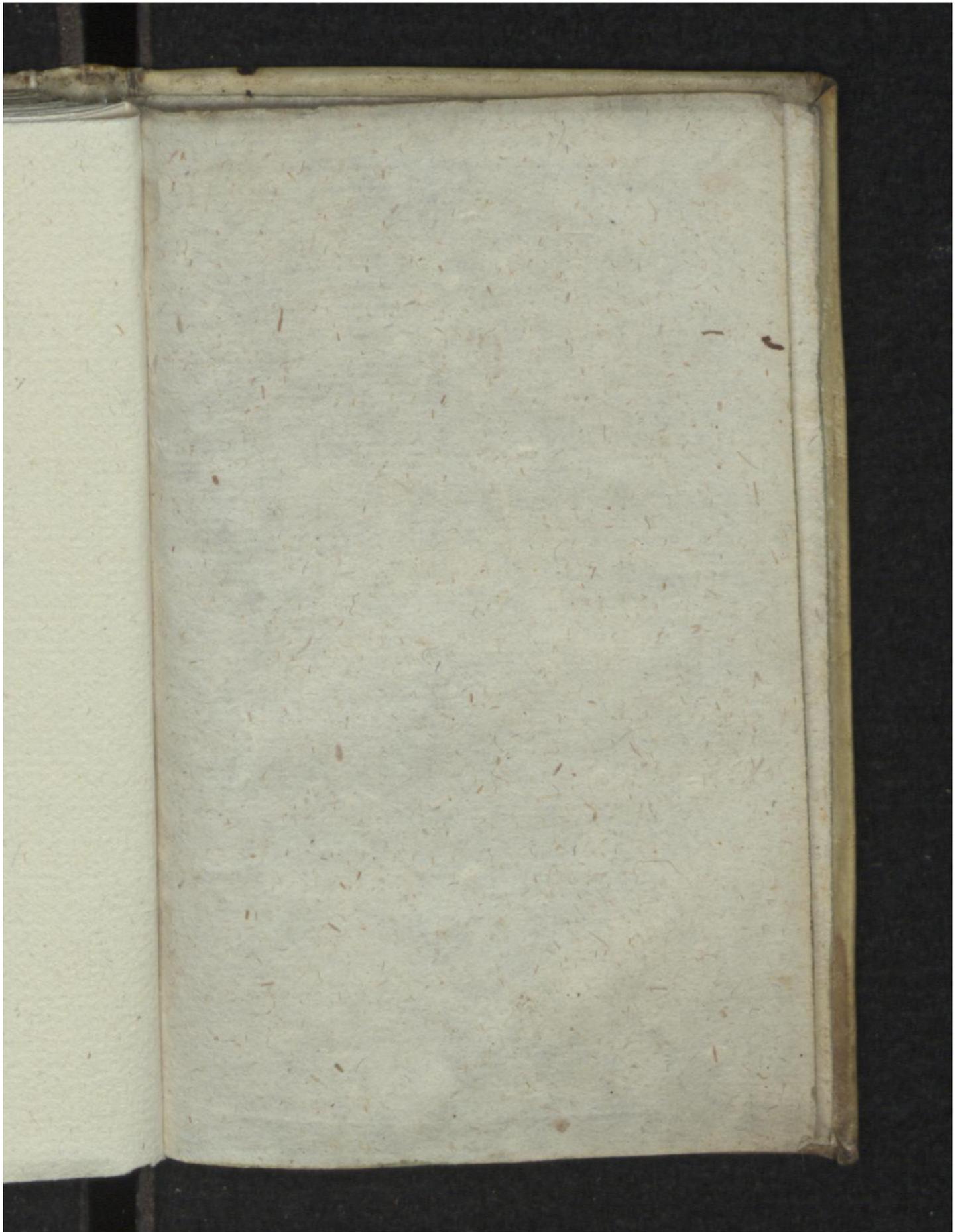

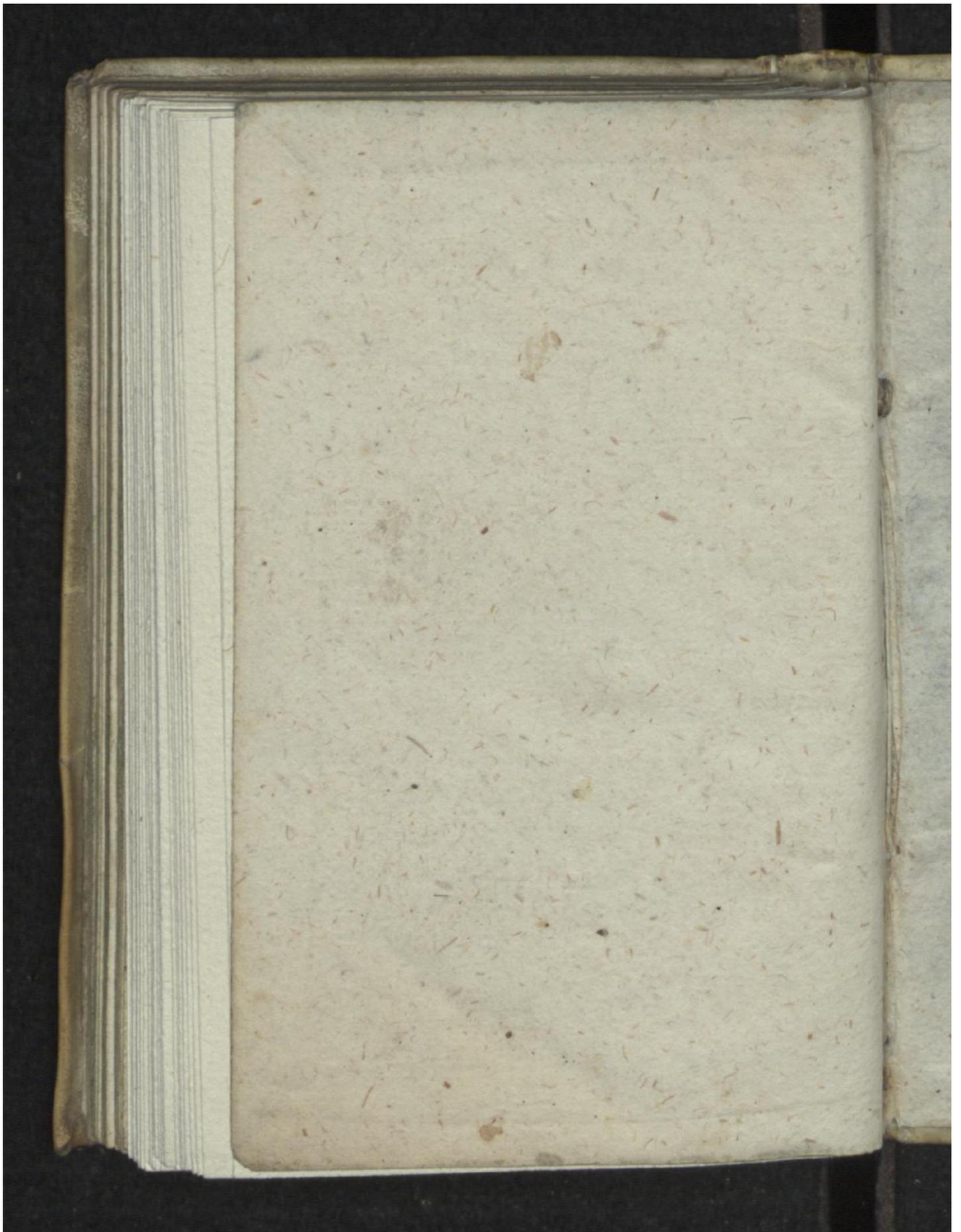

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 911 8° copy 1

Eget BB 1990